

nowe horyzonty edukacji filmowej

**Filmoteka
Szkolna**

**nowe filmy
nowa formuła**

patronat Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej,
Rzecznika Praw Dziecka, Ośrodka Rozwoju Edukacji
i wojewódzkich kuratorów oświaty

rok szkolny

14/15

**nowe
horyzonty
edukacji
filmowej**

**Filmoteka
Szkolna**

spis treści

jak pracujemy z filmem

stowarzyszenie nowe horyzonty	
informacje o organizatorze	5
filмотeka szkolna. nowe horyzonty	
edukacji filmowej	
informacje o projekcie	7
popierają nas	9
nauczyciele o projekcie	12
przykładowe materiały dydaktyczne	14
szkoła podstawowa 1–3: <i>Alfie, mały</i>	
<i>wilkotak</i>	14
szkoła podstawowa 4–6: <i>Podejmując</i>	
<i>ryzyko</i>	17
gimnazjum: <i>Ślepaki</i>	20
szkoła ponadgimnazjalna: <i>Wymyk</i>	24
przykładowe prezentacje	31

program

przedszkole	34
szkoła podstawowa 1–3	40
filmowi bohaterowie	42
filmowe podróże	46
filmowe sekrety	50
szkoła podstawowa 4–6	54
młodzi w obiektywie	56
kino współczesne	60
świat filmu	64
gimnazjum	68
młodzi w obiektywie	70
między kulturami	74
świat współczesny	78
szkoła ponadgimnazjalna	82
kino polskie	84
wielokulturowość w filmie	88
trudne tematy	92
kino współczesne	96
historia kina	100
analiza filmu	104
filmowe arcydzieła	108
między tekstami kultury, klasa 1	112
między tekstami kultury, klasa 2	116
między tekstami kultury, klasa 3	118
współczesne kino francuskie	120

przeglądy filmowe | inne projekty

kino dzieci	124
przegląd filmowy „świat i ludzie”	125
szkolny tydzień kina francuskiego	126
projekty nhef	127

stowarzyszenie nowe horyzonty

informacje o organizatorze

Stowarzyszenie Nowe Horyzonty obok projektów edukacyjnych przeznaczonych dla uczniów i nauczycieli realizuje wiele innych dużych przedsięwzięć. Zostało założone w 2003 roku przez Romana Gutka, obecnego prezesa i dyrektora MFF T-Mobile Nowe Horyzonty i American Film Festival. Jest organizatorem wrocławskiego Międzynarodowego Festiwalu Filmowego T-Mobile Nowe Horyzonty, czyli festiwalu filmów wykraczających poza granice konwencjonalnego kina, festiwalu wizjonerów, artystów bezkompromisowych, którzy mają odwagę iść obroną przez siebie drogą, wbrew panującym modom i opowiadać o rzeczach najważniejszych swoim niepowtarzalnym językiem. Odbývają się tu liczne retrospektywy i przeglądy klasycznych kinematografii światowych. Program festiwalu to również koncerty, performance i wystawy. Do Wrocławia przyjeżdża kilkuset gości specjalnych z całego świata (m.in.: Terry Gilliam, Carlos Reygadas, Abdellatif Kechiche, Kim Ki-duk, Aleksander Sokurow, Peter Greenaway, Agnès Varda, Leos Carax, Hal Hartley czy Béla Tarr). Najciekawsze, najgoręcej dyskutowane filmy festiwalu są prezentowane w ponad 20 polskich miastach w ramach T-Mobile Nowe Horyzonty Tournée, później zaś są wprowadzane do regularnej kinowej dystrybucji oraz wydawane na DVD. Wśród filmów dystrybuowanych przez Stowarzyszenie Nowe Horyzonty są

między innymi *Pina* Wima Wendersa, *Głód* Steve'a McQueen'a i *Holy Motors* Leosa Caraxa. Czternasta edycja festiwalu odbędzie się we Wrocławiu w dniach 24 lipca – 3 sierpnia 2014 roku.

Drugim festiwalem organizowanym przez Stowarzyszenie Nowe Horyzonty jest American Film Festival – jedyne wydarzenie w Polsce poświęcone w całości amerykańskiemu kinu niezależnemu. Cztery pierwsze edycje festiwalu cieszyły się wielką popularnością. W programie festiwalu znajdują się polskie premiery głośnych tytułów autorstwa uznanych reżyserów, dzieła nieznanych twórców, reżyserskie retrospektywy (gośćmi festiwalu byli już Todd Solondz i Jerry Schatzberg). Festiwal jest okazją do zapoznania się zarówno z klasyką amerykańskiego kina, jak i ze współczesną kinematografią. Piąta edycja festiwalu odbędzie się we Wrocławiu w dniach 21–26 października 2014 roku.

Stowarzyszenie Nowe Horyzonty zajmuje się również zarządzaniem i programowaniem największego w Europie arthouse'u – Kina Nowe Horyzonty we Wrocławiu. W dziewięciu salach można oglądać kino artystyczne i autorskie, jak również wartościowe kino środka. W programie są liczne projekty edukacji filmowej, dziesiątki festiwali i przeglądów filmowych, cykl transmisji oper z legendarnej The Metropolitan Opera i baletów z Teatru Bolszoi, filmowe spotkania dla dzieci i seniorów, wystawy i koncerty.

Karla i Jonas
rež. Charlotte
Sachs Bostrup

filmoteka szkolna. nowe horyzonty edukacji filmowej

o projekcie

Projekt *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* kierujemy do uczniów i nauczycieli, którzy w ramach zajęć szkolnych chcą oglądać wartościowe filmy i o nich rozmawiać. W tym roku otwieramy się również na rodziców i opiekunów, którzy coraz chętniej przychodzą do naszych kin na pokazy, przekazują nam swoje opinie o poszczególnych filmach i interesują się tym, co nowego oglądają ich dzieci na dużym ekranie. Specjalnie z myślą o nich przygotowujemy kolejne analizy psychologiczne i przykłady prac plastycznych, które ułatwią im rozmowę o filmach i nawiązanie do ich tematyki także w domu. Cieszymy się, że rodzice i opiekunowie coraz częściej dostrzegają jak dużo filmy mogą wnieść w rozwój intelektualny i emocjonalny ich podopiecznych. Będziemy spotykać się w trakcie roku szkolnego na specjalnych filmowych wywiadówkach w naszych kinach!

Na rok 2014/2015 opracowaliśmy specjalny cykl filmowy dla najmłodszych, czyli „Przedszkole Nowe Horyzonty”. Po obejrzeniu kilkudziesięciu filmów krótkometrażowych dla kilkulatków i we współpracy ze specjalistami od psychologii rozwojowej wyselekcjonowaliśmy najpiękniejsze i najciekawsze filmy, których nie było można wcześniej obejrzeć w Polsce. Każdy z nas pamięta

na pewno ulubione bajki ze swojego dzieciństwa – to bardzo cenne doświadczenie. Chcemy, aby najmłodszy kinomanaj też mieli swój kanon kolorowych, ciekawych i mądrych historii, które będą wspominać jako dorośli. Wybraliśmy filmy, które są nowe i opowiadają o aktualnej rzeczywistości, lecz w niczym nie ustępują klasyce polskiej animacji dla dzieci. Dzięki temu na pewno zainteresują najmłodszych i najbardziej wymagających widzów.

Z myślą o naszych dotychczasowych widzach, czyli uczniach szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz o ich nauczycielach, zmieniliśmy dotychczasową formułę projektu. Przede wszystkim opracowaliśmy kilka nowych cykli filmowych oraz dodaliśmy do programu około 50 filmów długo- i krótkometrażowych. Projekcje będą odbywać się raz w miesiącu od października do kwietnia. W maju i w czerwcu zorganizujemy z kolei w naszych miastach dwa otwarte przeglądy filmowe. Dla uczestników projektu będzie to możliwość jego kontynuacji wzorem lat ubiegłych. Wiemy jednak, że wielu nauczycieli nie może wychodzić regularnie do kina – ci będą mogli zabrać uczniów na ciekawe filmy i spotkania, które odbędą się w ramach przeglądów.

---

popierają nas

Bogdan Zdrojewski
**Minister Kultury i Dziedzictwa
Narodowego**

Przedsięwzięcie *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* – od wielu lat wspierane i rekomendowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – jest ważnym punktem na mapie działań z zakresu edukacji filmowej.

Wysoka wartość merytoryczna i artystyczna, kompleksowość oraz rzetelność połączone z profesjonalizmem pomysłodawców sprawiają, że *Filmoteka Szkolna Stowarzyszenia Nowe Horyzonty* jest inicjatywą godną polecenia dyrektorom i nauczycielom wszystkich typów szkół. Doświadczenie filmowe, które nabywają uczniowie podczas pracy w interaktywnych działaniach, nie tylko wzbogaca codzienne szkolne zajęcia, lecz także pozwala zrozumieć świat filmu artystycznego, wysmakowanego pod względem treści i obrazu. *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* to kolejne narzędzie dydaktyczne, które uatrakcyjnia edukację kulturalną, będącą jednym z priorytetów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Raz jeszcze zachęcam nauczycieli oraz uczniów do aktywnego uczestniczenia w projekcie oraz życzę niezapomnianych wrażeń artystycznych.

Agnieszka Odorowicz
Dyrektor Polskiego
Instytutu Sztuki Filmowej

Wyróżniony Nagrodą Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej projekt *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* od wielu lat z powodzeniem zachęca młodych widzów do niebanalnego spojrzenia na kino artystyczne, do jego dojrzałej i oryginalnej interpretacji. Uczy dzieci i młodzież nie tylko kreatywnego myślenia o sztuce filmowej, lecz także rozmowy o filmie wykraczającej poza proste slogany.

Interesujący i wszechstronny program zajęć adresowany jest do uczniów i nauczycieli ze szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych. Zajęcia prowadzone w 36 miastach w Polsce cieszą się dużą popularnością i renomą zarówno wśród młodzieży, jak i pedagogów.

Organizatorzy zaproponowali w tym roku nową inicjatywę dla najmłodszych widzów: cykl „Przedszkole Nowe Horyzonty”. To bardzo dobry pomysł, któremu warto kibicować.

Od 2011 roku *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* należy do powołanej przez PISF Koalicji dla Edukacji Filmowej. Inicjując jej powstanie, chcieliśmy zwrócić uwagę na znaczenie edukacji filmowej i usprawnić proces jej włączania do szkolnych programów nauczania.

Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Upriejmie informuję, iż obejmuję honorowym patronatem projekt *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej*.

Ogromnie cieszę się, że ruszyła kolejna edycja tego projektu i uczniowie będą mogli zapoznać się z ciekawymi propozycjami filmowymi, a nauczyciele dostaną do rąk wspaniałe narzędzie pozwalające zrealizować im podstawę programową. Wierzę, że edukacja filmowa jest potrzebna każdej szkole. Dzisiejsza kultura operuje głównie obrazami. Uczmy więc młodzież nie tylko rozumienia tych obrazów, lecz także umiejętnego ich doboru i interpretacji. Filmy zaprezentowane w ramach tego projektu są dobrane nie tylko z uwzględnieniem wieku widzów – a więc ich potrzeb, możliwości poznawczych i emocjonalnych na poszczególnych etapach nauki – lecz także prezentują przekrój problemów, z jakimi codziennie spotyka się młody człowiek.

Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej jest także dobrą okazją dla wszystkich nauczycieli na wzbogacenie własnego warsztatu metodycznego i urozmaicenie zajęć lekcyjnych. Jak każda aktywność wymaga zaangażowania, jestem jednak przekonany, że efekty wynagrodzą poniesiony trud, a przygotowane przez organizatorów scenariusze zajęć pomogą zaplanować pracę z uczniami.

Andrzej Wajda

Kiedy w 1955 roku odbierałem w Cannes Srebrną Palmę, dziennikarze zapytali mnie o ulubiony film. Odpowiedziałem, że podejrzewam, iż jest to *Złoty wiek* Luisa Buñuela. Mogłem jedynie podejrzewać – nie miałem możliwości zobaczenia go w Polsce. Zorganizowano wtedy prywatny seans – moje osobiste spotkanie

z klasyką kina. Dziś młodzi widzowie mają zupełnie inne szanse.

Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej prezentują zarówno klasykę, jak i najciekawsze filmy współczesne. To propozycja nie tylko dla przyszłych reżyserów, lecz także dla tych wszystkich, którzy wierzą w magię kina.

Krzysztof Zanussi

Przez wiele lat szkoły uczymy się czytać teksty drukowane, po czym w życiu dojrzałym najczęściej korzystamy z przekazów audiowizualnych. Ich lektura wymaga osobnej edukacji. Nie można być dzisiaj analfabetą filmowym.

Jerzy Stuhr

Nie ukrywajmy – widownią kina dzisiaj w Polsce jest młodzież. To jest ich forum informacji o świecie, o kondycji człowieka, wyborach moralnych. Muszą przyjść na to spotkanie z filmem przygotowani. Muszą się dowiedzieć i przeżyć, jak o tym świecie myśleli

wielcy artyści kina. Muszą się nauczyć z ekranem dyskutować, a nie tylko przed nim wypoczywać. Dlatego tak bardzo wierzę w celowość programu *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* i przyjąłem funkcję Ambasadora tego programu.

nauczyciele o projekcie

Paulina Krześniak
SP nr 32 z Oddziałami
Integracyjnymi im. Małego
Powstańca w Warszawie

Zalet uczestnictwa w całorocznym programie edukacji filmowej z uczniami szkół podstawowych jest wiele. Jedną z najważniejszych jest to, że od najmłodszych lat pokazujemy naszym uczniom, jak ważną dziedziną ludzkiej aktywności jest film. Uczniowie

starszych klas zaczynają rozumieć, że film może mówić o rzeczach ważnych, a nawet trudnych, że może skłaniać do przemyśleń.

Nie da się ukryć, że przekaz audiowizualny jest dla młodych ludzi dużo łatwiejszy w odbiorze niż książka. Dlatego też mądre, starannie dobrane kino dziecięce i młodzieżowe jest sprzymierzeńcem nauczyciela. Rozmawiając o fabule obejrzanego filmu, oceniając postępowanie bohaterów czy analizując sytuacje, w których się oni znaleźli, dzieci kształcą takie umiejętności, jak argumentowanie, wyciąganie wniosków czy charakteryzowanie postaci. Okażą się one nieocenione, gdy uczniom przyjdzie się zmierzyć z trudniejszym w odbiorze tekstem kultury.

Anna Równy
I LO im. Mikołaja Kopernika
w Radomiu

Projekt *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* to ambitna i równocześnie przystępna forma realizacji założeń edukacji filmowej na wszystkich poziomach kształcenia. Wzbogaca on nie tylko treści programowe języka polskiego i wiedzy o kulturze, lecz także wpisuje się w tematykę godzin z wychowawcą.

Niezwykle cenię sobie dobór filmów, które co miesiąc oglądamy z uczniami. To najczęściej produkcje niszowe, ambitne, które niełatwo znaleźć w szerokiej dystrybucji. Tematyka filmów dotyczy problemów uniwersalnych, nie ogranicza się do świata młodzieży, przez co wzbogaca ich wiedzę o współczesnym świecie i poszerza horyzonty myślo-

we. Warto również zaznaczyć, że przy okazji projekcji każdego filmu otrzymuję pakiet materiałów dydaktycznych z opisem tematyki i proponowanymi scenariuszami zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych. I, co niezwykle istotne, mogę moje działania z uczniami wpisać na listę corocznych projektów realizowanych w naszej szkole.

Jolanta Manthey I LO w Gdańsku

W projekcie *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* biorę udział od sześciu lat, czyli od momentu, kiedy program pojawił się w Gdańsku.

Udział w programie „Między tekstami kultury” daje niepowtarzalną szansę łączenia treści literackich z elementami edukacji filmowej, pozwala, zwłaszcza w klasie trzeciej, poszerzyć i pogłębić wiedzę uczestników na temat ważnych zjawisk w kulturze, często pozwala uczniom zobaczyć problemy poruszane w lekturach

z innej perspektywy, zuniwersalizować je, jak w przypadku *Długu*, a obecność *H.* w zestawie jest okazją do zetknięcia się z teatrem współczesnym. Zaletą programu jest obudowa metodyczna – inspirująca do zajęć po filmie, z której naprawdę warto korzystać.

Z dwoma klasami oglądaliśmy też cykl „Trudne tematy” – świetny pretekst do rozmów i dyskusji na godzinach wychowawczych, ale pozwalający też na wprowadzanie elementów edukacji filmowej.

Układ godzin w klasach o profilu humanistycznym pozwala swobodnie wziąć udział w programie i realizować dzięki temu obowiązkowe treści z podstawy. Od czasu wprowadzenia „godzin karcianych” klasy wychodzą do kina pod opieką bibliotekarki – nie zakłóca to pracy nauczycieli-przedmiotowców, a bibliotekarzom stwarza możliwość sensownej realizacji dodatkowej godziny.

Bożena Celitan Gimnazjum i Liceum im. S. Sempołowskiej w Warszawie

Fakt, że młodzi ludzie odbierają dziś świat i interpretują go za pośrednictwem współczesnych mediów, wymaga poważnego potraktowania i zintegrowanych działań wielu środowisk i instytucji. Nie może to być jednorazowa akcja nauczycieli, pasjonatów kina, ale systematyczna praca obejmująca wszystkie poziomy kształcenia w każdym roku szkolnym.

Indywidualny program dla szkoły realizowany w współpracy ze Stowarzyszeniem Nowe Horyzonty to w mojej szkole rozwiązaniem sprawdzonym i z wielu powodów atrakcyjnym. Od 9 lat

uczestniczą w edukacji filmowej w ramach takiego programu wszystkie klasy gimnazjalne i licealne.

Najpierw grupa nauczycieli koordynatorów dokonuje preselekcji filmów, biorąc pod uwagę repertuar projektu *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej*, kalendarz imprez szkolnych, ze szczególnym uwzględnieniem sesji naukowych, propozycje nauczycieli różnych przedmiotów. Staramy się uwzględnić profil klas i zindywidualizować potrzeby wychowawcze. W jednym roku uwzględniamy w większym stopniu sugestie nauczycieli innych przedmiotów niż humanistyczne, w następnym odwrotnie. Edukacja filmowa staje się wspólną sprawą, można do pewnego stopnia zminimalizować konflikt interesów nauczycieli, zobowiązanych do przeprowadzenia odpowiedniej liczby lekcji ze swojego przedmiotu.

Potem już tylko pozostaje objąć wybrane filmy wspólnym motywem tematycznym i skonsultować ich dostępność z koordynatorem projektu, po czym ustalić terminy seansów.

przykładowe materiały dydaktyczne

- materiały nauczyciele otrzymają do każdego filmu obejrzanego w ramach programu
- baza interdyscyplinarnych materiałów dydaktycznych do ponad 200 filmów jest dostępna na www.nhef.pl
- w jej skład wchodzi analizy filmów i scenariusze lekcji (język polski, wiedza o społeczeństwie, wiedza o kulturze, historia, geografia, etyka, lekcja wychowawcza)

Alfie, mały wilkołak, reż. Joram Lürsen

grupa wiekowa: szkoła podstawowa 1–3

cykl: filmowe podróże

przedmioty: nauczanie zintegrowane

scenariusz zajęć zintegrowanych

OPRACOWAŁA: PAULINA KRZEŚNIAK

Temat lekcji:

Nikt nie jest jedynym biednym, niewidomym czy z aparatem na zębach. Oglądamy film pt. „Alfie, mały wilkołak”.

cele lekcji

- rozwijanie wrażliwości uczniów poprzez kontakt ze sztuką filmową
- zachęcanie uczniów do rozmowy na temat zagadnień takich

jak: poczucie odmienności, samotność, tolerancja, więź rodziców z dzieckiem, radzenie sobie z trudnymi cechami charakteru

- przybliżenie dzieciom postaci wilkołaka w kulturze
- kształcenie umiejętności rekonstruowania poznanej fabuły
- rozwijanie umiejętności samodzielnego myślenia
- doskonalenie umiejętności przedstawiania i uzasadniania swojego zdania oraz umiejętności formułowania myśli z uwzględnieniem zasad kultury słowa
- integrowanie klasy
- wzbogacanie wyobraźni

metody i formy pracy

- element dramy
- pogadanka

- element wykładu
- karta pracy
- dyskusja

środki dydaktyczne

- film *Alfie, mały wilkołak*, reż. Joram Lürsen, Holandia 2011
- materiały ilustracyjne dotyczące postaci wilkołaka, przygotowane przez nauczyciela
- karty pracy dla wszystkich uczniów

czas

- 1 godzina lekcyjna

przebieg lekcji

1. Element dramy: wspólna tożsamość

Dzieci swobodnie chodzą po sali. Na kłaśnięcie nauczyciela zatrzymują się. Nauczyciel podaje wówczas hasło, takie jak ulubiona potrawa, miesiąc urodzenia, kolor włosów. Zadaniem dzieci jest znaleźć kolegów i koleżanki, z którymi dana cecha czy upodobanie je łączy i ustawić się z nimi w grupie. Gdy wszystkie dzieci połączą się w grupki, nauczyciel pyta każdą z nich o to, co je połączyło. Następnie dzieci rozchodzą się, a po chwili prowadzący daje kolejne hasło. Ćwiczenie powtarza się kilka razy.

2. Pogadanka

Nauczyciel podsumowuje poprzednie zadanie. Podkreśla, że wiele cech i upodobań dzielimy z innymi ludźmi. Niektóre z nich są częstsze, a inne rzadsze. Niektóre sprawiają, że czujemy się osamotnieni, mamy poczucie, że nikt inny „tak nie ma”. Następnie prowadzący pyta dzieci, co różni je od innych. Czy mają jakąś nietypową cechę, zainteresowanie, coś, co można nazwać dziwactwem? Czy przeszkadza im to, czy też pomaga? Czy uważają się dzięki temu za osoby wyjątkowe? A może chciałyby to w sobie zmienić? Jeżeli podczas odpowiedzi na to pytanie będą pojawiały się głosy, że inne dziecko lub dzieci też mają podobną cechę czy zainteresowanie, warto to podkreślić.

3. Karta pracy

Prowadzący pyta uczniów, co jest ich zdaniem niezwykle i nietypowe w rodzinie Alfiego? Co różni ją od innych, znanych dzieciom rodzin? Być może dzieci zwrócą uwagę na to, że domem zajmuje się przede wszystkim tata, który m.in. gotuje i szyje, może

zauważą też jego niezwykle stroje. Następnie dzieci proszone są o wykonanie polecenia pierwszego z karty pracy. Kiedy skończą, wybrana osoba czyta swoją odpowiedź.

4. Element wykładu lub prezentacja

Nauczyciel przybliży uczniom postać wilkołaka. Warto tu powiedzieć, że funkcjonowała ona w wielu opowieściach, legendach i mitach. Wilkołak to człowiek, który może przekształcić się w wilka. Staje się wtedy groźny dla ludzi i zwierząt domowych. Według niektórych opowieści, wilkołak potrafi sam kontrolować swoją przemianę, według innych jednak może do niej dojść tylko podczas pełni księżyca. Powiadano także, że dla wilkołaków niebezpieczne jest srebro, które może zadawać im ból. Dobrze będzie wzbogacić opowieść prezentacją rycin, fotosów lub fragmentów filmów.

5. Dyskusja

Prowadzący prosi dzieci, aby wskazały, które z wymienionych przez nauczyciela cech wilkołaków charakteryzują Alfiego. Warto naprowadzić uczniów na następujące odpowiedzi:

- ulega przemianie w wilka podczas pełni księżyca,
- kiedy jest wilkiem, staje się agresywny oraz niebezpieczny dla ludzi i zwierząt domowych (kury sąsiadki),
- kontakt ze srebrem sprawia mu ból: srebrne przedmioty (np. biżuteria) parzą i ranią.

6. Karta pracy

Uczniowie proszeni są o wykonanie polecenia drugiego z karty pracy. Następnie chętni lub wybrani uczniowie czytają swoje odpowiedzi. Warto poprosić o odpowiedzi kilkoro dzieci, by pojawiły się jak najwięcej nazw uczuć (np. niepokój, lęk, strach, przerażenie, smutek, wstyd, zakłopotanie, skrępowanie).

7. Dyskusja

Nauczyciel pyta dzieci, co pomaga Alfiemu pogodzić się z jego odmiennością i zaakceptować ją. Warto tu naprowadzić uczniów na postać dziadka tytułowego bohatera, który także jest wilkołakiem. To on uświadamia chłopcu, że nie jest na świecie ze swoim problemem sam. Warto podkreślić tu wypowiedziane przez dziadka słowa: „Nikt nie jest jedynym biednym, niewidomym czy z aparatem na zębach”. Alfie może zaakceptować swoją odmienność i nauczyć się radzić sobie z nią. Prowadzący zwraca uwagę

dzieci na to, że każdy z nas ma pewne cechy, których w sobie nie lubi. Wyzwaniem jest zaakceptować je i starać się sprawić, by jak najmniej przeszkadzały nam one w życiu.

8. Karta pracy

Dyskusja staje się punktem wyjścia do ostatniego zadania z karty pracy, o którego wykonanie nauczyciel prosi dzieci. Chętni czytają swoje odpowiedzi, a nauczyciel zadaje im dodatkowe pytania.

praca domowa

Jak wyobrażasz sobie dalszy ciąg historii Alfiego? Przedstaw go w opowiadaniu.

karta pracy

Zadanie 1

Co różni Alfiego od jego brata i rówieśników?

Zadanie 2

Wypisz nazwy uczuć, jakie budzi w Alfim jego odmienność.

Zadanie 3

Pokoloruj wilkołaka i odpowiedz mu na jego pytanie.

Czego w sobie
nie lubisz?

Nie lubię w sobie:

.....

.....

.....

.....

fotos z filmu Alfie, mały wilkołak

Podejmując ryzyko, reż. Nicole van Kilsdonk

grupa wiekowa: szkoła podstawowa 4–6
cykl: świat filmu
przedmioty: nauczanie zintegrowane

scenariusz lekcji języka polskiego

OPRACOWAŁA: PAULINA KRZEŚNIAK

Temat lekcji:

Być jak bojaźliwy mężczyzna czy podjąć ryzyko?

cele lekcji

- zachęcenie uczniów do rozmowy na temat aktywnej postawy, podejmowania wyzwań, szanowania wyborów innych, lęku o bliskich
- rozwijanie w uczniach wrażliwości na doświadczenia innych
- kształcenie umiejętności przedstawiania swoich poglądów oraz prowadzenia dyskusji: argumentowania, wnioskowania, formułowania sądów
- ćwiczenie umiejętności opowiadania z uwzględnieniem zasady kultury żywego słowa
- rozwijanie sprawności udzielania krótkich odpowiedzi w formie pisemnej
- wzbogacanie wyobraźni

metody i formy pracy

- pogadanka
- karta pracy
- burza mózgów
- opowiadanie
- dyskusja

środki dydaktyczne

- film *Podejmując ryzyko*, reż. N. van Kilsdonk, Belgia, Holandia 2011
- karta pracy dla każdego z uczniów

czas

- 1 lekcja

przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

Nauczyciel przekazuje uczniom podstawowe wiadomości o filmie, jego twórcach oraz czasie i miejscu powstania. Pyta także uczniów, czy film im się podobał, co wydało się im w nim najciekawsze, czyżodnaleźli w nim znane sobie problemy.

2. Pogadanka

Prowadzący pyta dzieci, kim jest i czym się zajmuje ojciec Kiek. Kiedy odpowiedzą, że jest on lekarzem, warto dopytać, gdzie i w jakich warunkach pracuje. Ważne jest, aby uczniowie podkreślili fakt, że ojciec głównej bohaterki często wyjeżdża na wojnę, żeby pomagać rannym.

3. Karta pracy

Nauczyciel zwraca uwagę uczniów na to, że częste, nie zawsze bezpieczne wyjazdy ojca napawają lękiem innych członków rodziny. Dzieci proszone są o odpowiedź na pytanie pierwsze z karty pracy.

4. Pogadanka

Prowadzący rozpoczyna rozmowę na temat sytuacji podobnych do tej, która została przedstawiona w filmie. Warto zadać uczniom następujące pytania:

- czy rodzice któregoś z uczniów także muszą często wyjeżdżać w związku ze swoją pracą?
- jakie emocje związane są z długą rozłąką?
- czy wykonywane przez rodziców zajęcia są niebezpieczne?
- czy dzieci, których rodzice wykonują niebezpieczne zajęcia, martwią się lub niepokoją?

Podsumowując, nauczyciel zwraca uwagę na to, że wiele osób znajduje się w sytuacji podobnej do Kiek.

5. Burza mózgów

Nauczyciel pyta dzieci, które spośród znanych im zawodów wiąże się z dużym ryzykiem i niebezpiecznymi sytuacjami.

Odpowiedzi uczniów zapisywane są na tablicy (np. policjant, strażak, żołnierz, pilot, lekarz, ratownik wodny, ratownik górski, korespondent wojenny, sanitariusz, strażnik miejski). Następnie zwraca uwagę na fakt, że osoby wykonujące te zawody, podobnie jak inni, mają rodziny i przyjaciół. Bliscy tych osób muszą zaakceptować pracę swoich ojców, sióstr czy synów i pogodzić się z powtarzającymi się sytuacjami niepokoju. Warto też zapytać dzieci, co by się stało, gdyby nikt nie chciał wystawiać się w swojej pracy na ryzyko.

6. Opowiadanie

Prowadzący przypomina dzieciom, że tata często opowiadał Kiek historię o bojaźliwym mężczyźnie. Nauczyciel prosi chętną osobę, aby przypomniła tę krótką historię (Bojaźliwy mężczyzna bał się wychodzić z domu. Był pewien, że na zewnątrz czyha niebezpieczeństwo. Pewnego dnia olbrzymie drzewo przewróciło się na jego dom i mężczyzna zginął). Następnie nauczyciel pyta dzieci, jaki związek ma ta opowieść z wcześniejszą rozmową i dlaczego tata Kiek opowiadał ją swojej córce. Warto kierować rozmową tak, by podkreślić, że ojciec głównej bohaterki jest zupełnym przeciwieństwem bojaźliwego mężczyzny i stara się przekonać córkę, że nie warto wszystkiego się bać i być wycofanym.

7. Karta pracy

Rozmowa staje się punktem wyjścia do polecenia drugiego z karty pracy, o wykonanie którego prosi teraz nauczyciel. Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela uzupełniają obie listy cech (np. bojaźliwy mężczyzna – lękliwy, strachliwy, niepewny, nieśmiały, wycofany, tchórzliwy; ojciec Kiek – odważny, otwarty, pewny siebie, śmiały, dzielny). Następnie dzieci samodzielnie odpowiadają na pytanie pod ramkami. Podsumowując, nauczyciel zwraca uwagę na to, co w pewnym momencie mówi Kiek: że jej tata chce być potrzebny innym. Warto podkreślić, że gdyby nie osoby, które wykonują wymienione wcześniej zawody, życie wszystkich ludzi byłoby dużo trudniejsze i bardziej niebezpieczne.

8. Dyskusja

Kiek uważa, że historia o bojaźliwym mężczyźnie jest głupia. Prowadzący pyta, co sądzą o niej uczniowie. Czy uważają, że unikanie niebezpieczeństw rzeczywiście wcale nas przed nimi nie

chroni? Która postawa wydaje im się bliższa: kogoś ostrożnego i wycofanego czy podejmującego ryzyko i narażającego się na niebezpieczeństwa?

9. Pogadanka

Nauczyciel zwraca uwagę na to, o czym w filmie mówi mama głównej bohaterki: że prawdopodobieństwo pewnych zdarzeń jest jednak większe niż innych. I tak jest ze śmiercią bojaźliwego mężczyzny, która jest znacznie mniej prawdopodobna niż śmierć na wojnie. Następnie nauczyciel pyta uczniów, jaka jest przyczyna zabiegów Kiek związanych z myszą i psem (działanie dziewczynki wynika z przekonania, że śmierć dwóch zwierząt domowych i ojca jest znacznie mniej prawdopodobna; uśmiercając mysz i psa, stara się ochronić ojca).

10. Karta pracy

Uczniowie wykonują polecenie trzeciej z karty pracy, a następnie konsultują na forum klasy swoje rozstrzygnięcia.

11. Podsumowanie

Nauczyciel pyta dzieci, czy sposób Kiek na minimalizowanie ryzyka śmierci ojca był ich zdaniem dobry. Nawet jeśli uznają one, że było to działanie głupie i złe, warto zadać pytanie, czy próby dziewczynki nie są w pewnym stopniu zrozumiałe. Można także zapytać dzieci, czy Kiek mogła jakoś wpłynąć na los ojca, a następnie zwrócić uwagę na fakt, że sytuacje, w których nic nie możemy zrobić, są dla nas bardzo trudne.

praca domowa

Jak sądzisz: czy dobrze jest w życiu ryzykować, czy też należy raczej zachować ostrożność? Uzasadnij swoją odpowiedź.

karta pracy

Zadanie 1

Którzy bohaterowie filmu niepokoją się, że ojcu Kiek coś się stanie? Co mogą czuć te osoby, gdy ojciec Kiek po raz kolejny wyjeżdża?

Zadanie 2

Jakie cechy charakteryzowały bojaźliwego mężczyznę, jakie zaś – ojca Kiek? Wpisz je obok odpowiednich rysunków.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dlaczego ojciec Kiek nie chciał być podobny do bojaźliwego mężczyzny?

Zadanie 3

Zaznacz w każdej parze zdarzeń to, które jest bardziej prawdopodobne.

Twoja choroba	Choroba mamy, taty i brata (jednocześnie)
Narodziny sześcioraczków	Narodziny bliźniąt
Otrzymanie prezentu w urodziny	Otrzymanie prezentu w zwykły dzień
Zgubienie wisiorka	Zgubienie szafy
Otrzymanie trzech jedynek jednego dnia	Otrzymanie trójki
Nagroda w szkolnym konkursie	Nagroda w konkursie międzynarodowym

Ślepaki, reż. Bernd Sahling

grupa wiekowa: gimnazjum

cykl: młodzi w obiektywie

przedmiot: język polski, lekcja wychowawcza

scenariusz lekcji języka polskiego

OPRACOWAŁA: JOLANTA MANTHEY

Temat lekcji:

Jak wygląda niewidziany świat w filmie „Ślepaki”?

cele lekcji

Po lekcji uczeń powinien:

- znać i odtwarzać fabułę filmu
- analizować dzieło filmowe
- znać problematykę omawianego filmu
- rozumieć motywacje i emocje bohaterów
- rozumieć różnorodne postawy, motywacje i wybory ludzkie
- posługiwać się w trakcie analizy dzieła filmowego pojęciami: akcja, ujęcie, scena, gra aktorów, praca kamery

metody i formy pracy

- runda tematyczna
- analiza filmu
- praca w grupach metodą kuli śnieżnej
- dyskusja
- formułowanie wniosków
- redagowanie streszczenia

środki dydaktyczne

- *Ślepaki*, reż. Bernd Sahling, Niemcy 2004

czas

- 1 lekcja

przebieg lekcji

1. Runda tematyczna

Nauczyciel prosi uczniów, aby zapisali na kartkach samoprzylepnych

swoje (krótkie) dokończenie zdania: „Ślepaki to film o...”, a następnie przykleili swoje kartki na arkuszu zawieszonym na tablicy (wykorzystane zostaną w późniejszej fazie lekcji).

2. Rozmowa, ćwiczenie redakcyjne

Prosimy uczniów o swobodne wypowiedzi na temat filmu, jego ocenę; zwracamy uwagę, aby opinie były uzasadniane. Następnie nauczyciel poleca, aby każdy z uczniów napisał zwięzłe streszczenie fabuły filmu – np.: „piszemy tekst na okładkę płyty DVD”.

3. Praca w grupach, metoda kuli śnieżnej

Nauczyciel dzieli klasę na trzy grupy, wszystkim uczniom daje karty pracy (odpowiednio każdej grupie) i prosi o ich uzupełnienie, najpierw samodzielnie, potem w parach, a następnie w czwórkach (załącznik).

Po zakończeniu pracy (ok. 10 minut) przedstawiciele czwórek prezentują swoje ustalenia zapisane w czterech pierwszych wierszach poleceń, pozostali notują lub uzupełniają swoje zapisy.

4. Podsumowanie

Podsumowując prezentacje spostrzeżeń uczniów, nauczyciel zwraca uwagę na uniwersalność problemów przeżywanych przez bohaterki, są one typowe dla dorastających nastolatków, podobnie jak ich marzenia i potrzeby. Powraca do zapisanych w rundzie tematycznej dopowiedzeń określających tematykę filmu, prosi uczniów o komentarze i refleksje.

5. Analiza filmowych sposobów kreowania postaci

Kończąc rozmowę dotyczącą tematyki filmu, nauczyciel podkreśla, że reżyser stanął przed wyzwaniem, decydując się przedstawić świat osób niewidomych – prosi o ocenę, jak według uczniów sobie z tym zadaniem poradził (można zacząć od przywołania początkowych ujęć filmu – widzimy bohaterkę idącą drogą, przy-

stuchującą się śpiewowi ptaków – zbliżenie na jej twarz opisuje jej emocje). Następnie prosi o zaprezentowanie zapisów z ostatniego wiersza tabeli na karcie pracy.

6. Wnioski

Nauczyciel prosi o sformułowanie wniosków – czego dowiedzieliśmy się z filmu o sposobie odbierania świata przez osoby niewidome?

praca domowa

Napisz pracę na wybrany temat:

1. Scharakteryzuj nauczycieli pracujących w przedstawionej w filmie szkole dla niewidomych i ich stosunek do uczniów. Jak oceniasz ich metody i postawę? Uzasadnij swoją opinię.
2. W początkowych i końcowych sekwencjach filmu słyszemy nietłumaczoną piosenkę śpiewaną przez Marie (którą dziewczynka pamięta z dzieciństwa). Napisz swoje „tłumaczenie” jej słów.

karty pracy

Grupa 1

Scharakteryzujcie Marie, wypełniając rubryki tabeli.

polecenie	1 osoba	para	czwórka	ustalenia ostateczne
wymień cechy charakteru Marie				
przedstaw, jakie ma problemy				
wymień marzenia Marie, jej potrzeby				
nazwij emocje przeżywane przez nią				
wskaż filmowe sposoby charakteryzowania postaci				

Grupa 2

Scharakteryzujcie Inge, wypełniając rubryki tabeli.

polecenie	1 osoba	para	czwórka	ustalenia ostateczne
wymień cechy charakteru Inge				
przedstaw, jakie ma problemy				
wymień marzenia Inge, jej potrzeby				
nazwij emocje przeżywane przez nią				
wskaż filmowe sposoby charakteryzowania postaci				

Grupa 3

Scharakteryzujcie Herberta, wypełniając rubryki tabeli.

polecenie	1 osoba	para	czwórka	ustalenia ostateczne
wymień cechy charakteru Herberta				
przedstaw, jakie ma problemy				
wymień marzenia Herberta, jego potrzeby				
nazwij emocje przeżywane przez niego				
wskaż filmowe sposoby charakteryzowania postaci				

scenariusz godziny wychowawczej

OPRACOWAŁA: DOROTA BĄK

Temat lekcji:

Pewne rzeczy nie są dla ślepaków? O niepełnosprawności na podstawie filmu „Ślepaki”.

cele lekcji

Po lekcji uczeń powinien:

- znać, definiować, rozumieć termin „niepełnosprawność”
- podawać przyczyny i rodzaje niepełnosprawności
- charakteryzować bohaterów filmu
- konfrontować własne zdanie z definicjami
- rozumieć słowa „ślepak” i „patrzak” w kontekście filmu

metody i formy pracy

- czytanie ze zrozumieniem
- rozmowa
- burza mózgów

środki dydaktyczne

- film *Ślepaki*, reż. B. Sahling, Niemcy 2004
- kartka z definicjami

czas:

1 lekcja

przebieg lekcji

1. Rozmowa

Nauczyciel prosi uczniów o podzielenie się wrażeniami po filmie. Pyta, kim są bohaterowie filmu, ile mają lat, jakie mają zainteresowania, jaki jest temat filmu, czy problem niepełnosprawności jest tu dominujący, czym różni się ten film od innych poruszających podobną tematykę. Uczniowie powinni zauważyć, że film wyróżnia to, że nie epatuje nadmiernym współczuciem, co zdarza się w innych obrazach podejmujących tematykę niepełnosprawności. Marie i Inge mają podobne problemy i marzenia jak zwykłe trzynastolatki. Chodzą do szkoły, piszą sprawdziany, do których nie zawsze są przygotowane. Rozmawiają o nauczycielach, chłopakach, wygłą-

dzie. Inge ciągle farbuje włosy, bo chce się podobać, szuka chłopa, jest świetną saksofonistką. Jest pewna siebie, dużo opowiada o sobie. Pokazuje swoje stany emocjonalne, często jest wściekła. Marie to typ wrażliwca. Straciła wzrok w wieku siedmiu lat w wypadku samochodowym, w którym zginęli jej rodzice. Lubi być sama, często, jak to określa, musi przewietrzyć głowę. Wydaje się, że widzi i dostrzega więcej niż wszyscy dookoła – ufa Herbertowi, mimo iż wszyscy dorośli postrzegają go jako złego. Lubi pomagać ludziom, jest konsekwentna i zdeterminowana, jeśli jej na kimś zależy. Ma swoje tajemnice, nie zwierza się Inge ze wszystkiego.

2. Rozmowa, burza mózgów

Nauczyciel po jednej stronie tablicy zapisuje słowo „ślepaki”, po drugiej „patrzaki”. Prosi uczniów o zapisywanie na tablicy lub podawanie w rozmowie różnic wyeksponowanych w filmie. Zaczynamy od definicji. Ślepaki: to osoby niewidome. Mają świadomość swojej niepełnosprawności, Marie mówi, że pewne rzeczy nie są dla ślepaków, np. dyskoteka. Inge powtarza: „Nigdy nie ufaj patrzakom”. Dla nich patrzeć to dotykać i wąchać, zapamiętywać drogę, uczyć się jej na pamięć, na liczbę kroków i przedmioty dotykane białą laską (scena, w której Marie uczy Herberta, jak być ślepiakiem). Dla nich zawsze jest ciemno, nie ma więc różnicy, czy jest dzień, czy noc (rozmowa Marie i pana Karla). Biała laska zapobiega siniakom, jak twierdzi pan Karl. Patrzaki: to ci, którzy widzą. Nie znają ślepaków, nie chcą poznać ich świata. Traktują ich inaczej. Chociażby scena z zespołem, z którym Marie i Inge chcą grać. Niektórzy próbują wykorzystać swoją wyższość, scena na ulicy z deskorolkarzami, którzy kradną zarobione przez ślepaki pieniądze. Chłopcy stwierdzają, że dziewczyny grać potrafią, ale do telewizji się nie nadają. Niepełnosprawność nie jest medialna. Oczywiście wyjątkiem jest pan Karl i Herbert. Warto również zwrócić uwagę na kilka dialogów, które wykorzystują grę słów związaną ze słowem „patrzeć”.
Dialog 1: – Czego nas zawsze uczyli? – Jeśli nie jesteś pewien, zapytaj widzącego. – Widzisz tu jakiegoś widzącego? – Nie, ale słyszę.
Dialog 2: – Mogę na ciebie popatrzeć? – Musisz zamknąć oczy.

3. Burza mózgów

Nauczyciel pyta, z czym kojarzy się uczniom słowo „niepełnosprawność”. Wszystkie odpowiedzi uczniów powinny zostać zapisane na tablicy.

4. Praca w grupach, rozmowa

Uczniowie dostają kartki z wytłumaczonym słowem niepełnosprawność. Cel – weryfikowanie skojarzeń związanych ze słowem „niepeł-

fotografia z filmu „Ślepaki”

nosprawność” z jego encyklopedycznym wy tłumaczeniem. Nauczyciel dzieli klasę na grupy (uczniowie mogą też pracować indywidualnie), rozdaje teksty i wyznacza czas pracy. Prosi, żeby uczniowie spróbowali wyłapać różnice pomiędzy ich postrzeganiem niepełnosprawności a definicjami niepełnosprawności. Uczniowie ustalają stanowiska w grupach, następnie dzielą się spostrzeżeniami z całą klasą.

definicja niepełnosprawności

źródła: www.wikipedia.pl, www.unic.un.org.pl

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. Światowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych (The World Programme of Action for Disabled Persons) oraz Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities) podkreślają, iż niepełnosprawność jest problemem społecznym i nie ogranicza się do konkretnej osoby. Mówiąc o niepełnosprawności, mamy na uwadze relację między zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie) a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadza następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka:

- niesprawność (impairment) – każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- niepełnosprawność (disability) – każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanych za typowe dla człowieka;
- ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap) – utorność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

• rodzaje niepełnosprawności:

- obniżona sprawność sensoryczna (zmysłowa) – brak, uszkodzenie lub zaburzenie funkcji analizatorów zmysłowych (są to m.in. osoby niewidome, niedowidzące, głuche, niedostoszące, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej);
- obniżona sprawność intelektualna – upośledzenie umysłowe, demencja starcza;
- obniżona sprawność funkcjonowania społecznego – zaburzenia równowagi nerwowej, emocjonalnej oraz zdrowia psychicznego;
- obniżona sprawność komunikowania się – utrudniony kontakt słowny (zaburzenia mowy, autyzm, jękanie się);
- obniżona sprawność ruchowa – osoby z dysfunkcją narządu ruchu (wrodzoną lub nabytą);
- mózgowo porażenie dziecięce;
- obniżona sprawność psychofizyczna z powodu chorób somatycznych, takich jak: nowotwory, guz mózgu, cukrzyca, rak.

• najczęstsze przyczyny niepełnosprawności:

- wady wrodzone,
- choroby przewlekłe,
- nagłe – wypadki, urazy, zatrucia, infekcje.

Społeczny kontekst tematyki niepełnosprawności został omówiony w Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF), przyjętej podczas Światowego Zgromadzenia na rzecz Zdrowia (World Health Assembly) w 2001 roku. Dokument ten podkreśla, że niepełnosprawność dotyczy całej ludzkości, nie można obarczać problemami związanymi z niepełnosprawnością mniejszości społecznych – każdy człowiek może doświadczyć pogorszenia stanu zdrowia i stać się osobą niepełnosprawną.

Wymyk, reż. Greg Zgliński

grupa wiekowa: szkoła ponadgimnazjalna
cykl: trudne tematy
przedmiot: język polski, lekcja wychowawcza

scenariusz lekcji języka polskiego lub godziny wychowawczej

OPRACOWAŁY: WIOLETTA GAŁWA, SYLWIA SKALSKA

Temat lekcji:

Co można, a czego nie powinno się oceniać w kategoriach czarne – białe?

cele lekcji

Na warsztatach uczeń:

- ćwiczy umiejętność wypowiadania się na określony temat na forum, formułowania oraz obrony własnych argumentów
- kształtuje swoje poglądy i wartości
- uczy się wydawania własnych ocen o postępowaniu bohatera na podstawie pogłębionej analizy zachowań i wartości postaci
- odkrywa złożoność natury ludzkiej
- uwrażliwia się na trudne problemy społeczne

Warsztat, na podstawie obejrzanego filmu, pozwala uczniom przyrzeć się motywom działania ludzi w trudnych sytuacjach związanych z zagrożeniem życia oraz pogłębić rozumienie faktu, że na nasze zachowania wpływa wiele różnorodnych czynników. Warsztaty mają zachęcić uczniów do spojrzenia na sytuacje, które spotykają ich na co dzień, z szerszej perspektywy oraz skłonić do poszukania odpowiedzi na pytanie dotyczące szerszego problemu społecznego: reagować czy nie reagować, kiedy życie innych jest zagrożone?

metody i formy pracy

- film *Wymyk*, reż. Greg Zgliński, Polska 2011
- flipcharty
- zdjęcia głównych bohaterów
- markery

czas

- projekcja filmu 80 min
- warsztat 90 min/2 lekcje

przebieg lekcji

1. Wprowadzenie do warsztatu

CZAS: 2 MIN

Nauczyciel zapoznaje uczniów z przebiegiem warsztatów.
Instrukcja dla nauczyciela:

Warsztat/spotkanie jest poświęcony analizie filmu *Wymyk* Grega Zglińskiego, trwa 90 minut. Jego celem jest analiza filmu pod kątem: Co można, a czego nie powinno się oceniać w jednoznacznych kategoriach czarne – białe? Grupa będzie pracować opierając się na aktywnych metodach, takich jak: małe grupy, dyskusja na forum, praca z flipchartem.

2. Badanie odczuć po obejrzanym filmie

CZAS: 3 MIN

Nauczyciel prosi uczniów, aby ustosunkowali się do filmu i określili stopień zadowolenia poprzez podniesienie kciuka. Jeżeli film się podobał – prosi o podniesienie kciuka do góry, jeżeli film się nie podobał – prosi, aby opuścili kciuk na dół, jeżeli podobał im się tak sobie – prosi, aby ustawili kciuk poziomo (nauczyciel, przekazując instrukcje, pokazuje, w jaki sposób ma być ułożony kciuk). Metoda ta ma na celu zbadanie odbioru filmu przez uczniów, ich nastawienia i zaangażowania.

3. O czym był ten film?

CZAS: 3 MIN

Nauczyciel prosi, aby uczniowie odpowiedzieli na forum na pytanie: O czym był ten film?

(Mogą pojawić się następujące odpowiedzi: o relacjach między braćmi, o przemocy, o wstydzie, o faworyzowaniu przez rodziców jednego dziecka, o braku pomocy w sytuacji zagrożenia, o męskiej niesolidarności, o zjawisku obojętności społecznej, o byciu świadkiem przemocy). Nauczyciel zachęca do podawania jak największej liczby skojarzeń; jest to bardzo ważny proces, który daje uczniom możliwość wypowiedzenia swojego zdania bez poczucia bycia ocenianym. Każdy ma prawo do podzielenia się

swoimi odczuciami, skojarzeniami. Nauczyciel zapisuje skojarzenia na tablicy, podkreśla, że każde zdanie jest bardzo ważne i docenia, że uczniowie chcieli się nimi podzielić. Po zebraniu wszystkich skojarzeń nauczyciel może uzupełnić wypowiedzi uczniów informacjami, które pojawiły się w prasie na temat filmu lub na podstawie wywiadu z reżyserem. W ten sposób uczniowie poznają inne sądy na ten temat oraz zamysł reżysera.

4. Wprowadzenie do tematu warsztatu

CZAS: 2 MIN

Nauczyciel wprowadza uczestników w tematu warsztatu – poprzez nawiazanie do zebranych wcześniej określeń przedstawia tematykę dyskusji: Czy można oceniać czyjeś postępowanie w kategoriach czarne – białe? Szukanie odpowiedzi na pytanie: Czy, kiedy i jak reagować, gdy zagrożone jest czyjeś życie?

5. Ćwiczenie nr 1. „Postaci Freda i Jurka a widzenie czarno-białe”

CZAS: 35 MIN (15 MIN ĆWICZENIE + 20 MIN PODSUMOWANIE)

podział na grupy:

Prowadzący dzieli klasę na cztery grupy.

Proponowana metoda podziału: podział grup następuje za pomocą kartek ze znakami/symbolami np. zwierząt: koty, psy, myszy itp. lub figur geometrycznych, np. kwadraty, trójkąty, koła itp. (mogą być narysowane własnoręcznie lub przygotowane na komputerze). Uczniowie losują wcześniej przygotowane kartki i tworzą grupy w zależności od tego, jaki symbol wylosowali.

przygotowanie do ćwiczenia:

Następnie uczniowie znajdują sobie dogodne miejsce w sali, a prowadzący rozdaje im kartkę flipchartu i flamastry, za pomocą których będą zapisywać wypracowane wnioski według instrukcji.

realizacja ćwiczenia:

Nauczyciel rozdaje każdej grupie instrukcję do ćwiczenia oraz zdjęcia Jurka i Freda (karta pracy Ćwiczenie nr 1 i zdjęcia). Zadaniem grup będzie odpowiedź na pytania dotyczące zachowania Freda i Jurka w scenie z pociągu, w której chuligani zaczepiają dziewczynę.

W ciągu 15 minut każda podgrupa musi zebrać wnioski od wszystkich jej członków i zapisać na flipcharcie, który później przedstawił danej grupie będzie prezentował na forum. Na prezentowanie wniosków każda grupa ma ok. 3 minut.

Ćwiczenie ma skłonić uczniów do zrozumienia przyczyn zachowania się bohaterów oraz wyjścia ze schematycznego czarno-białego widzenia.

wskazówki dla nauczyciela:

Zadaniem nauczyciela podczas tego ćwiczenia jest zadawanie pytań dodatkowych, które umożliwią pogłębienie każdego pytania, tak aby uczniowie nie myśleli w kategoriach czarno-białych i postarali się brać pod uwagę różne punkty widzenia danej sytuacji i danego bohatera. Dlatego nauczyciel przed warsztatem powinien bardzo dobrze przygotować sobie możliwe odpowiedzi na pytania, które mogą się pojawić i zastanowić się, w jaki sposób określone pytanie może rozszerzyć perspektywę postrzegania danej sytuacji przez uczniów.

Jurek

1. Jakie są Wasze pierwsze skojarzenia dotyczące Jurka?
2. Jakie Jurek miał zalety, a jakie wady?
3. Jaki był stosunek Jurka do Freda?
4. Dlaczego Jurek nie posłuchał brata, gdy ten chciał go powstrzymać przed zareagowaniem?
5. Co jeszcze mógł zrobić Jurek, zanim zareagował na zaczepki chuliganów, żeby być bardziej skutecznym?
6. Czy zachowanie Jurka w tej sytuacji było słuszne, czy Waszym zdaniem dobrze postąpił?
7. Czy Waszym zadaniem zawsze powinno się reagować w takich sytuacjach? Kiedy tak? Kiedy nie?
8. Czy Waszym zdaniem Jurek zginął przez Freda?

Fred

1. Jakie są Wasze pierwsze skojarzenia dotyczące Freda? Jakiego Fred miał zalety, a jakie wady?
2. Jaki miał stosunek do brata i czy to mogło wpłynąć na jego zachowanie w pociągu?
3. Czym można usprawiedliwić fakt, że Fred nie zareagował? Jak to wytłumaczyć?
4. Co mógł czuć i myśleć Fred tuż po tragedii, gdy pociąg się zatrzymał?
5. Czy Fred jest winny śmierci brata? Czy przez niego brat zginął?
6. Jak oceniasz to, że inni pasażerowie nie zareagowali?
7. Co Waszym zdaniem mógł zrobić Fred, żeby pomóc bratu?
8. Dlaczego Fred nie przyznawał się innym do tego, co wydarzyło się w pociągu?

podsumowanie ćwiczenia:

Prowadzący zachęca po kolei każdą grupę do odpowiedzi na forum na pytanie: Jak teraz, po głębszej analizie, postrzegacie postać Jurka i Freda – czy coś się zmieniło, jeśli tak, to dlaczego?

6. Dyskusja na forum na temat słuszności zachowania Jurka i Freda

CZAS: 30 MIN

Uczniowie odpowiadają na zadane pytania, które mają ich skłonić do głębszej dyskusji dotyczącej następujących zagadnień: kiedy reagować, a kiedy nie w sytuacjach zagrożenia życia, czy można oceniać czyjeś postępowanie czarno-biało oraz od czego zależy, że zachowujemy się w danej sytuacji tak, a nie inaczej.

pytania:

1. Czy Jurek zachował się bohatersko? Dlaczego tak uważasz?
2. Czy Fred był tchórzem? Dlaczego tak uważasz?
3. Kto jest winny śmierci Freda?
4. Kto Waszym zdaniem wygrał/przegrał w tym filmie?
5. Czy zawsze i za wszelką cenę warto reagować w takich sytuacjach – kiedy tak, kiedy nie?
6. Co Waszym zdaniem oznacza tytuł *Wymyk*?

7. Ćwiczenie nr 2. „Osobiste doświadczenia”

CZAS: 10 MIN (10 MIN ĆWICZENIE + 5 MIN PODSUMOWANIE)

Uczniowie w podgrupach dzielą się osobistymi doświadczeniami z sytuacji zagrożenia życia w miejscach publicznych (instrukcja w karcie pracy). Jako podsumowanie ćwiczenia zadajemy pytanie na forum: Ile sytuacji sobie opowiedzieliście, czy zastanawialiście się, dlaczego ktoś w danej sytuacji postąpił tak, a nie inaczej, czy teraz zmienia się moje postrzeżenie zachowania Jurka i Freda? Ćwiczenie ma doprowadzić do uzmysłowienia sobie przez uczniów, że podobne sytuacje jak w filmie zdarzają się też w życiu i skłonić ich do głębszej analizy motywów postępowania świadków takich zdarzeń.

8. Podsumowanie warsztatu

CZAS: 5 MIN

Nauczyciel podsumowując, odnosi się do wszystkich ćwiczeń, jakie pojawiły się podczas warsztatu. Przypomina główne i naj-

ważniejsze myśli/wnioski oraz stanowiska, które przyjmowali uczniowie. Prowadzący sugeruje, że przed osądzeniem i ocenianiem kogoś należy najpierw zastanowić się, co sami byśmy zrobili w danej sytuacji.

DZIĘKUJE ZA UDZIAŁ W WARSZTACIE.

karta pracy

Ćwiczenie nr 1

Waszym zadaniem będzie analiza postawy Jurka (brat, który zginął) oraz Freda (brat, który nie zareagował). Pomogą Wam w tym odpowiedzi na poniższe pytania. Przeczytajcie je dokładnie i odpowiedzcie na nie z Waszej perspektywy (mogą to być przypuszczenia, zgadywanie itp.). Odpowiedzi zapiszcie hasłowo na flipcharcie. Jeżeli pojawi się kilka różnych propozycji, zapiszcie je wszystkie przy danym pytaniu. Na wykonanie zadania macie 15 min.

Jurek

1. Jakie są Wasze pierwsze skojarzenia dotyczące Jurka?
2. Jakie Jurek miał zalety, a jakie wady?
3. Jaki był stosunek Jurka do Freda?
4. Dlaczego Jurek nie posłuchał brata, gdy ten chciał go powstrzymać przed zareagowaniem?
5. Co jeszcze mógł zrobić Jurek, zanim zareagował na zaczepki chuliganów, żeby być bardziej skutecznym?
6. Czy zachowanie Jurka w tej sytuacji było słuszne, czy Waszym zdaniem dobrze postąpił?
7. Czy Waszym zadaniem zawsze powinno się reagować w takich sytuacjach? Kiedy tak? Kiedy nie?

Fred

1. Jakie są Wasze pierwsze skojarzenia dotyczące Freda? Jakie Fred miał zalety, a jakie wady?
2. Jaki miał stosunek do brata i czy to mogło wpłynąć na jego zachowanie w pociągu?
3. Czym można usprawiedliwić fakt, że Fred nie zareagował? Jak to wytłumaczyć?
4. Co mógł czuć i myśleć Fred tuż po tragedii, gdy pociąg się zatrzymał?
5. Czy Fred jest winny śmierci brata? Czy przez niego brat zginął?
6. Jak oceniasz to, że inni pasażerowie nie zareagowali?
7. Co Waszym zdaniem mógł zrobić Fred, żeby pomóc bratu?

8. Dlaczego Fred nie przyznawał się innym do tego, co wydarzyło się w pociągu?

Ćwiczenie nr 2. Załącznik dla uczniów

Przeczytajcie na głos instrukcję. Wróćcie na chwilę myślami do sceny z pociągu, w której chuligani zaczepiają dziewczynę. Przypomnijcie sobie, czy w swoim życiu byliście świadkiem podobnej sytuacji w miejscu publicznym lub sami się w niej znajdowaliście (chodzi np. o kradzież, zaczepki, pobicie itp.).

Jeśli tak – opowiedzcie o tym innym osobom w grupie. Poniżej pytania pomocnicze:

- Czego dotyczyła ta sytuacja?
- Co się wydarzyło?
- Jak zachowywali się ludzie?
- Jak zachowałeś się Ty?
- Czy ktoś zareagował?
- Jak zakończyła się ta sytuacja?

Na ćwiczenie macie w sumie 10 minut. Zadbajcie o to, by każdy mógł się wypowiedzieć.

scenariusz lekcji języka polskiego

OPRACOWAŁA: JOLANTA MANTHEY

Temat lekcji:

O „dochodzeniu do siebie” w filmie G. Zglińskiego pt. „Wymyk”.

cele lekcji

Po lekcji uczeń powinien:

- znać problematykę filmu
- umieć analizować dzieło filmowe i jego fabułę
- charakteryzować bohaterów
- umieć rozpoznawać różnorodne stany emocjonalne człowieka i psychologiczne motywacje jego działań
- dostrzegać filmowe środki wyrazu i określać ich funkcje

metody i formy pracy

- runda tematyczna
- burza mózgów

- praca w grupach
- analiza filmu
- dyskusja
- metoda 6 kapeluszy de Bono

środki dydaktyczne

- Film *Wymyk*, reż. G. Zgliński, Polska 2011

pojęcia kluczowe

- odpowiedzialność
- zło moralne
- poczucie winy

czas

- 2 lekcje

przebieg lekcji

Teraz zawsze jestem sobą.

Długo wędrowałem, zanim doszedłem do siebie.

T. Różewicz, *Kartoteka rozrzucona*

1. Runda tematyczna

CZAS: 5 MIN

Nauczyciel prosi uczniów o dokończenie zdania: „Oglądając film czułem...”. Po wypowiedzeniu się wszystkich osób, zapisuje podane określenia emocji; następnie prosi o dokończenie zdania: „Po obejrzeniu filmu pomyślałem, że...” – uczniowie zapisują swoje wersje w zeszytach, wybrane osoby odczytują głośno swoje refleksje, pozostałe ewentualnie dzielą się swoimi (jeśli wcześniej się nie pojawiły).

2. Wprowadzenie

CZAS: 3 MIN

Podajemy (nauczyciel lub przygotowany uczeń) zwięzłe informacje o reżyserze, autorach scenariusza i inspiracji do jego powstania (można wykorzystać fragment wypowiedzi G. Zglińskiego w rozmowie z T. Sobolewskim – załącznik nr 1).

3. Burza mózgów

CZAS: 5 MIN

Nauczyciel prosi uczniów o propozycje określenia tematu filmu (zapis propozycji na tablicy).

4. Wskazanie celów lekcji

CZAS: 3 MIN

Nauczyciel przywołuje fragment wypowiedzi reżysera:

– (...) *nie chciałem, żeby to był film o winie. Poczucie winy to tylko jeden z tematów. Zależało mi na czymś innym.*

Na czym?

– *Na pokrętnym dochodzeniu do prawdy. Stąd tytuł „Wymyk”. Bohater próbuje się wymknąć z pułapki, wykonując karkołomną figurę. Alfred to człowiek, który nałożył na siebie dużo masek, okopał się. Udaje kogoś, kim nie jest.*

Nauczyciel podaje temat lekcji: O „dochodzeniu do siebie” w filmie G. Zglińskiego pt. *Wymyk*, określa cel lekcji – będziemy dociekać, kim jest bohater filmu, co kryje pod maskami, które zastaniają jego prawdziwą twarz; spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, co on sam pod nimi odkrył i jakie trudności musiał pokonać „dochodząc do siebie”.

5. Praca w grupach

CZAS: 10 MIN

Prowadzący dzieli klasę na pięć grup i rozdaje karty pracy (załącznik nr 2).

6. Prezentacja spostrzeżeń

CZAS: 20 MIN

Prezentacja zapisanych przez grupy, wspólne sformułowanie wniosków (np. Fred przywdział maskę macho, która kryje jego niepewność, słabość i niedojrzałość. Bohater boi się zmian – w firmie i w życiu osobistym, nie ma pewności, czy im sprosta. Sytuacja w pociągu demaskuje jego słabość, ale wobec rodziny i pracowników wciąż zachowuje pozę twardziela. Publikacja w Internecie filmiku z zająścia to moment, gdy maska twardziela staje się nieprzydatna, choć Fred łudzi się, że żona i rodzice nie znają prawdy. Jednocześnie to chwila, gdy bohater podejmuje działanie

– zaczyna poszukiwanie świadka i sprawcy. Moment, gdy w szkole doprowadza do ujawnienia przestępcy, jest chwilą konfrontacji z niewygodną prawdą o sobie. Ale to też warunek odrodzenia się Freda jako człowieka, szansa na podźwignięcie się z upadku).

Temat lekcji 2:

„Wymyk” jako uniwersalna opowieść o wyzwaniach człowieczeństwa.

1. Lekcję rozpoczynamy od przypomnienia złożoności problematyki, którą przywołuje film. Proponujemy uczniom odczytanie filmu jako opowieści o człowieku i jego naturze.
2. Zapowiadamy pracę metodą 6 kapeluszy de Bono (jeśli klasa nie pracowała tą metodą, krótko ją wyjaśniamy) (załącznik nr 4).
3. Praca metodą 6 kapeluszy. Dzielimy klasę na pięć grup (rolę kapelusza niebieskiego nauczyciel bierze na siebie) i rozdajemy karty pracy (załącznik nr 3).
4. Po upływie czasu przeznaczanego na pracę w grupach uczniowie prezentują jej wyniki.
5. Nauczyciel (wspólnie z uczniami) dokonuje podsumowania, formułując wnioski dotyczące natury człowieka.

praca domowa (do wyboru)

1. Napisz recenzję filmu Grega Zglińskiego, koncentrując się na jednym z proponowanych na lekcji wątków problemowych.
2. Co zmieniło się w Twoim odbiorze bohatera po analizie filmu na zajęciach? Porównaj swoją wizję postaci przed lekcjami i po nich.

Załącznik nr 1

T. Sobolewski: Scena napadu w pociągu, kiedy Fred, ten „gorszy”, nieruchomieje i biernie patrzy, dlatego jest taka przejmująca,

bo każdemu z nas coś przypomina. Mnie – moją własną bierność. G. Zgłąński: Mnie także. To było na początku lat 90., jechałem pociągami, w przedziale było dwóch Rosjan z tobołami na handel – wszyscy wtedy handlowali. Jakiś pijak zaczął im wymyślać, był straszliwie agresywny, a ja kompletnie znieruchomiałem, udawałem, że nic się nie stało, i wysiadłem na swojej stacji. To zdarzenie chodziło za mną długo, aż przeczytałem nowelę Cezarego Harasimowicza o podobnej sytuacji. Zmieniliśmy bohaterów i okoliczności.

Duży Format nr 267, wydanie z dnia 17/11/2011 Kultura, str. 14

Załącznik nr 2

karta pracy

Grupa 1

1. Co o Fredzie mówią pierwsze sceny filmu (do sprzeczki z bratem w firmie)?
2. Jakie rekwizyty służą charakterystyce bohatera?
3. Jakie znaczenie dla prezentacji bohatera ma wprowadzenie postaci młodszego brata?

Fred przyjmuje pozę silnego mężczyzny, macho, czego zewnętrznymi atrybutami są sportowy czerwony samochód, szybka jazda (wysięg z pociągami), skłonność do ryzyka i brawury, fascynacja bronią, którą kolekcjonuje, szorstkie, pobłażliwe traktowanie młodszego brata, protekcyjny stosunek do żony, surowe traktowanie pracowników. Wprowadzenie postaci brata sygnalizuje psychologiczne motywacje postawy Freda odgrywającego przed Jurkiem rolę – starszego, mądrzejszego, odważniejszego, silniejszego – to maska kryjąca lęk i niepewność, podkreśla poczucie zagrożenia odczuwane przez starszego brata, traktującego młodszego jak rywala.

Grupa 2

1. W trakcie sprzeczki między braćmi, dotyczącej sposobu prowadzenia firmy, Jurek pyta: Czego ty się boisz? Pytanie pozostaje bez odpowiedzi, sformułujcie ją – czego boi się Fred?
2. W jaki sposób radzi sobie ze swoimi lękami? (W mowie ciała ręce splecione z tyłu głowy u siedzącego człowieka oznaczają lekceważenie rozmówcy – w jakiej sytuacji widzimy Freda w tej pozie?)
3. Jak jego postawa wpływa na relacje z rodziną i otoczeniem? (Zwróćcie uwagę na scenę rozmowy podczas rodzinnego obiadu)

Fred boi się zmian, ryzyka, boi się utraty pozycji (władzy) w firmie i rodzinie. Obawia się, że „przegra” z lepiej wykształconym, mającym doświadczenia pracy w Stanach bratem. Aby uporać się z tymi niepokojami, przybiera pozę cynicznego twardziela, lekceważącego potencjalnych współników. Nieustannie rywalizuje z bratem, także w rodzinie, przybrana maska nie pozwala mu na żadne kompromisy; w scenie obiadu zostaje sam przeciw bratu, ojcu, nawet żonie, jego stosunki z bliskimi są napięte, nieszczerze.

Grupa 3

1. Zrekonstruujcie przebieg sytuacji w pociągu: dlaczego Fred nie siada przy bracie? Jak przebiega ich (ostatnia, jak się potem okaże) rozmowa? Jak reaguje na sytuację napaści?
2. Dlaczego nie pomaga bratu? Jak zachowują się współpasażerowie w trakcie zajścia i po nim?
3. Jaką funkcję pełni w tym fragmencie filmu montaż?

Do pociągu bracia wsiadają skłóceni, Fred manifestuje swoją przewagę, siadając z dala od Jurka, „zmusza” brata, by poszedł za nim, przyjął jego warunki. Tuż przed zajściem z chuliganami sytuacja między braćmi zaostrza się, pada niedokończona groźba ze strony Jurka. Można przypuszczać, że brak reakcji ze strony Freda w sytuacji bójki wynika z podświadomego pragnienia „ukarania” brata, który wbrew poleceniu zainterweniował, wmieszał się w konflikt. W sytuacji próby – Fred tchórzy, nie chce stanąć w obronie napastowanej dziewczyny, nie idzie też z pomocą bratu, nie użyje pistoletu, który ma ze sobą. Inni świadkowie zdarzenia udają, że nie widzą, co się dzieje, nie reagują, po zatrzymaniu pociągu oskarżają Freda. Szybki montaż podkreśla dynamikę sytuacji, oddaje zagubienie Freda, podkreśla jego bezradność.

Grupa 4

1. Opiszcie zachowanie Freda po wypadku, zwróćcie uwagę na scenę powrotu domu – bohater zamyka się za szklanymi drzwiami biura przed żoną, potem z rozsypanych kartonów ustawia swego rodzaju ścianę. Po powrocie do mieszkania widzimy Freda pod prysznicem – jakie znaczenie mają te obrazy? Jak zachowuje się nazajutrz w firmie? W jaki sposób zrelacjonuje sytuację napaści rodzicom?
2. Jak zachowuje się w szpitalu? Jakie są motywy jego zachowania?
3. Jakie działania podejmuje po publikacji filmu z zajścia w Internecie?

Po wypadku Fred izoluje się od bliskich, „stawia ściany” wokół siebie, nie chce też spojrzeć prawdzie w oczy – pogodzić się z obrazem własnej osoby, próbuje „oczyścić się” z traumy (scena pod prysznicem). W rozmowie z pracownikami znów zakłada maskę twardziela, oszukuje rodziców. W szpitalu jest bierny, nie przekracza progu pokoju brata, nie ma odwagi dotknąć go, zapewne z poczucia winy. Ujawnienie prawdy w Internecie zmusza go do zdjęcia maski wobec pracowników i znajomych, ale zastanawiając ekran komputera przed ojcem i wyłączając komputer w domu, próbuje zachować pozory (maskę) wobec rodziny. Z drugiej strony podejmuje starania, by odnaleźć dziewczynę z pociągu, ma nadzieję, że dzięki niej dopadnie sprawcę śmierci brata. Dynamicznie montowane krótkie ujęcia na dworcu i w pociągu łączone ze statycznymi, dłuższymi ujęciami podkreślają determinację bohatera w działaniach zmierzających do dotarcia do sprawcy napaści.

Grupa 5

1. Przeanalizujcie scenę w kościele. Co przeżywa Fred? Dlaczego nie odpowiada na zachęcający gest księdza siedzącego w konfesjonale?
2. Opiszcie sytuację konfrontacji ze sprawcą napaści. Jakemu wyzwaniu musiał sprostać Fred, by chuligan został ujęty i ukarany?
3. Jak wygląda mieszkanie Freda i Violi? Co dzieje się w firmie? Jakie znaczenie mają sceny ukazujące te sytuacje?

W kościele Fred siedzi sam, nie uczestniczy w zbiorowych śpiewach, czuje na sobie spojrzenia innych uczestników mszy, czuje się napiętnowany, winny. Jednocześnie nie podchodzi do konfesjonału, jakby nie był gotowy do rachunku sumienia, a może chciał czynami dowieść skruchy za grzech zaniechania. Sytuacja w szkole jest szczególnie znacząca – bohater musi stanąć oko w oko z prawdą o sobie – tylko tak może doprowadzić do ukarania winnego. Musi znieść upokorzenie oglądania filmu z zajęcia w obecności nauczycieli i chuligana, który drwi z niego. Może to forma pokuty, którą sam sobie zadał? Mieszkanie jest zdemolowane w wyniku remontu, w firmie są kłopoty z serwerami – wszystko zdaje się rozpadać, problemy narastają. To dodatkowa trudność, Fred nie ma wsparcia, samotnie musi podnieść się z upadku i walczyć o swoją godność.

Załącznik nr 3 polecenia dla grup

1. Przedstawcie obiektywne fakty dotyczące losów bohatera; zwróćcie uwagę na okoliczności im towarzyszące, zachowanie

innych ludzi uczestniczących w danych sytuacjach. Wymieńcie kluczowe momenty jego historii.

2. Przeanalizujcie emocje, jakich doświadcza bohater. Opiszcie uczucia, jakie żywi wobec członków rodziny. Nazwijcie to, co przeżywa w kluczowych momentach opowiedzianej w filmie historii. Jakie emocje budzi w odbiorcach?
3. Opiszcie niedoskonałości ludzkiej natury ukazane w filmie, wskaźcie przykłady słabości bohatera, które determinują jego zachowania.
4. Przedstawcie mocne strony, pozytywne aspekty ludzkiej natury, znajdźcie w zachowaniach bohatera filmu to, co może dawać nadzieję i ocalić wiarę w jego człowieczeństwo.
5. Zwróćcie uwagę na otwarte zakończenie filmu, przedstawcie możliwe warianty losów Freda. Uwzględnijcie znaczenie wiedzy, jaką zyskał na swój temat bohater.

Załącznik nr 4

Metoda sześciu myślowych kapeluszy została stworzona przez Edwarda de Bono jako podstawa dla indywidualnego bądź grupowego rozwiązywania problemów. Pozwala na twórcze podejście do sytuacji problemowej, dzięki skorzystaniu z sześciu różnych perspektyw, z których można na nią spojrzeć.

Kapelusz symbolizuje głowę – centrum ludzkiego myślenia. Różne kolory symbolizują różne sposoby myślenia używanego w rozwiązywaniu problemów.

Biały kapelusz reprezentuje fakty i informacje na temat sytuacji i problemu. Jest to wiedza obiektywna, w większym stopniu będącą opisem niż wyjaśnieniem.

Czerwony kapelusz reprezentuje emocjonalne postrzeżenie problemu lub sytuacji. Odnosi się do doświadczeń subiektywnych, uczuć i intuicji.

Zielony kapelusz symbolizuje nowe pomysły, sugestie twórczych rozwiązań. Jest symbolem otwartego i kreatywnego myślenia.

Żółty (optymizm) zbiera pozytywne aspekty sytuacji, zyski lub pozytywne lub przyszłe zyski. Reprezentuje także pozytywną motywację wybranego rozwiązania.

Czarny (pesymizm) odpowiada negatywnym aspektom rozwiązania lub decyzji. Opisuje lęki, dyskomfort lub niekorzystne konsekwencje.

Niebieski reprezentuje kontrolę całego procesu. Opisuje poszczególne kroki, podjęte zarówno w czasie spotkania, jak i po jego zakończeniu. Kapelusz pozwala uczestnikom kierować procesem i koncentrować się na podążaniu w dobrym kierunku.

przykładowe prezentacje

- autorami prezentacji do około 200 filmów są filmoznawcy i nauczyciele
- prezentacje multimedialne stanowią tło prelekcji prowadzonych przez filmoznawców, dziennikarzy, wykładowców akademickich, psychologów, socjologów i animatorów kultury
- uczniowie spotykają się z różnymi prelegentami przed każdym seansem

nowe
horyzonty
edukacji
filmowej

Kacper i Emma – najlepsi przyjaciele

reż. A.L. Naess, Norwegia 2013, 74'

Kacper i Emma – najlepsi przyjaciele, reż. A.L. Naess
grupa wiekowa: przedszkole
cykl: przedszkole nowe horyzonty
temat: nowe sytuacje

problemy

Jak się czujemy, kiedy sytuacja jest dla nas nowa? Jak radzić sobie ze strachem?

zagadnienia

Wiele nowych sytuacji w życiu człowieka budzi jego strach. Wynika on z tego, że nie wiemy, co tak naprawdę nas spotka i czy będziemy w stanie sobie poradzić. Dziecko spotyka się często z takimi sytuacjami (nowe miejsca, nowe znajomości, nowe wyzwania), a jednocześnie czuje się bardziej bezradne niż dorosły człowiek. To może powodować u niego silny stres, dlatego tak ważne jest, by pomóc mu sobie z nim radzić.

wnioski

Rozmowa z rodzicami, nauczycielami i przyjaciółmi może znacząco pomóc w radzeniu sobie ze stresem. Lęk, który odczuwamy, sprawia, że nowe sytuacje wydają się nam dużo straszniejsze, niż są w rzeczywistości, dlatego trzeba też szukać w nich tego, co dobre.

nowe
horyzonty
edukacji
filmowej

Alfie, mały wilkołak

reż. J. Lürsen
Holandia 2011, 98'

Alfie, mały wilkołak, reż. J. Lürsen

grupa wiekowa: szkoła podstawowa 1–3

cykl: filmowe podróże

temat: Holandia

problemy

Alfie odkrywa, że jest inny niż wszyscy. Jak poradzi sobie ze swoją odmiennością? Jak zareagują jego bliscy?

zagadnienia

Podstawowe informacje o Holandii – położenie geograficzne, historia, kultura. Co to jest Królestwo Niderlandów i skąd wzięta się ta nazwa? Skojarzenia z Holandią: wiatraki, chodaki, tulipany, malarstwo, tolerancja. Co to jest tolerancja? Czy trudno tolerować czyjąś odmienność? Czy ludzie mogą się od siebie różnić? Dlaczego Alfie boi się ujawnić bliskim swoją prawdziwą naturę?

wnioski

Tolerancja to otwarte, obiektywne i szanujące podejście do odmiennych od własnych postaw zachowań i cech drugiego człowieka. Holandia jest krajem tolerancyjnym.

nowe
horyzonty
edukacji
filmowej

Podejmując ryzyko

reż. N. van Kilsdonk
Holandia, Belgia 2011, 87'

Podejmując ryzyko, reż. N. van Kilsdonk

grupa wiekowa: szkoła podstawowa 4–6

cykl: świat filmu

temat: kino po stu latach

problemy

Jak zmieniało się kino na przestrzeni lat? Jak wyglądał pierwszy pokaz filmowy? Jakimi środkami kino dysponuje dzisiaj?

zagadnienia

Krótką historia postępu: w filmie pojawia się dźwięk i kolor; jakość obrazu polepsza się, efekty specjalne osiąga się różnymi metodami, m.in. za pomocą animacji komputerowej; otrzymywanie efektu trójwymiaru (3D) pozwala na budowanie wrażenia u widza, że uczestniczy w wydarzeniach filmu; jakość dźwięku/muzyki jest coraz wyższa. Jakie efekty specjalne zostały wykorzystane w filmie *Podejmując ryzyko* i jak wpływa to na jego atrakcyjność?

wnioski

Postęp technologiczny, który dokonał się w dziedzinie filmu, jest ogromny. Mimo wszystko nadal treść filmu jest ważniejsza niż efekty specjalne.

nowe
horyzonty
edukacji
filmowej

Ślepaki

reż. B. Sahling
Niemcy 2004, 87'

Ślepaki, reż. B. Sahling
grupa wiekowa: gimnazjum
cykl: młodzi w obiektywie
temat: niepełnosprawność

problemy

Jak wygląda życie ludzi niewidomych? W jaki sposób odbierają otaczającą ich rzeczywistość? Jak sobie radzą w codziennych obowiązkach?

zagadnienia

Bariera między światem ludzi zdrowych i osób z niepełnosprawnością wynika z obawy przed „innością”, nieumiejętności zachowania się wobec osoby z niepełnosprawnością. Ludzie niepełnosprawni potrzebują być akceptowani, doceniani, mieć przyjaciół, chłopaka czy dziewczynę. Mają takie same potrzeby jak każdy.

wnioski

Wiele zależy od nastawienia wobec osób z niepełnosprawnością i od ograniczeń, które stawia przed nimi świat ludzi pełnosprawnych. Zarówno w podejściu do drugiej osoby jak i w przestrzeni ich życia można stale próbować dokonywać zmian na lepsze.

nowe
horyzonty
edukacji
filmowej

Wymyk

reż. G. Zgliński
Polska 2011, 85'

Wymyk, reż. G. Zgliński
grupa wiekowa: szkoła ponadgimnazjalna
cykl: trudne tematy
temat: wina i kara

problemy

Czy postawę głównego bohatera łatwo ocenić? Czy podział na odwagę i tchórzostwo jest jednoznaczny? Reagować czy nie reagować, kiedy życie innych jest zagrożone?

zagadnienia

Analiza postawy bohaterów filmu pozwala przyjrzeć się motywom działania ludzi w trudnych sytuacjach związanych z zagrożeniem życia oraz pogłębić rozumienie faktu, że na nasze zachowania wpływa wiele różnorodnych czynników. Film odwołuje się również do problemów, które podejmowało kino moralnego niepokoju.

wnioski

Film, który unika prostych odpowiedzi, reżyser nie podpowiada widzom, co jest dobre, a co złe, co białe, a co czarne – dzięki temu film unika moralitetowego spłaszczenia problemu i tworzy wielowymiarowe studium kondycji ludzkiej.

Mały Grufolak
reż. Max Lang,
Jakob Schuh

przedszkole

przedszkole nowe horyzonty

okiem nauczyciela

Cykl „Przedszkole Nowe Horyzonty” skierowany jest do widzów najmłodszych, ale i najbardziej wymagających. Daje dzieciom możliwość poznania najpiękniejszych filmów z różnych zakątków świata, które poruszają uniwersalne problemy. Co istotne, tematyka spotkań jest bliska zainteresowaniom i osobistym doświadczeniom najmłodszych odbiorców. Według podstawy programowej „celem wychowania przedszkolnego jest kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej, koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach (...)”. Spotkanie filmowe i projekcja filmu *Kacper i Emma – najlepsi przyjaciele* poruszają tę tematykę i pokazują problem strachu, przełamywania lęków, radzenia sobie w nowej sytuacji: przeprowadzki i rozpoczęcia nauki w nowym przedszkolu. Najmłodszy widzowie mogą przeżywać z perspektywy filmowego bohatera trudne dla nich sytuacje, aby przekonać się, że często strach ma wielkie oczy.

Elżbieta Wysocka
nauczycielka edukacji początkowej
we Francusko-Polskim Przedszkolu
„La Fontaine”

Z kolei inne spotkanie i zestaw filmów krótkometrażowych podejmują temat pojawiających się w życiu trudności i problemów. Uczy przy tym, że współpraca z innymi i wytrwałość w dążeniu do celu pomaga je przezwyciężyć. „Rozwijanie umiejętności społecznych dzieci (...)” jest według zapisu podstawy programowej jednym z najważniejszych celów wychowania przedszkolnego. Program edukacji filmowej porusza również bardzo istotny w edukacji przedszkolnej temat ekologii. Uświadamia dzieciom, że przyroda jest elementem naszego świata i wszyscy jesteśmy za nią odpowiedzialni. Udział w tym cyklu stwarza również okazję do poznania różnych materiałów i technik plastycznych. Warsztaty towarzyszące projekcjom filmowym dają możliwość rozwijania wrażliwości plastycznej, kreatywności, sprawności manualnej oraz tak ważnej w tym wieku umiejętności pracy w grupie.

o cyklu

Atmosferą kina warto zarażać już od najmłodszych lat. Seanse filmowe dla przedszkolaków to okazja nie tylko do tego, by spotkać na ekranie ciekawych bohaterów. W kinie można się przecież uczyć, a przede wszystkim dobrze bawić.

Cykl prezentuje najbardziej interesujące krótkometrażowe i długometrażowe filmy wybrane na festiwalach na całym świecie – produkcje m.in. ze Szwecji, z Wielkiej Brytanii, Norwegii, Litwy, Belgii, ze Szwajcarii przeznaczone dla najmłodszych widzów. Różnorodność form, technik i kolorów, nieskomplikowane historie zaprezentowane w filmach pozwolą dzieciom nie tylko na świetną zabawę, lecz także będą pretekstem do rozmowy i udziału w warsztatach plastycznych. Wyświetlanym co miesiąc filmom towarzyszą krótkie pogadanki dotyczące tematu

spotkania, animowane gry i zabawy w grupach. Ich temat został dopasowany do wieku i zainteresowań dzieci. Przedszkolaki mogą też wziąć udział w warsztatach plastycznych w kinie lub w przedszkolu. Instrukcję proponowanej pracy plastycznej znaleźć można na stronie www.nhef.pl. Opiekunowie dzieci otrzymują także analizy psychologiczne, które pozwolą na poprowadzenie w przedszkolu rozmowy na temat obejrzanego w kinie filmu. Cykl „Przedszkole Nowe Horyzonty” skierowany jest do przedszkolaków (w wieku od 4 do 6 lat) i ich opiekunów.

powiązania z podstawą programową wychowania przedszkolnego

Celem wychowania przedszkolnego jest:

- 2) budowanie systemu wartości, w tym wychowywanie dzieci tak, żeby lepiej orientowały się w tym, co jest dobre, a co złe – podczas udziału we wszystkich spotkaniach cyklu filmowego;
- 3) kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodnego znoszenia stresów i porażek – temat spotkania „Nowe sytuacje” i film *Kacper i Emma – najlepsi przyjaciele*;
- 4) rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi – temat spotkania „Po co nam dorośli?”.
  1. Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci: porozumiewanie się z dorosłymi i dziećmi, zgodne funkcjonowanie w zabawie i w sytuacjach zadaniowych. Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
    - 1) obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują; grzecznie zwraca się do innych w domu, w przedszkolu, na ulicy – punkt ten jest realizowany przez udział w spotkaniach dyskusyjnych, poprzedzających projekcje filmowe.
    - 2) przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (stara się współdziałać w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych – współdziałanie podczas wykonywania grupowych prac plastycznych, związanych z tematyką spotkań.
    3. Wspomaganie rozwoju mowy dzieci. Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:
      - 1) zwraca się bezpośrednio do rozmówcy, stara się mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym, gramatycznym, fleksyjnym i składniowym;
      - 2) mówi płynnie, niezbyt głośno, dostosowując ton głosu do sytuacji;
      - 3) uważnie słucha, pyta o niezrozumiałe fakty i formułuje dłuższe wypowiedzi o ważnych sprawach – udział w dyskusjach, poprzedzających seanse filmowe. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Zestaw filmów o przyjaźni

łączy czas: 49'

TEMAT Ja i moi przyjaciele

OPIS Przyjaciele to jedne z najważniejszych osób w życiu każdego człowieka. Zaprezentowane w tym zestawie filmy krótkometrażowe pokazują blaski i cienie przyjaźni. Opowiadają o relacjach postaci, w których losy łatwo się dziecku wczuć i je zrozumieć. Pokazują też trudy przyjaźni i sposoby ich przezwyciężenia.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI przyjaźń – co to znaczy mieć przyjaciela?

• co robią razem przyjaciele? • czy trudno się z kimś przyjaźnić? • co robić, gdy zdarzają się kłótnie i nieporozumienia?

POJĘCIA KLUCZOWE przyjaźń, trudy przyjaźni, kłótnie i nieporozumienia

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ portret „Mój przyjaciel i ja”

CEL rozwijanie wrażliwości plastycznej, umiejętności rozmawiania o swoich uczuciach

POTRZEBNE MATERIAŁY kartki A4 i A3 dla każdej osoby, pastele, klej oraz dowolne materiały do wykończenia ramy

2 Zestaw filmów o pokonywaniu trudności

łączy czas: 46'

TEMAT Trudności można pokonać!

OPIS Z każdą aktywnością, działaniem i celem, który wyznacza sobie człowiek, związany jest także trud, który w to przedsięwzięcie należy włożyć. Jakie trudności mogą nas czekać? Jak je pokonać? Czy potrzebna nam jest pomoc innych? Bohaterowie krótkometrażowych filmów z tego zestawu pokazują, że trudności łatwiej pokonywać w grupie, współpracując.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI trudności – jak je pokonać? • sprawdzanie różnych rozwiązań • współpraca – czy ułatwia pokonywanie trudności • nie poddawanie się w osiągnięciu celu

POJĘCIA KLUCZOWE trudności, rozwiązania, współpraca, cel, niepoddawanie się

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ razem damy radę zbudować świat

CEL kształtowanie umiejętności pracy zespołowej, rozwój manualny, zdobywanie i dzielenie się wiedzą o świecie

POTRZEBNE MATERIAŁY uproszczona mapa konturowa świata, duży papier do podklejania mapy, kredki, flamastry, nożyczki, klej, małe karteczki

3 Kacper i Emma – najlepsi przyjaciele

reż. A.L. Naess, Norwegia 2013, 74'

TEMAT Nowe sytuacje

OPIS Przed 5-letnim Kacprem nowe wyzwanie. Zaczyna naukę w nowym przedszkolu. Dzięki pomocy rezolutnej Emmy okaże się, że strach ma wielkie oczy. Zmiana przedszkola, grupy, rozpoczęcie nowego roku szkolnego, przeprowadzka – to trudne sytuacje, które wymagają od nas wiele odwagi. Jak radzić sobie z nowymi sytuacjami? Jak nie dać się strachowi?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI jakie zmiany i nowe sytuacje mogą się nam przytrafić? • jak się czujemy, kiedy sytuacja jest dla nas nowa? • co można zrobić, żeby nie dać się strachowi i sprostać wyzwaniom?

POJĘCIA KLUCZOWE nowe sytuacje, strach, przełamywanie lęków, pomoc

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ bardzo pomocne pudełko

CEL kształtowanie wrażliwości i umiejętności przyjmowania perspektywy innej osoby, mówienia o trudnych sytuacjach i emocjach, modelowanie zachowań związanych z przyjmowaniem/byciem nową osobą w grupie

POTRZEBNE MATERIAŁY 3 kartki A4 dla każdej osoby, papierowy karton

fotos z filmu Kacper i Emma – najlepsi przyjaciele

4 Zestaw filmów o rzeczach

łączy czas: 47'

TEMAT Jak to działa? Czyli życie rzeczy

OPIS Czy można przyjaźnić się z zabawką lub przytulanką? • Jakimi uczuciami darzymy rzeczy wokół nas? Czy rzeczy mogą „ożywać”? Krótkie filmy pokażą naszym małym widzom niezwykły świat otaczających nas przedmiotów, które ożywają dzięki sile naszej wyobraźni. Filmy poruszają też temat funkcjonowania niektórych niezbędnych w codziennym życiu przedmiotów.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI świat rzeczy • po co nam rzeczy? • czy darzymy uczuciami rzeczy, które nas otaczają? • jak działają rzeczy?

POJĘCIA KLUCZOWE rzecz, świat nieożywiony, emocje

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ Bardzo Potrzebna Maszyna

CEL rozwijanie kreatywności, umiejętności pracy w grupie, rozwój manualny

POTRZEBNE MATERIAŁY kartonowe pudełka po produktach, rolki, słomki lub inne, które są dostępne, taśma

6 Zestaw filmów o przyrodzie

łączy czas: 35'

TEMAT Przyroda wokół nas

OPIS Jakie są nasze relacje z przyrodą? Czy żyjąc w miastach, nie zapominamy o tym, że przyroda jest elementem naszego świata? Filmy zwracają uwagę dzieci na otaczającą je przyrodę i jej znaczenie. Podejmują też temat dbania o przyrodę.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI co stanowi element otaczającej nas przyrody?

• jaka jest przyroda, która nas otacza? • jak dbać i chronić przyrodę?

POJĘCIA KLUCZOWE przyroda, otoczenie, ochrona i dbanie o przyrodę

• ekologia

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ dzikie zwierzę, które często spotykam

CEL kształtowanie wrażliwości poprzez zwrócenie uwagi na elementy dzikiej, wolnej przyrody w najbliższym otoczeniu, rozwój zdolności manualnych

POTRZEBNE MATERIAŁY kartki rysunkowe, markery, skrawki różnych materiałów, klej, nożyczki, kredki

5 Kacper i Emma – ferie zimowe

reż. A.L. Naess, Norwegia 2014, 73'

TEMAT Podróż pełne przygód

OPIS Znani z pierwszego pokazu w ramach cyklu bohaterowie – Emma i Kacper wyjeżdżają na narciarską wycieczkę. Jakie przygody czekają na naszych bohaterów? Czy coś jest w stanie zagrozić ich przyjaźni? Jak poradzą sobie z nowymi sympatiami swoich najlepszych przyjaciół?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI dlaczego ludzie podróżują? • dokąd ludzie podróżują? • czym różnią się wakacje zimą od wakacji latem? • jakie przygody mogą nas spotkać podczas wyjazdu? • przygody wiążą się z czymś niespodziewanym i nieznanym – czy lubimy takie sytuacje? • czy trudno jest zaakceptować nowych przyjaciół naszych przyjaciół? • jak możemy sobie z tym poradzić?

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ pamiętka z ferii

CEL rozwój manualny, rozwijanie wyobraźni przestrzennej

POTRZEBNE MATERIAŁY pudełko z brystolu dla każdego, kredki, kolorowy blok techniczny, klej, nożyczki, taśma klejąca, przezroczysta folia lub celofan, granulaty styropianowy (lub podobne)

7 Zestaw filmów o dorosłych i dzieciach

łączy czas: 45'

TEMAT Po co nam dorośli?

OPIS Jak wygląda świat dorosłych i czym różni się od świata dzieci? Filmy, które zostaną zaprezentowane podczas spotkania, ukazują relacje pomiędzy dorosłymi i dziećmi. Co to znaczy być dorosłym? Czy trudno być dorosłym? Czy dziecko może pomóc dorostemu?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI co to znaczy być dorosłym? co znaczy być dzieckiem? czy bycie dorosłym jest trudne czy proste? co się dzieje, gdy dorośli nie mają czasu dla dzieci? czy można coś na to poradzić? czego dzieci uczą się od dorosłych? czy dorośli uczą się czegoś od dzieci?

POJĘCIA KLUCZOWE dorośli, dziecko, brak czasu, uczenie się od siebie

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ kiedy będę dorosły, to...

CEL kształtowanie umiejętności opowiadania i określania siebie, rozwój manualny

POTRZEBNE MATERIAŁY kartka z bloku technicznego A4 dla każdego, pastele, akwarele lub farby wodne, szeroki pędzel

Alfie, mały
wilkotak
reż. Joram Lürsen

**szkoła
podstawowa 1-3**

filmowi bohaterowie

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- instrukcje do prac plastycznych
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

„Filmowi bohaterowie” to cykl filmów dla najmłodszych uczniów, który może stać się ciekawym uzupełnieniem programu nauczania.

Tematyka zajęć odwołuje się do treści zawartych w podstawie programowej szkoły podstawowej, głównie z zakresu edukacji polonistycznej, społecznej, przyrodniczej oraz etyki.

Pierwszy z filmów, *Sekret Eleonory*, to piękna opowieść, która może wzbudzić zainteresowanie uczniów książką i czytaniem, pokazuje bowiem niezwykle przygody, jakie czekają na młodego czytelnika w świecie literatury. Jednocześnie obraz ten wspiera budowanie poczucia własnej wartości, zrozumienie samego siebie, wyobrażenie – do czego uczeń może dążyć oraz jak ważną rolę pełni w tym wszystkim odwaga.

Seans *Trzech zbójców* pomaga uczniom nabyć jedną z najważniejszych społecznych umiejętności – odróżnianie

Natalia Kann
nauczycielka edukacji
wczesnoszkolnej w Warszawie

dobra i zła. Dzieje się to w sposób dość przewrotny; film pokazuje dzieciom, jak bardzo można pomylić się, oceniając innych za pomocą stereotypów oraz jak stereotypy potrafią być krzywdzące.

W zestawie znajdują się również filmy dotyczące tolerancji. Jak mówi podstawa programowa, uczeń kończący edukację wczesnoszkolną „jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp.; wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa (...)”, także „współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych (...)”, „niesie pomoc potrzebującym”, „wie, że ludzie żyją w różnych warunkach (...)”. Bohaterowie krótkometrażówek pomagają dzieciom lepiej zrozumieć problem współzawodnictwa, tego, jak ważna jest współpraca, by osiągnąć zamierzony cel, dlaczego warto współdziałać z innymi.

o cyklu

Każdego roku w kinach pojawia się wiele filmów dla dzieci. Często można odnieść wrażenie, że ich bohaterowie nie dają dobrego wzoru do naśladowania, a opowiadane historie są błahe i naiwne.

Warto szukać produkcji, których twórcy zadbali o wysoką wartość edukacyjną i dopasowali fabułę do zainteresowań, wrażliwości i możliwości percepcyjnych najmłodszych widzów. Filmy w tym cyklu ukazują różnorodne postawy i zachowania, których rozpoznawania dziecko powinno uczyć się od najmłodszych lat. Pełnometrażowe filmy i zestawy krótkich animacji powinny zainteresować przede wszystkim młodszych uczniów.

Jest to bardzo ciekawe i atrakcyjne kino, które w możliwie przystępny sposób mówi o ważnych sprawach. Prelekcje multimedialne

również zostały dopasowane pod względem merytorycznym do poziomu i szybkości uczenia się dzieci na pierwszym etapie edukacji.

Film *Wielki niedźwiedź* został włączony do programu dzięki uprzejmości Duńskiego Instytutu Filmowego, Duńskiego Instytutu Kultury oraz Duńskiej Agencji Kultury.

powiązanie z podstawą programową edukacji wczesnoszkolnej

1. Edukacja polonistyczna. (...) Uczeń kończący klasę I:

- 1) uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym, także inspirowane literaturą: wszystkie filmy w cyklu;
- 2) interesuje się książką i czytaniem; słucha w skupieniu czytanych utworów (...): *Sekret Leonary*.

5. Edukacja społeczna. (...) Uczeń kończący klasę I:

- 1) potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi; wie, że warto być odważnym, mądrym i pomagać potrzebującym; wie, że nie należy kłamać lub zatajać prawdy; wszystkie filmy w cyklu;
- 3) wie, co wynika z przynależności do swojej rodziny, jakie są relacje między najbliższymi (...): np. *Moja mama jest w Ameryce i spotkała Buffalo Billa*, *Wielki niedźwiedź*, *Ponyo*.

6. Edukacja przyrodnicza. Uczeń kończący klasę I:

- 1) w zakresie rozumienia i poszanowania świata roślin i zwierząt;
- e) zna zagrożenia dla środowiska przyrodniczego ze strony człowieka: (...) chroni przyrodę: nie śmieci, szanuje rośliny,

zachowuje ciszę w parku i w lesie, pomaga zwierzętom przetrwać zimą i upalne lato: *Wielki Niedźwiedź*;

- h) wie, że należy segregować śmieci; rozumie sens stosowania opakowań ekologicznych: np. *Wielki Niedźwiedź*;

11. Etyka. (...) Uczeń kończący klasę I:

- 2) wie, że nie można dążyć do zaspokojenia swoich pragnień kosztem innych: zestaw animacji o współdziałaniu;
- 3) zdaje sobie sprawę z tego, jak ważna jest prawdomówność, stara się przeciwstawiać kłamstwu i obmowie: *Trzech Zbójców*;
- 5) niesie pomoc potrzebującym, także w sytuacjach codziennych: wszystkie filmy w cyklu.
5. Edukacja społeczna. Uczeń kończący klasę III:
6. Podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (...): *Wielki Niedźwiedź*. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Sekret Eleonory

reż. D. Monfery, Francja, Włochy 2009, 76'

TEMAT Wiara w siebie

OPIS Rodzina Nataniela dostaje w spadku po cioci Eleonorze dom wraz z bogatym księgozbiorem, który ma zostać sprzedany. Bohaterowie książek ożywają i proszą chłopca o ratunek. Kłopot w tym, że Nataniel nie umie czytać, a jest to niezbędne do ich ocalenia.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI czy znajomość liter wystarczy, by czytać książki? • co to znaczy „być pewnym siebie”? • czy trzeba być najlepszym we wszystkim?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Warto umieć czytać, warto wierzyć w siebie

POJĘCIA KLUCZOWE wiara w siebie, odwaga, fabuła, miejsce akcji, motywacja do działania, nauki np. czytania, wyzwania

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ kukietka

CEL ćwiczenie umiejętności odgrywania ról i budowania dialogów, rozbudzenie chęci czytania książek

POTRZEBNE MATERIAŁY kolorowy brystol, flamastry, pastele lub kredki

3 Zestaw filmów o współdziałaniu

łączy czas: 49'

TEMAT Dlaczego warto współpracować?

OPIS Bohaterowie zrealizowanych w różnych technikach animacji mierzą się z różnymi trudnościami i wyzwaniami. Czy uda im się je pokonać? W niektórych przypadkach rozwiązaniem staje się współpraca i współdziałanie z innymi. Czego od nas wymaga praca w grupie? Jakie wymagania przed nami stawia?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI na czym polega współpraca? • empatia, pomoc, kompromis • które zadania lepiej wykonać samemu, a które w grupie? • samodzielność a praca w grupie

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE W grupie różnie! – o zaletach współpracy

POJĘCIA KLUCZOWE współpraca, współdziałanie, praca w grupie, kompromis

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ mam dla ciebie, ty masz dla mnie

CEL rozwijanie umiejętności współpracy w grupie, rozwój manualny i poznawczy

POTRZEBNE MATERIAŁY kolorowanka i dodatkowe elementy dla każdego członka grupy (do pobrania na www.nhef.pl w bazie filmów), nożyczki, klej, kredki lub flamastry. Uwaga: żeby zabawa się udała, w każdej grupie muszą być zestawy od Aa do Dd. Grupy niepełne również dostają 4 zestawy

2 Moja mama jest w Ameryce i spotkała Buffalo Billa

reż. M. Boréal, T. Chatel, Francja 2013, 76'

TEMAT Stawianie czoła problemom

OPIS Jeanem i jego bratem opiekują się niania i zapracowany tata. Mama chłopców jest w podróży i przesyła synom pocztówki z najodleglejszych zakątków świata. Jean rozpoczyna naukę w szkole – stawia czoła nowym problemom. Z czasem musi również oswoić się ze smutną prawdą o śmierci mamy.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI czy każdy ma jakieś problemy i doświadcza trudnych sytuacji? • czy rodzina i przyjaciele pomagają nam, kiedy mamy problem? • jak oswoić się nową sytuacją? • jak pocieszyć kogoś, kto przeżywa smutne chwile?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Jak stawiać czoła problemom?

FILM JAKO KONTEKST można wykorzystać przy omawianiu lektury *Nasza mama czarodziejka*

POJĘCIA KLUCZOWE wsparcie, przyjaźń, dorastanie, osvajanie się ze smutnymi wydarzeniami

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ wyślij pocztówkę

CEL rozwój emocjonalny, uwrażliwienie na potrzeby i uczucia innych

POTRZEBNE MATERIAŁY kartki z brystolu formatu pocztówki, kredki, flamastry

fotos z filmu *Moja mama jest w Ameryce i spotkała Buffalo Billa*

4 Trzech zbójców

reż. H. Freitag, Niemcy 2007, 75'

TEMAT Pozory czasem myślą

OPIS Dlaczego zły bohater w bajce budzi zawsze tak wiele negatywnych emocji? Film w przewrotny sposób pokazuje, że czarny charakter nie jest tak straszną postacią, jak na pierwszy rzut oka się wydawało. Może warto czasem to spostrzeżenie zastosować w prawdziwym życiu?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI na jakiej podstawie oceniamy filmowych bohaterów? • co wskazuje na charakter postaci? • dlaczego pierwsze wrażenie może być mylące?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Jasne oblicza czarnych charakterów

POJĘCIA KLUCZOWE mylące pozory, samotność, przemiana, bohater pozytywny/negatywny, czarny charakter, piękno powierzchowne i wewnętrzne, odróżnianie dobra i zła, tolerancja

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ mylący rysunek

CEL pokazanie często wprowadzającego w błąd mechanizmu wnioskowania na podstawie fragmentów informacji

POTRZEBNE MATERIAŁY blok A4, kolorowe kartki A4, nożyczki, pastele, taśma

6 Wielki niedźwiedź

reż. E.T. Jacobson, Dania 2011, 75'

TEMAT Jak dbać o przyrodę?

OPIS Jonathan i Sophie spędzają wakacje u dziadka. W wyniku sprzeczki dziewczynka ucieka z domu i trafia do tajemniczego lasu. Jej brat jest przekonany, że porwał ją wielki niedźwiedź, ale okazuje się, że to nie zwierzę jest prawdziwym zagrożeniem dla mieszkańców lasu...

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI jakie są wady i zalety współczesnych wynalazków? • jak urządzenia, które wydają się nam niezbędne, wpływają na przyrodę? • jak dbać o przyrodę codziennie?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Niedźwiedź – ludziom czy ludzie – niedźwiedziowi? Kto komu zagraża?

POJĘCIA KLUCZOWE ochrona środowiska, zanieczyszczenie środowiska, ekologia, recykling

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ portfel lub torebka

CEL zapoznanie dzieci z ideą „re-use” i recyklingu

POTRZEBNE MATERIAŁY po jednym przyciętym odpowiednio kartonie po soku, kolorowy papier samoprzylepny, nożyczki, gumka pasmanteryjna, dziurkacz i zszywacz

5 Lotta w krainie wynalazców

reż. H. Ernits, J. Poldma, Estonia, Litwa 2006, 81'

TEMAT Co to jest hobby?

OPIS Lotta mieszka w wyjątkowej wiosce. Jej mieszkańcy mają wspólną pasję – uwielbiają pracować nad wynalazkami. Co roku organizują też konkurs, w którym nagrodę otrzymuje autor najciekawszego urządzenia.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI co to jest hobby? • jakie hobby mają ludzie? • co zrobić, kiedy nasze hobby nas męczy?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Niezwykłe hobby mieszkańców krainy wynalazców

POJĘCIA KLUCZOWE hobby, czas wolny, rozwijanie zainteresowań, wynalazki i wynalazcy, spędzanie wolnego czasu

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ maszyna

CEL pobudzenie kreatywności, kształtowanie umiejętności budowania wypowiedzi

POTRZEBNE MATERIAŁY przykładowo: słomki do napojów, taśma klejąca, sznurek, nożyczki, kartki brystolu

7 Ponyo

reż. H. Miyazaki, Japonia 2008, 100'

TEMAT Prawdziwy przyjaciel

OPIS Piękna japońska animacja, opowiadająca o przyjaźni pięcioletniego Sosuke ze złotą rybką, Ponyo, która wbrew woli ojca zamienia się w dziewczynkę i zostaje nieodłączną towarzyszką chłopca. Magiczna przemiana Ponyo narusza równowagę w przyrodzie. Czy dzieciom uda się zapobiec katastrofie?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI co to jest przyjaźń? • jakie cechy ma dobry przyjaciel? • jak trzeba się zachowywać, żeby zdobyć przyjaciół?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Mam jedno życzenie – nie odchodź. Rozmawiamy o filmie *Ponyo*

FILM JAKO KONTEKST film można wykorzystać przy omawianiu lektur o podobnej tematyce: *Kubuś Puchatek*, *Królowa Śniegu*, *Muminki*

POJĘCIA KLUCZOWE przyjaźń, współpraca, wzajemna pomoc, odpowiedzialność, poświęcenie, oddanie, zaufanie

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ przyjacielska ryba – układanka

CEL wykształcenie umiejętności pracy w grupie, ćwiczenie w udzielaniu pozytywnej informacji zwrotnej

POTRZEBNE MATERIAŁY pocięty szablon ryby (duży, na przykład formatu B1), brystole (B1), klej, pastele

filmowe podróże

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- instrukcje do prac plastycznych
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Cykl „Filmowe podróże” jest ciekawym uzupełnieniem planu wychowawczo-dydaktycznego w edukacji wczesnoszkolnej. Wspomaga nauczyciela w realizowaniu zadań, jakie stawia przed nim podstawa programowa. Prezentowane filmy zabierają dzieci w obszary różnorodnych kultur. Ważnym celem nauczania jest „ukształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata”. Świat, w dosłownym znaczeniu tego słowa, jest wspaniałą przygodą, w którą udajemy się podczas tych właśnie seansów. Przybliżenie uczniom za pomocą ciekawych lekcji i pięknych filmów tak różnorodnych państw, jak: Japonia, Irlandia, Rosja, Norwegia, Austria, Finlandia i Holandia, to jedna strona medalu. W filmach bowiem zawarte są również wątki, które doskonale wpisują się w zagadnienia z zakresu etyki, edukacji społecznej, przyrodniczej oraz polonistycznej. Spotkamy się tu z pojęciami posłuszeństwa, sprawiedliwości,

Natalia Kann
nauczycielka edukacji
wczesnoszkolnej w Warszawie

tolerancji, odwagi, nagrody i kary, przyjaźni, wierności, niepewności o własny los, inności. Filmowe podróże pomagają zrozumieć odmienności kulturowe innych narodów, a dzięki temu lepiej identyfikować się z własną narodowością, tradycjami itd.

o cyklu

Dzieci powinny mieć świadomość, że nasz świat pełen jest różnorodności i kontrastów. Jeśli dzisiaj dowiedzą się, że to, co odmierne, może być fascynujące i warte poznania, w przyszłości będzie im dużo łatwiej odnaleźć się w wielokulturowej rzeczywistości.

Widzowie mogą poznać w tym cyklu ekranizacje najpiękniejszych baśni z różnych stron świata. Czasami nie opowiadają one wprost o miejscu, z którego pochodzą, czasami ma się wrażenie, że podobne historie mogłyby zostać wymyślone w Polsce. Paradoksalnie stanowi to podstawę niniejszego cyklu. Dobrze jest od najmłodszych lat szukać związków między różnymi elementami kultury. Warto wcześniej zaszczyć uczniom wiedzę, że wszyscy ludzie są do siebie podobni, a różnice w wyglądzie czy

zwyczajach są zaledwie powierzchowne. Część tej wiedzy jest przekazywana w trakcie multimedialnych prelekcji, podczas których omawiane są podstawowe informacje z dziedziny geografii lub historii, przeplatane ciekawostkami dotyczącymi danego kraju. Ze względu na tematykę prelekcji cykl przeznaczony jest dla starszych uczniów, którzy mają dobrze rozwiniętą wyobraźnię. Dzięki niej łatwiej im będzie szukać w filmach informacji o bohaterach i krajach, z których pochodzą.

powiązanie z podstawą programową

(...) W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej.

W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji: wszystkie filmy w cyklu.

5. Edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi. Uczeń kończący klasę I:
  - 3) wie, co wynika z przynależności do swojej rodziny, jakie są relacje między najbliższymi, wywiązuje się z powinności wobec nich: *Alfie, mały wilkołak, Mój sąsiad Totoro, Blask tęczy, Lato Muminków, Pan Patek*;

- 8) wie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a Polska znajduje się w Europie; zna symbole narodowe (flaga, godło, hymn narodowy), rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.
11. Etyka. Przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia codziennego. Uczeń kończący klasę I:
  - 1) przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczone przedmiot itp.): *Dziadek do orzechów, Przyjaciel na balkonie*;
  - 2) wie, że nie można dążyć do zaspokojenia swoich pragnień kosztem innych; nie niszczy otoczenia: *Dziadek do orzechów*;
  - 4) wie, że nie wolno zabierać cudzej własności bez pozwolenia, pamięta o oddawaniu pożyczonych rzeczy i nie niszczy ich: *Dziadek do orzechów*. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Alfie, mały wilkołak

reż. J. Lürsen, Holandia 2011, 98'

TEMAT Holandia

OPIS Wychowujący się w zastępczej rodzinie mały Alfie przeżywa zaskoczenie, gdy w dniu swoich siódmych urodzin nagle przeistacza się w wilkołaka. Czy uda mu się ukryć tożsamość przed swoją rodziną? Czy bliscy są w stanie zaakceptować odmienność Alfiego?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI położenie Holandii – ponad połowa terytorium leży poniżej poziomu morza • wiatraki, ser, chodaki, tulipany, rowery, Rembrandt, van Gogh • wysoki poziom tolerancji

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Nikt nie jest jedyny biedny, niewidomy czy z aparatem na zębach. Oglądamy film *Alfie, mały wilkołak*

POJĘCIA KLUCZOWE tolerancja, akceptacja, inność, monarchia, położenie poniżej poziomu morza

PRACA PLASTYCZNA gra planszowa

CEL przypomnienie i utrwalanie wiadomości o Holandii i wspólna zabawa

POTRZEBNE MATERIAŁY tektura (najlepiej kremowa, jak na podstawki) format A4 dla każdego z zaznaczeniami, pastele, flamastry lub kredki, małe kartki, plastelina do zrobienia pionków

fotosz z filmu Alfie mały wilkołak

2 Przyjaciel na balkonie

reż. H. Tabak, Austria 2012, 90'

TEMAT Austria

OPIS Mika niełatwo nawiązuje relacje się z nowo poznanymi ludźmi. Kiedy odkrywa, że na jednym z balkonów w jego bloku mieszka koń, postanawia ustalić, co kryje się za tą niezwykłą sprawą. Wkrótce zaprzyjaźnia się ze swoją sąsiadką Daną i razem z nią próbuje pomóc w tarapatkach właścicielowi zwierzęcia.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI położenie geograficzne Austrii, Alpy, Dunaj • Wiedeń, czyli miasto – dzieło sztuki • wybitni twórcy – Mozart, Strauss, bracia Grimm

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Odwiedzamy Austrię

POJĘCIA KLUCZOWE przyjaźń, odpowiedzialność, alpejski krajobraz, zabytki Wiednia

PRACA PLASTYCZNA kolorowy architekt, pan Hundertwasser

CEL zapoznanie z pracami austriackiego twórcy, edukacja architektoniczna, rozwój manualny

POTRZEBNE MATERIAŁY blok techniczny, nożyczki, klej, flamastry lub pastele

3 Dziadek do orzechów

reż. M.G. Johnson, T. Ilyina, USA, Niemcy, Rosja 2004, 82'

TEMAT Rosja

OPIS Rozpieszczony książę, który nikogo nie szanuje, zostaje zamieniony w dziadka do orzechów. Jest to kara za jego złe zachowanie. Może mu pomóc tylko Klara, która jako jedyna potrafi zdjąć z niego czar.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI podstawowe informacje na temat Rosji: położenie (dwa kontynenty), herb i flaga • Kościół prawosławny, cerkiew, święta Bożego Narodzenia (Dziadek Mróz i Śnieżynka) • rosyjski alfabet – cyrylica • balet

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Tam, gdzie mieszka Dziadek Mróz i Starucha Zima
POJĘCIA KLUCZOWE Kościół prawosławny, cerkiew, zwyczaj bożonarodzeniowy na świecie, cyrylica, balet (Piotr Czajkowski i *Dziadek do orzechów*)

PRACA PLASTYCZNA bombka na choinkę z rosyjskim motywem

CEL zapoznanie z motywami kultury i tradycji rosyjskiej, kształtowanie wrażliwości estetycznej

POTRZEBNE MATERIAŁY skserowane motywy rosyjskie, małe białe kartki, flamastry, nożyczki, zszywacz, wata do wypełnienia, gruby sznurek lub wstążka

4 Mój sąsiad Totoro

reż. H. Miyazaki, Japonia, USA 1988, 85'

TEMAT Japonia

OPIS Dwie dziewczynki przeprowadzają się wraz z ojcem na wieś, by być bliżej chorej mamy. Wkrótce odkrywają, że pobliski las pełen jest niesamowitych mieszkańców.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI podstawowe informacje na temat Japonii: położenie, flaga i herb • z czym kojarzy nam się Japonia? • japońskie pismo, anime • kuchnia japońska

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Wyprawa do Kraju Kwitnącej Wiśni

POJĘCIA KLUCZOWE Kraj Kwitnącej Wiśni, pismo japońskie, anime, bonsai, ikebana, gejsza, samuraj

PRACA PLASTYCZNA słownik polsko-japoński

CEL zapoznanie z kulturą Japonii i pismem japońskim

POTRZEBNE MATERIAŁY wydrukowane znaki na kartkach A4, czyste kartki A4, pastele lub flamastery, sznurek, taśma klejąca, zszywacze „słownik” A3 dla każdej grupy

6 Blask tęczy

reż. V. Sarin, Irlandia/Kanada 2009, 101'

TEMAT Irlandia

OPIS Ośmioletni Tomasz zostaje adoptowany i trafia na malowniczą irlandzką wyspę. Znajduje nić porozumienia z nową mamą, ale adopcynny ojciec nie ukrywa rozczarowania chłopcem. Wkrótce Tomasz staje przed wyzwaniem, które sprawi, że jego życie zupełnie się zmieni.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI dlaczego Irlandię nazywamy Wiecznie Zieloną Wyspą? • ważne irlandzkie symbole – harfa, koniczyna, święty Patryk

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Podróż na Wiecznie Zieloną Wyspę

POJĘCIA KLUCZOWE irlandzki krajobraz, poszukiwanie akceptacji, wyzwania

PRACA PLASTYCZNA tylko na zielono!

CEL rozwój zdolności plastycznych i manualnych

POTRZEBNE MATERIAŁY kartki A4 z bloku technicznego, różne rodzaje papieru w odcieniach zieleni, o różnej fakturze, zielona bibuła, klej, przybory do rysowania w kolorze zielonym, zielona plastelina

5 Pan Patyk

reż. A. Engmark, Norwegia 2009, 71'

TEMAT Norwegia

OPIS Junior właśnie przeprowadził się z rodziną z miasta na wieś. Pewnego dnia znajduje mówiącą drewnianą gałązkę. Okazuje się, że to Pan Patyk, który staje się jego pierwszym przyjacielem i towarzyszem zabaw.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI trolle i Skandynawia • geografia Norwegii: fiordy i Oslo • noc polarna i zorza polarna

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Oto Patyczak! Rozmawiamy o niezwykłym przyjacielu Małego

POJĘCIA KLUCZOWE trolle, Półwysep Skandynawski, fiord, noc polarna i zorza polarna

PRACA PLASTYCZNA drewniany przyjaciel

CEL rozwijanie zdolności manualnych, kształtowanie umiejętności budowania i opisywania postaci, zabawa w odgrywanie ról i dialogów

POTRZEBNE MATERIAŁY dla każdego kuchenny przyrząd drewniany (łopatki, łyżki, widelce itp.), plastelina, krepina, tkaniny, sznurek lub grubsze nici, filc, nożyczki, taśma klejąca

7 Lato Muminków

reż. M. Lindberg, Finlandia, Austria, Polska 2008, 78'

TEMAT Finlandia

OPIS W Dolinie Muminków panuje leniwa wakacyjna atmosfera. Wybuch wulkanu przerywa sielankę i zmusza Muminki do odbycia dalekiej podróży. Nikt nie wie, jak będzie wyglądało życie w nowym miejscu i czy kiedykolwiek uda się wrócić do domu.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI Finlandia jako kraina jezior i reniferów • białe noce, Święty Mikołaj, Festiwal Zorzy Polarnej, sauna • książka dla dzieci – *Muminki* autorstwa Tove Jansson

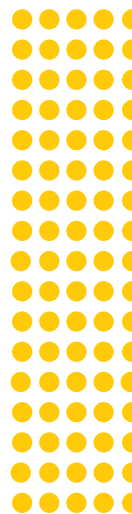
MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Kto pocieszy Maciupka? Wyprawa do Finlandii

POJĘCIA KLUCZOWE sauna, Tove Jansson, jeziora i renifery, symbole narodowe Finlandii

PRACA PLASTYCZNA przytulanka

CEL umacnianie poczucia sprawstwa poprzez realizowanie własnych pomysłów, tworzenie alternatywy dla komercyjnych zabawek

POTRZEBNE MATERIAŁY uszyte z podwójnego materiału obte kształty – jeden dla każdego dziecka, kawałki kolorowego filcu, wata silikonowa, nożyczki, klej uniwersalny lub do tkanin, zszywacze lub igły z nitką

filmowe sekrety

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- instrukcje do prac plastycznych
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Współczesny uczeń porusza się w gąszczu różnych tekstów kultury. Coraz bardziej znaczącym zadaniem nauczycieli i wychowawców, podkreślanym w podstawie programowej, staje się wyposażenie młodego człowieka w narzędzia umożliwiające mu sprawne poruszanie się w tej skomplikowanej rzeczywistości. Cykl „Filmowe sekrety” pomaga rozwijać w uczniach umiejętność odbioru tekstów kultury, jakimi są filmy. Dzięki poszerzeniu wiedzy dotyczącej procesu powstawania filmu oraz dostarczeniu niezliczonych tematów do rozmów stanowi on doskonałe wsparcie rozwoju intelektualnego, emocjonalnego, społecznego, etycznego i estetycznego dzieci. Dwa pierwsze spotkania: dotyczące początków kina oraz filmu pt. *Nocturna* przybliżają uczniom specyfikę sztuki filmowej i pomagają im rozwinąć kompetencje w zakresie recepcji dzieł z różnych dziedzin działalności twórczej człowieka. Prelekcja na temat roli muzyki w kinie wspiera edu-

Paulina Krześniak
nauczycielka języka polskiego
w Szkole Podstawowej nr 32
z Oddziałami Integracyjnymi im.
Małego Powstańca w Warszawie

kację muzyczną dzieci. Jak mówi jeden z zapisów podstawy programowej, uczeń klasy trzeciej powinien także rozumieć umowne znaczenie rekwizytu i umieć się nim posłużyć w scenie teatralnej. Po spotkaniu dotyczącym roli scenografii z pewnością stanie się to dla niego łatwiejsze.

o cyklu

Kino jest miejscem magicznym, pozwalającym widzowi zanurzyć się w nieznanym wcześniej świat. Choć jest to jedna z najbardziej popularnych form rozrywki, mało kto zastanawia się, jak bardzo kino zmieniło się od swoich narodzin.

Ten cykl to propozycja dla dzieci, które lubią dociekać prawdy i zadają mnóstwo pytań na każdy temat. Oprócz tematów prelekcji na krótkie omówienie zastępują również filmy dobrane specjalnie do tego cyklu. Są to przepiękne i niebanalne historie, znalezione na festiwalach dziecięcych lub w dorobku najbardziej uznanych studiów filmowych. Pokazane zostaną również filmy, które zapoczątkowały rozwój kina. Ze względu na tematykę prelekcji cykl jest przeznaczony dla starszych uczniów, którzy mają dobrze rozwiniętą

wyobraźnię. Dzięki niej łatwiej im będzie zrozumieć, jak powstaje film i dlaczego w określony sposób oddziałuje na widzów.

Film *Tygrysy i tatuaze* został włączony do programu dzięki uprzejmości Duńskiego Instytutu Filmowego, Duńskiego Instytutu Kultury oraz Duńskiej Agencji Kultury.

powiązanie z podstawą programową edukacji wczesnoszkolnej

4. Edukacja plastyczna. Uczeń kończący klasę III:

- 1) w zakresie percepcji sztuki:
  - a. określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki (...): wszystkie filmy w cyklu;
- 2) w zakresie ekspresji przez sztukę:
  - a. podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura, w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne): warsztaty plastyczne po filmach;
- 3) w zakresie recepcji sztuki:
  - a. rozróżnia takie dziedziny działalności twórczej człowieka, jak: architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografia, film) i przekazy medialne (telewizja, Internet), a także rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa: wszystkie filmy w cyklu, szczególnie zestaw filmów animowanych.

5. Edukacja społeczna. Uczeń kończący klasę III:

- 1) odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdo-

mównym; nie krzywdzi słabszych i pomaga potrzebującym:

- 2) identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami; podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia; rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny, i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania: *Tygrysy i tatuaze*, *Patyk się żeni*;
- 3) wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania; jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku: *Patyk się żeni*, *Nocturna*, *Svein i szczur*, *Tygrysy i tatuaze*;
- 5) zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach: *Nocturna*, *Niesforny Bram*.

1.1. Etyka. Uczeń kończący klasę III:

- 1) rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają (...): np. *Nocturna*, *Patyk się żeni*; (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Zestaw filmów niemych

łączy czas: 53'

TEMAT Ile lat ma kino?

OPIS Kino to bardzo popularna forma rozrywki. Jest dzisiaj prawie w każdym mieście, jednak niewiele osób zastanawia się, kiedy i gdzie odbył się pierwszy pokaz oraz jak na niego zareagowali widzowie. Wszystko wyglądało wówczas zupełnie inaczej niż dzisiaj.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI jak wygląda kino dziś, a jak wyglądało, gdy je wynaleziono? • czym jest wynalazek? • fotografia i jej związki z kinem

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Czy taper to zwierzę? Rozmawiamy o początkach kina

POJĘCIA KLUCZOWE kino nieme, taper, muzyka filmowa

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ w niemych kinie

CEL zapoznanie z początkami kina – filmami czarno-białymi

POTRZEBNE MATERIAŁY skserowane szablony postaci, węgle do rysowania, kartki, klej, nożyczki

3 Niesforny Bram

reż. A. van der Heide, Holandia 2012, 83'

TEMAT Jak powstaje film?

OPIS Najpierw pisany jest scenariusz, potem zaczyna się praca na planie filmowym, a kiedy wszystkie sceny są już nakręcone, trzeba je odpowiednio zmontować. Ile czasu i jak dużo osób potrzebnych jest, aby nakręcić film?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI różnice między filmem aktorskim a animowanym • etapy powstawania filmu • osoby zaangażowane w powstanie filmu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE *Niesforny Bram*, czyli o tym, jak trudno czasem usiedzieć chwilę w jednym miejscu

POJĘCIA KLUCZOWE oryginalność, odróżnianie się od innych, szukanie porozumienia, odwaga w byciu sobą, etapy powstawania filmów, film aktorski i film animowany, reżyser, operator filmowy, aktor, montaż, produkcja filmu

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ wspólna historia

CEL doskonalenie umiejętności budowania opowieści i dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych oraz roli montażu w procesie powstawania filmu

POTRZEBNE MATERIAŁY kartki A4, pastele, nożyczki, taśma filmowa, zszywacz

2 Nocturna

reż. A. Garcia, V. Maldonado, Francja, Hiszpania 2007, 88'

TEMAT Jak działa kino?

OPIS Dzięki filmom można udać się w podróż. Jest ona niczym fascynujący sen. Jak to się dzieje, że na taśmie zapisywany jest obraz i jak to możliwe, że pojawia się on później na ekranie?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI na czym polega magia kina dziś, a na czym opierała się sto lat temu? • oglądanie filmu jako swego rodzaju podróży i sen • identyfikacja z filmowym bohaterem

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Jeśli nie będę się bał, nic mi nie zrobisz, czyli jak walczyć z cieniem własnego strachu

POJĘCIA KLUCZOWE lęk, strach, konieczność mierzenia się ze swoimi słabościami i podejmowania z nimi walki, drzemiąca w każdym z nas siła wewnętrzna, magia kina, identyfikacja z bohaterem

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ lampiony ze sceną z filmu

CEL uświadomienie widzom roli światła w projekcji kinowej

POTRZEBNE MATERIAŁY talerzyki papierowe, papier pergaminowy z papierowymi obręczami, pastele, zszywacz, nitka, podgrzewacz

4 Svein i szczur

reż. V. Ringen, Norwegia 2007, 73'

TEMAT Aktorskie zadania

OPIS Jakie zadania stają przed aktorem wcielającym się w postać filmową? Jak przygotowuje się do roli? Czy praca na planie to łatwe zadanie, szczególnie dla małych aktorów występujących w produkcjach dla dzieci?

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI film aktorski a film animowany • kto pomaga aktorowi przygotować się do roli? • jak wygląda praca aktora na planie filmowym? • w jaki sposób aktor wyraża emocje?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Nasi pupile

POJĘCIA KLUCZOWE przyjaźń, tolerancja, ocenianie innych, aktor, rola, reżyseria, emocje, charakteryzacja

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ maska

CEL kształtowanie umiejętności rozmawiania o emocjach (rozpoznanie, opisywanie emocji) i interpretacji związanego z nimi wyrazu twarzy

POTRZEBNE MATERIAŁY kształt twarzy wycięty z brystolu (dla każdego ucznia), pastele, flamastry, brokat, cekiny, kolorowy papier samoprzylepny, karteczki z rodzajem emocji w woreczku

6 Tygrysy i tatuaze + zestaw filmów animowanych

reż. K. von Bengtson, Dania 2010, łączny czas: 65'

TEMAT Muzyka w filmie

OPIS Muzyka jest bardzo ważnym uzupełnieniem filmowego obrazu. Dawno temu, kiedy kino było nieme, melodia grana na żywo przez tapera ilustrowała to, co dzieło się na ekranie. Do dziś rolę muzyki jest podkreślanie nastroju scen filmowych.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI rodzaje dźwięków w filmie • różnica między dźwiękiem a muzyką • rola dźwięków i muzyki w filmie dziś i kiedyś

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE *Tygrysy i tatuaze*, czyli co to są stereotypy

POJĘCIA KLUCZOWE stereotyp, przyjaźń, rodzina, odwaga, muzyka, dźwięk, tapper

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ grzechotka

CEL uwrażliwienie słuchowe

POTRZEBNE MATERIAŁY po 2 kubki jednorazowe na osobę, ryż, kasze, groch

5 Patyk się żeni

reż. M. Lund, Norwegia 2010, 76'

TEMAT Co to jest scenografia

OPIS Historie opowiedane w filmach dzieją się w bardzo różnych miejscach. Dzięki kinu podróżujemy tam, gdzie jeszcze nigdy nie byliśmy. W każdym z filmów oglądamy światy stworzone dzięki scenografii.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI w jaki sposób scenografia sugeruje nam miejsce akcji? • funkcje scenografii i jej rodzaje • praca scenografa i trud dokumentacji

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Co to jest scenografia i czego się dzięki niej dowiadujemy?

POJĘCIA KLUCZOWE wyobraźnia, przyjaźń, scenografia, scenograf, dokumentacja, kryminał, przygoda, przestrzeń

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ teatrzyk

CEL ugruntowanie wiadomości o roli scenografii, działanie twórcze

POTRZEBNE MATERIAŁY nacięty brystol A4 dla każdego, nożyczki, flamastry lub pastele, klej, papier kolorowy cieńszy i grubszy

7 Zestaw filmów animowanych

łączny czas: 56'

TEMAT Co to jest animacja?

OPIS Animacja jest jedną z najstarszych form filmowych i obejmuje swoim zasięgiem wiele technik. Proces powstawania filmu animowanego nie jest łatwy. Czasem mija wiele lat od pierwszego pomysłu i wyobrażenia do jego realizacji. Jakimi możliwościami daje film animowany i jakie są metody jego realizacji? Zestaw filmów prezentuje różne techniki filmu animowanego.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI techniki filmu animowanego • proste sposoby animowania rysunku • jak zrobić własną animację lalkową?

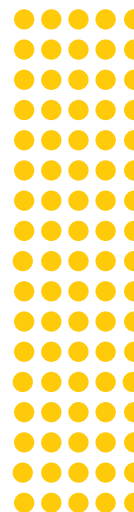
MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Jak samemu zrobić film animowany?

POJĘCIA KLUCZOWE techniki animacji (rysunkowa, lalkowa, wycinankowa, plastelinowa, 3D, materiałów sypkich, komputerowa), własny film animowany, twórczość

PROPOZYCJA PRACY PLASTYCZNEJ moja animacja

CEL zapoznanie z techniką prostej animacji rysunkowej

POTRZEBNE MATERIAŁY flamastry, ok. 10 małych kartek dla każdej osoby

*Podejmując
ryzyko*
reż. Nicole van
Kilsdonk

**szkoła
podstawowa 4-6**

młodzi w obiektywie

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Iwona Brzózka-Złotnicka
polonistka, koordynatorka projektów
w Centrum Edukacji Obywatelskiej
w Warszawie

Cykl „Młodzi w obiektywie” skierowany jest do uczniów klas IV–VI szkół podstawowych. Doskonale wspiera on realizację wielu zadań określonych w podstawie programowej z języka polskiego, ale także z innych przedmiotów, takich jak etyka, plastyka, a nawet przyroda. Filmy prezentowane w ramach cyklu dotyczą spraw, z którymi młodzi ludzie spotykają się na co dzień – relacje z dorosłymi (rodzicami, nauczycielami), nowe technologie, funkcjonowanie w grupie rówieśniczej, ochrona przyrody, dylematy moralne. Prelekcje przed seansami przygotowują uczniów do świadomego odbioru filmów, zwracają uwagę na najważniejsze treści, zachęcają do dyskusji. Nauczyciel w szkole może kontynuować rozmowę na temat obejrzanych filmów. Pomocne w tym będą otrzymane materiały dydaktyczne.

o cyklu

Dzieci niezwykle łatwo utożsamiają się z bohaterami filmów, które oglądają w kinie. Zwłaszcza wtedy, gdy są w podobnym wieku. Ich przygody oglądane na ekranie zagwarantują im świetną zabawę i naukę.

Bohaterowie filmów prezentowanych w tym cyklu są rówieśnikami widzów. Dzięki temu zagadnienia omawiane przy okazji każdego spotkania będą o wiele bardziej zrozumiałe dla odwiedzających kino uczniów. Film jest doskonałym narzędziem służącym do uwrażliwiania i poszerzania wiedzy poprzez zabawę. Jest to możliwe szczególnie wtedy, gdy tytuły proponowane dzieciom są wyjątkowe nie tylko ze względu na zastosowane w nich najnowsze efekty specjalne czy wielkość budżetu kampanii

reklamowej, lecz przede wszystkim – na walory artystyczne i zawartość merytoryczną. Cykl skierowany jest głównie do młodszych uczniów, jednak i starsi nie będą się na nim nudzić.

Film *Nastolatki nie płaczą* został włączony do programu dzięki uprzejmości Ambasady Królestwa Niderlandów.

Kingdom of the Netherlands

powiązanie z podstawą programową

Język polski

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Uczeń:
  - 2) konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami: np. *Brak zasięgu*;
  - 3) wyraża swój stosunek do postaci: np. *Latająca klasa*.
2. Uczeń:
  - 1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła: wszystkie filmy w cyklu;
  - 2) odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości: wszystkie filmy w cyklu;
  - 3) odróżnia realizm od fantastyki: np. *Sto minut wakacji*;
  - 7) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska): wszystkie filmy cyklu;
  - 8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa): wszystkie filmy w cyklu;
  - 9) omawia akcję, wyodrębnia wątki i wydarzenia: np. *Brak zasięgu*;

10) charakteryzuje i ocenia bohaterów: np. *Latająca klasa*.

3. Interpretacja. Uczeń:

- 1) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym: np. *Sto minut wakacji*.
4. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń:
  - 1) dostrzega swoistość tworzywa literatury, teatru, filmu: wszystkie filmy w cyklu;
  - 14) rozpoznaje główne przesłanie i elementy składające się na dzieło filmowe i telewizyjne – scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska: wszystkie filmy w cyklu.

Plastyka

3. Analiza i interpretacja tekstów kultury – recepcja sztuki.

Uczeń:

- 1) rozróżnia określone dyscypliny w takich dziedzinach, jak: architektura, sztuki plastyczne oraz w innych dziedzinach sztuki (fotografia, film) i przekazach medialnych (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Felix

reż. R. Durrant, Republika Południowej Afryki 2013, 97'

TEMAT Pasja

OPIS Felix chce uczyć się gry na saksofonie, czemu zdecydowanie sprzeciwia się jego mama. Chłopiec dzięki stypendium zaczyna właśnie naukę w elitarnej szkole, jednak codziennie, w tajemnicy przed mamą, poświęca czas na ćwiczenia, które mają mu pomóc w przygotowaniach do szkolnego koncertu jazzowego.

CIEKAWOSTKA Felix gościł między innymi na Festiwalu Filmów Młodego Widza Ale Kino! w Poznaniu. Zdobył na nim Marcinka – nagrodę przyznaną przez jury dziecięce dla najlepszego pełnometrażowego filmu dla dzieci oraz wyróżnienie jury nauczycieli.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCI czy każdy może mieć pasję? • czym się interesujemy, czyli każdy z nas jest inny i może mieć inne pasje • doskonalenie umiejętności jako droga do sukcesu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Jak zostać doskonałym jazzmanem. Rozmawiamy o filmie Felix

POJĘCIA KLUCZOWE pasja, zainteresowania, współzawodnictwo, wytrwałość

2 Superbrat

reż. B. Larsen, Dania 2009, 89'

TEMAT Pokonywanie barier

OPIS Anton ma dziesięć lat i marzy o tym, by mieć „prawdziwego” starszego brata. Buller nie spełnia jego oczekiwań – cierpi na autyzm, jest zamknięty w sobie – nie jest przebojowy, nie imponuje Antonowi, a nawet nie broni go przed szkolnymi łobuzami. Pewnego dnia za sprawą tajemniczej przesyłki z innej planety wszystko się zmienia...

CIEKAWOSTKA Film odwiedził wiele festiwali filmowych – między innymi w Berlinie czy Kopenhadze.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCI co to jest autyzm? • kto stawia bariery między ludźmi „zdrowymi” a osobami z niepełnosprawnością? • jak walczyć z uprzedzeniami? • czym jest prawdziwa przyjaźń i dlaczego wszystko pokona?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE W poszukiwaniu superbrata

POJĘCIA KLUCZOWE niepełnosprawność, akceptacja, różnice, bariery, przyjaźń

fotografie z filmu Felix

3 Brak zasięgu

reż. A. Kristinsson, Islandia 2007, 83'

TEMAT Nowoczesność

OPIS Chłopiec uzależniony od Internetu i telefonu komórkowego musi wyjechać z miasta na wieś, którą burza niespodziewanie odcina od prądu. Technika staje się nagle bezużyteczna, zaś sytuacja coraz groźniejsza.

CIEKAWOSTKA Z raportu Diagnoza Społeczna 2009 wynika, że z Internetu korzysta 94% uczniów i studentów, a z telefonów komórkowych – 91,7%.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCI wynalazki, które zmieniają świat • jak wyglądałoby życie bez telefonów komórkowych i Internetu? • codzienny zjadacz czasu, czyli czy można się uzależnić od komputera i Internetu • czy są na świecie miejsca, do których nie dotarła „nowoczesność”?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Gdybym znalazł się poza zasięgiem...

POJĘCIA KLUCZOWE nowoczesność, wynalazek, technologia, zagrożenia cywilizacyjne

4 Latająca klasa

reż. T. Wigand, Niemcy 2003, 110'

TEMAT Konkurencja

OPIS Uczniowie męskiej szkoły muzycznej zachowują się wzorowo i są niezwykle uzdolnieni. Po lekcjach jednak spotykają się i bawią tak samo jak inne dzieci. Dodatkowo muszą walczyć z ulicznymi chuliganami o honor swojej paczki.

CIEKAWOSTKA *Latająca klasa* jest ekranizacją powieści Ericha Kastnera z 1933 roku (popularnego do dziś w Niemczech autora powieści dla dzieci). Film w udany sposób przenosi akcję w czasy współczesne.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji w jakich dziedzinach możemy ze sobą rywalizować? • co to są zasady fair play? • co to znaczy „niezdrowa konkurencja”? • dlaczego warto rywalizować? • co może być ważniejsze od wygranej?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE My albo oni! My i oni. Tomaszowców i zewnętrznych walka o dominację

POJĘCIA KLUCZOWE rywalizacja, konkurencja, przestrzeganie zasad

6 Nastolatki nie płaczą

reż. D. Bots, Holandia 2012, 96'

TEMAT Przyjaźń i wsparcie

OPIS Dwunastoletnia Akkie pasjonuje się piłką nożną. Mimo ciężkiej choroby postanawia, że się nie podda i nadal chce żyć pełnią życia. Gdy stan zdrowia nie pozwala jej na treningi, przyjaciele postanawiają ją zaskoczyć.

CIEKAWOSTKA Film jest adaptacją powieści Jacques'a Vriensa. Był wyświetlany na kilkunastu festiwalach filmów dla dzieci na całym świecie.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji oswojenie się z trudną sytuacją • walka z chorobą i z negatywnym nastawieniem do niej • przyjaźń i wsparcie, czyli najlepsze lekarstwo

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Jak się nie poddawać w trudnych chwilach, czyli rozmowa o filmie *Nastolatki nie płaczą*

POJĘCIA KLUCZOWE choroba, tożsamość, rywalizacja, przyjaźń, wsparcie

5 Igor i podróż żurawi

reż. E. Ruman, Polska, Niemcy, Izrael 2012, 90'

TEMAT W nowej sytuacji

OPIS Jedenastoletni Igor obserwuje wykluwającego się żurawia. Piskląt traci jednak rodziców i istnieje obawa, że nie podda czekającej go podróży do ciepłych krajów. Chłopiec wraz z nowo poznanymi przyjaciółmi postanawia zbudować dla niego zimowy dom.

CIEKAWOSTKA W narrację wplecione zostały animowane sceny, które uzupełniają akcję oraz stanowią rodzaj podsumowania poszczególnych wątków filmu.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji jak to jest, kiedy coś się zmienia w naszym życiu (szkoła, sytuacja rodzinna, miejsce zamieszkania)? • czego się obawiamy, kiedy nadchodzą zmiany? • co możemy zrobić, żeby odnaleźć się w nowej sytuacji?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Jak się odnaleźć w nowej sytuacji?

POJĘCIA KLUCZOWE nowa sytuacja (rodzina, szkoła, przyjaciele, przeprowadzka), oswojenie ze zmianą, nowe okoliczności

7 Sto minut wakacji

reż. A. Maleszka, Polska, Niemcy 1998, 89'

TEMAT Rodzice i dzieci

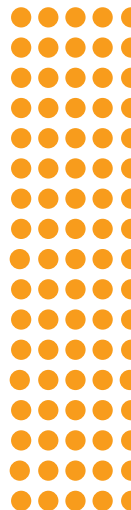
OPIS Zapracowani rodzice próbują zorganizować wakacje dla swoich dzieci, którym na co dzień nie poświęcają zbyt wiele czasu i uwagi. Okazuje się, że zobowiązania zawodowe mogą im w tym przeszkodzić.

CIEKAWOSTKA Film otrzymał trzy nagrody na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Młodego Widza Ale Kino! za rolę Jolanty Fraczyńskiej, za scenografię dla Witolda Pelczarskiego oraz dla najlepszego filmu w konkursie krajowym.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji jaką rolę w życiu dziecka odgrywają rodzice i opiekunowie? • co daje wspólne spędzanie czasu? • co pomaga rozwiązać sytuację konfliktową z rodzicami?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Ukradzione wakacje? Rozmawiamy o filmie *Sto minut wakacji* Andrzeja Maleszki

POJĘCIA KLUCZOWE konflikt, odpowiedzialność, etyczne zachowanie

kino współczesne

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Adresatami cyklu „Kino współczesne” są uczniowie klas IV–VI szkół podstawowych. Prezentowane filmy są wymagające, ale ze względu na ich walory edukacyjne warto obejrzeć je z uczniami. Młodzi widzowie obserwują na ekranie zachowania bohaterów filmowych w różnych, często trudnych, sytuacjach. Poszukiwanie własnej tożsamości, rozwijanie pasji, funkcjonowanie w rodzinie, niepełnosprawność czy przyjaźń to tematy uniwersalne, dlatego nurtują uczniów i skłaniają do zadawania pytań. Uczeń – jak zaleca się w podstawie programowej – powinien poznawać teksty kultury odpowiednie dla stopnia rozwoju emocjonalnego i intelektualnego; rozpoznawać ich konwencje gatunkowe; uczyć się je odbierać świadomie i refleksyjnie. Drugi etap kształcenia jest także czasem intensywnego rozwoju umiejętności prezentowania swoich poglądów, argumentowania i wyciągania wniosków. Zachętą do ich ćwiczenia mogą być właśnie prezentowane filmy.

Iwona Brzózka-Złotnicka
 polonistka, koordynatorka projektów
 w Centrum Edukacji Obywatelskiej
 w Warszawie

Są one niewyczerpanym źródłem tematów do rozmów. Tematów szczególnie cennych, bo emocjonalnie angażujących uczniów.

o cyklu

W Europie współczesna kinematografia dziecięca nie jest marginalizowana. Jednak filmy te rzadko trafiają na ekrany polskich kin, ponieważ są wypierane przez komercyjne, szeroko reklamowane superprodukcje.

Cykl „Kino współczesne” prezentuje najciekawsze europejskie filmy dziecięce ostatnich lat, które nie znalazły się w repertuarze polskich kin. Tytuły te były prezentowane i nagradzane na festiwalach dla dzieci i młodzieży. Z pewnością są to obrazy trudniejsze niż te znane z billboardów i gadżetów promocyjnych, lecz nie mniej atrakcyjne i ciekawe. Prezentują dużo wyższy poziom i opowiadają o bohaterach, z którymi młodzi widzowie z różnych krajów świata się identyfikują, odnajdując wspólne emocje i przeżycia. Cykl skiero-

wany do dojrzałych uczniów, którzy są ciekawi świata i otwarci na rozmowę.

Filmy *Święta Karli* oraz *Karla i Jonas* zostały włączone do programu dzięki uprzejmości Duńskiego Instytutu Filmowego, Duńskiego Instytutu Kultury oraz Duńskiej Agencji Kultury.

powiązanie z podstawą programową

Język polski

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Uczeń:
  - 2) konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami: np. *Krokodyle z przedmieścia*;
  - 3) wyraża swój stosunek do postaci: np. *Karla i Jonas*.
2. Uczeń:
  - 1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła: wszystkie filmy w cyklu;
  - 2) odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości: wszystkie filmy w cyklu;
  - 7) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska): wszystkie filmy w cyklu;
  - 8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich twórczo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa): wszystkie filmy w cyklu;

- 9) omawia akcję, wyodrębnia wątki i wydarzenia: np. *Lodowy smok*;
- 10) charakteryzuje i ocenia bohaterów: np. *Eskil i Trynidad*.
4. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń:
  - 1) dostrzega swoistość twórczości literatury, teatru, filmu: wszystkie filmy w cyklu;
  - 14) rozpoznaje główne przesłanie i elementy składające się na dzieło filmowe i telewizyjne – scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska: wszystkie filmy w cyklu.

Plastyka

3. Analiza i interpretacja tekstów kultury – recepcja sztuki. Uczeń:
  - 1) rozróżnia określone dyscypliny w takich dziedzinach, jak: architektura, sztuki plastyczne oraz w innych dziedzinach sztuki (fotografika, film) i przekazach medialnych (telewizja, Internet): wszystkie filmy w cyklu.

Etyka

3. Człowiek jako osoba; godność człowieka: np. *Krokodyle z przedmieścia*. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Krokodyle z przedmieścia

reż. Ch. Ditter, Niemcy 2009, 98'

TEMAT Niepełnosprawni są sprawni

OPIS Historia niepełnosprawnego chłopca, który wraz z rodzicami wprowadza się do domu na przedmieściu. Nie zna nikogo w okolicy, więc próbuje zaprzyjaźnić się z paczką uprzedzonych do niego rówieśników.

CIEKAWOSTKA Film otrzymał kilkadziesiąt nagród na przeglądach i festiwalach filmów dla dzieci i młodzieży na całym świecie. Kontynuację losów gangu Krokodyle można obejrzeć w dwóch kolejnych filmach.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji co to jest niepełnosprawność? • jak żyją osoby z niepełnosprawnością – jak radzą sobie w codziennym życiu? • dlaczego niektórzy bywają uprzedzeni do niepełnosprawnych? • jak walczyć z uprzedzeniami?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE *Krokodyle* – między brawurą a odwagą

POJĘCIA KLUCZOWE niepełnosprawność i wynikające z niej poczucie odmienności, odwaga, lojalność wobec grupy, przyjaźń, pokonywanie barier

2 Lodowy smok

reż. M. Hogdahl, Szwecja 2012, 77'

TEMAT Jak reagować na zmiany?

OPIS Ojciec 11-letniego Mika ma problemy z alkoholem i zaniedbuje rodzicielskie obowiązki, dlatego chłopcem zajmuje się ciocia. Z czasem opieka społeczna decyduje o przeniesieniu go do rodziny zastępczej. Oparciem w nowej sytuacji stają się dla Mika nowo poznani przyjaciele.

CIEKAWOSTKA W 2012 roku film znalazł się w programie przeznaczony dla młodych widzów sekcji Generation na Berlinale. Był również wyświetlany na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Młodego Widza Ale Kino! w Poznaniu.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji sytuacja rodzinna głównego bohatera – nieporadność ojca, zaniedbywanie rodzicielskich obowiązków • szukanie wsparcia • stres związany ze zmianami w naszym życiu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE *Lodowy smok*, czyli o tym, jak poradzić sobie w zupełnie nowych okolicznościach

POJĘCIA KLUCZOWE odpowiedzialność, odnalezienie się w nowej sytuacji, stres, metafora

3 Eskil i Trynidad

reż. S. Apelgren, Szwecja 2013, 103'

TEMAT Różnimy się od siebie

OPIS Eskil ze względu na pracę taty co chwila musi się przeprowadzać. Zawsze jest więc „nowy” w szkole. Jedynym stałym punktem w jego życiu jest gra w hokeja, do której zachęca go ojciec. Prawdziwą pasją Eskila są jednak łodzie. Gdy Eskil spotyka ekscentryczną mieszkankę miasteczka budującą jacht, w jego życiu wszystko się zmienia.

CIEKAWOSTKA Film był wyświetlany na wielu festiwalach w 2013 roku, między innymi na Berlinale i na poznańskim Festiwalu Filmów Młodego Widza Ale Kino! Zdobył nagrodę Europejskiego Stowarzyszenia Filmów dla Dzieci (ECFA Award).

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji czy różnice utrudniają nam porozumienie z innymi? • dlaczego czasem tak trudno zaakceptować nam w innych odmienność? • rozwijanie swoich pasji a spełnianie oczekiwań najbliższych • wsparcie przyjaciół w dążeniu do celu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Podróż w kierunku Trynidadu, czyli jak pokonać dzielące nas różnice

POJĘCIA KLUCZOWE pasja, ekscentryczność, różnice poglądów i zainteresowań, tolerancja, odmienność

fotos z filmu Eskil i Trynidad

4 Święta Karli

reż. Ch. Sachs Bostrup, Dania 2007, 90'

TEMAT Rozmawiaj z opiekunami o problemach

OPIS Rodzice Karli rozwiedli się i mieszkają osobno. Zbliżają się święta Bożego Narodzenia. Dziewczynka zazdrości swojej koleżance, że jej rodzina spędzi je wspólnie i postanawia uciec z domu.

CIEKAWOSTKA Film *Święta Karli* okazał się ogromnym sukcesem w Danii.

Po jego premierze zapadła decyzja o nakręceniu kontynuacji przygód tytułowej bohaterki. Wkrótce powstały filmy *Karla i Katharine* oraz *Karla i Jonas*.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI dlaczego warto rozmawiać o problemach z opiekunami/rodzicami? • dlaczego nie powinno się ukrywać planów przed opiekunami/rodzicami? • radzenie sobie z problemami, takimi jak np. rozstanie rodziców • jak szukać porozumienia, kiedy jesteśmy z kimś skonfliktowani?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Od czego zależą udane święta?

POJĘCIA KLUCZOWE rozmowa, konflikt, wymiana argumentów, szukanie porozumienia

6 Twardziele

reż. Ch. Lo, Norwegia 2013, 74'

TEMAT Jak przeciwstawić się przemocy w szkole?

OPIS Jedenastoletni Modulf myśli o sobie jako o superbohaterze. Codziennie jest zastraszany przez silniejszych uczniów. Akceptuje to, ponieważ wydaje mu się, że w ten sposób osłania przed ich agresją inne dzieci. Dopiero nowa koleżanka z klasy – Lise uświadamia mu, że to nie jest dobra droga do tego, by stawić czoła przemocy. Wspólnie postanawiają zmienić realia panujące w szkole.

CIEKAWOSTKA Film został uznany za najlepszą produkcję dla dzieci 2013 roku na Festiwalu Filmowym w Kristiansand w Norwegii.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI co to jest przemoc i jakie są jej przejawy? • jak stawić czoła przemocy w szkole i gdzie szukać wsparcia? • współdziałanie i wsparcie przyjaciół jako broń przeciwko przemocy

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE *Twardziele*, czyli jak nie dać się pokonać

POJĘCIA KLUCZOWE agresja i przemoc wśród rówieśników, przyjaźń, współdziałanie, wsparcie

5 Wielki wyścig

reż. A.F. Nebe, Irlandia, Niemcy 2009, 90'

TEMAT Wbrew stereotypom

OPIS Jedenastoletnia dziewczynka z biednej rodziny marzy o wygraniu wielkiego wyścigu własnoręcznie zrobionych pojazdów. W trakcie przygotowań ma jednak wypadek. Ojciec zabrania jej dalszych ćwiczeń, chociaż wie, że samochody i wyścigi to jej pasja. Jego zdaniem wyścigi nie są odpowiednim zajęciem dla dziewczynki.

CIEKAWOSTKA *Wielki wyścig* otrzymał nagrodę na festiwalu filmów dla dzieci w Magdeburgu. Znalazł się również w programach międzynarodowych festiwali, między innymi największego międzynarodowego festiwalu kinematografii dla dzieci Giffoni.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI upór w realizowaniu marzeń i wytrwałość w dążeniu do celu • wiara we własne możliwości i siłę • konsekwencja w rozwijaniu pasji • walka ze stereotypami

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Wielki wyścig po marzenia

POJĘCIA KLUCZOWE stereotyp, tożsamość, marzenia, pasja, hobby

7 Karla i Jonas

reż. Ch. Sachs Bostrup, Dania 2010, 85'

TEMAT Pomagaj przyjaciołom

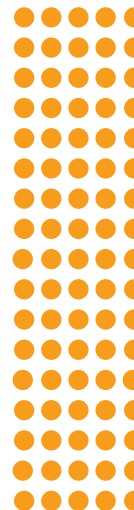
OPIS Karla zaprzyjaźnia się z poznanym na wakacjach, mieszkającym w domu dziecka Jonasem. Bohaterowie wspólnie udają się w niebezpieczną podróż w poszukiwaniu biologicznej matki chłopca.

CIEKAWOSTKA Reżyserka oraz producent trzeciej części przygód tytułowej Karli zostali wyróżnieni na kopenhaskim festiwalu filmów dla młodych widzów.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI cechy prawdziwego przyjaciela • wsparcie, lojalność, jak być godnym zaufania • odpowiedzialność w podejmowaniu wyzwań i decyzji

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE *Kto przestaje być przyjacielem, nigdy nim nie był*. Rozmawiamy o przyjaźni Karli i Jonasa

POJĘCIA KLUCZOWE przyjaźń, pomoc, wsparcie, empatia

świat filmu

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Paulina Krześniak
nauczycielka języka polskiego
w Szkole Podstawowej nr 32
z Oddziałami Integracyjnymi im.
Małego Powstańca w Warszawie

Cykl wspomaga edukację medialną, przybliżając dzieciom kolejne etapy pracy nad filmem. Uczeń już od pierwszego etapu kształcenia wśród dziedzin aktywności twórczej człowieka powinien rozróżniać film i być przygotowywany do jego odbioru. Specyfika filmu na tle innych form wypowiedzi artystycznej będzie przedmiotem pierwszych zajęć, dotyczących narodzin kina. Filmy prezentowane w ramach cyklu przyczynią się także do rozwoju kompetencji w zakresie analizy i interpretacji tekstów kultury. Film pt. *Magiczne drzewo* będzie bardzo pomocny w nauce odróżniania realizmu od fantastyki. Oscarowy *Piotruś i wilk* natomiast wesprze edukację polonistyczną, stając się świetną okazją do rozwijania umiejętności rozumienia znaczeń dosłownych oraz przenośnych. Film ten będzie także dobrym punktem wyjścia do zwrócenia uczniom uwagi na kontekst etyki i aksjologii w odbiorze różnych tekstów kultury.

o cyklu

Zwieńczeniem złożonego procesu powstawania filmu jest historia, którą oglądamy na ekranie. Warto zastanowić się, jakie decyzje, działania, zjawiska wpływają na efekt finalny. Odkrywanie tajemnic kina może być fascynującą przygodą.

Filmy wybrane do tego cyklu mają interesującą fabułę i wprowadzają młodych widzów w tajniki procesu powstawania filmu. Jak to możliwe, że kamera rejestruje ruch? Jak to się dzieje, że film pojawia się na ekranie? Jaka jest rola scenografii, a jaka efektów specjalnych? Dlaczego sto lat temu projektorowi towarzyszył akompaniament tapera? Podczas spotkań uczestnicy będą poszukiwali odpowiedzi na te i inne pytania oraz wspólnie zastanawiali się, na czym polega magia kina. Każde ze spotkań

dotyczy innego zagadnienia filmowego. Dzięki temu uczniowie będą mogli poznać początki kina, etapy pracy nad filmem oraz zadania poszczególnych osób zaangażowanych w proces jego powstania. Zadaniem widzów będzie odnalezienie omawianego problemu w prezentowanym filmie, co na pewno wzbogaci odbiór. Spotkania w ramach tego cyklu wstępnie przygotowują ich do samodzielnej oceny i analizy filmu na podstawowym poziomie.

powiązanie z podstawą programową edukacji wczesnoszkolnej

Język polski

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Uczeń:
  - 2) konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami;
  - 3) wyraża swój stosunek do postaci: wszystkie filmy w cyklu.
2. Uczeń:
  - 1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła: wszystkie filmy w cyklu;
  - 2) odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości: wszystkie filmy w cyklu;
  - 3) odróżnia realizm od fantastyki: *Magiczne drzewo*;
  - 7) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska): wszystkie filmy w cyklu;
  - 8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich twórczo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa): wszystkie filmy.
3. Interpretacja. Uczeń:

- 1) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym: *Piotruś i wilk*.
4. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń:
  - 1) dostrzega swoistość twórczości literatury, teatru, filmu: wszystkie filmy w cyklu;
  - 14) rozpoznaje główne przesłanie i elementy składające się na dzieło filmowe i telewizyjne – scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska: wszystkie filmy w cyklu.

Plastyka

3. Analiza i interpretacja tekstów kultury – recepcja sztuki. Uczeń:
  - 1) rozróżnia określone dyscypliny w takich dziedzinach jak: architektura, sztuki plastyczne oraz w innych dziedzinach sztuki (fotografika, film) i przekazach medialnych (telewizja, Internet): wszystkie filmy w cyklu.

Muzyka

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Uczeń interpretuje wykonywane utwory zgodnie z tekstem, charakterem i funkcją. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Zestaw filmów niemych

łączy czas: 66'

TEMAT Narodziny kina

OPIS Kino jest zarazem starą i młodą formą sztuki. Dziś, po ponad stu latach istnienia filmu, seanse w kinie są bardzo popularne. Jak wyglądały projekcje u zarania kina? Jakie były reakcje pierwszych widzów?

CIEKAWOSTKA Projekcja krótkometrażowych filmów niemych zostanie urozmaicona wyświetleniem krótkiej animacji *Kinematograf* autorstwa nominowanego do Oscara Tomasza Bagińskiego.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI okoliczności wynalezienia kinematografu, pierwszy pokaz filmowy • podstawowe informacje na temat początków kinematografii: filmy, nazwiska twórców • konwencje kina nieme

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Historie opowiedziane bez słów. W kinie przed stoma laty

POJĘCIA KLUCZOWE kinematograf, kino nieme, kamera, taśma filmowa, wynalazek

3 Wicher

reż. K. von Garnier, Niemcy 2013, 101'

TEMAT Jak powstaje film?

OPIS Film to nie tylko efekt pracy osób, które są zatrudnione na planie filmowym. Proces powstawania filmu zaczyna się na etapie tworzenia scenariusza, a kończy w pracowni montażystów.

CIEKAWOSTKA *Wicher* jest kolejną produkcją autorów bardzo popularnego w Niemczech filmu dla dzieci *Sławna piątka*. Aby zagrać w *Wichrze*, młodzi aktorzy musieli nauczyć się jeździć konno.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI jak powstaje film, czyli od pomysłu do projekcji na sali kinowej • etapy powstawania filmu: scenariusz, zdjęcia, montaż • zadania twórców na poszczególnych etapach powstawania filmu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Każdy może spróbować sił w roli reżysera filmowego

POJĘCIA KLUCZOWE scenariusz, zdjęcia, montaż, ekipa filmowa, plan filmowy, produkcja filmowa

2 Podejmując ryzyko

reż. N. van Kilsdonk, Holandia, Belgia 2011, 87'

TEMAT Kino po stu latach

OPIS Kino zmieniało się bardzo szybko, wykorzystując nowe możliwości, jakie niósł rozwój techniki. Czym różni się film współczesny od tego sprzed ponad wieku? Jakie środki mogą dziś wykorzystywać filmowcy, o których nie śnił ich poprzednik?

CIEKAWOSTKA Film, pokazywany między innymi na poznańskim Festiwalu Filmów Młodego Widza Ale Kino! w 2012 roku, w niecodzienny sposób uczy i przekonuje młodych widzów, że zaangażowanie i aktywność są lepsze niż strach i wycofanie.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI przypomnienie uczniom informacji związanych z początkami kinematografii: pierwsze techniki filmowe, filmy, nazwiska ich twórców • w jaki sposób zmieniło się kino w ciągu ponad stu lat? • techniki filmowe, efekty specjalne

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Być jak *bojaźliwy mężczyzna* czy podjąć ryzyko? **POJĘCIA KLUCZOWE** technika filmowa, efekty specjalne, wynalazek, innowacja

4 Nowe legendy miejskie

łączy czas: 50'

TEMAT Skąd wziąć pomysł na film?

OPIS Podstawą każdego filmu jest dobrze opowiedziana historia. Scenarzyści poszukują różnych inspiracji, by wpaść na interesujący pomysł. Jak wyglądałby scenariusz, gdyby jego autorami były dzieci w wieku naszych widzów?

CIEKAWOSTKA Projekt *Nowe legendy miejskie* polegał na wspólnej pracy dzieci i dorosłych. W jego ramach uczniowie szkół podstawowych tworzyli miejskie historie, które stały się podstawą scenariuszy filmów krótkometrażowych.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI cechy gatunkowe legendy • od pomysłu do scenariusza, czyli jak wygląda praca nad projektem filmowym • etapy powstawania filmu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Fryzjer dyktator i zęboludy – znajome zakątki pełne opowieści

POJĘCIA KLUCZOWE legenda, gatunek literacki, gatunek filmowy, scenariusz filmowy

6 Magiczne drzewo

reż. A. Maleszka, Polska 2009, 90'

TEMAT Zadania scenografii i kostiumu

OPIS Siłą każdego filmu jest jego strona wizualna i informacje wpisane w obraz. Jaką rolę odgrywa kostium i scenografia? Jakie informacje możemy z nich czerpać? Jak wpływają one na nasz odbiór filmu?

CIEKAWOSTKA *Magiczne drzewo* to najczęściej nagradzany na świecie polski film dla dzieci.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI czy na podstawie scenografii i kostiumu możemy wywnioskować o czasie i miejscu akcji filmu? • informacje wpisane w kostium i scenografię • kim są scenograf i kostiumograf? • omówienie roli kostiumu i scenografii w odbiorze filmu – jak wpływają na odczucia widza, jak wpływają na ocenę filmu?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Magia filmu, magia w filmie

POJĘCIA KLUCZOWE kostium, scenografia, czas akcji, miejsce akcji

5 Brzdąc

reż. Ch. Chaplin, USA 1921, 45'

TEMAT Rola muzyki w filmie

OPIS Kino u swych początków było nieme i innymi środkami rekompensowało brak dźwięku. Jak wyglądały wtedy projekcje? Dlaczego w pewnym momencie w kinie pojawił się dźwięk? Jaką rolę odgrywają muzyka i dźwięk w filmie?

CIEKAWOSTKA Film uznawany jest za jedną z najciekawszych produkcji Charliego Chaplina, który sam nadał jej podtytuł *Historia do śmiechu i być może też do łez*. Projekcje *Brzdąca* po dziś dzień bawią i wzruszają widzów w salach kinowych na całym świecie.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI przypomnienie informacji o kinie niemym • muzyka jako ważny element dzieła filmowego • ilustracyjna i emocjonalna rola muzyki w filmie • muzyka a budowanie nastroju scen filmowych

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Ilustracje muzyką malowane

POJĘCIA KLUCZOWE dźwięk w filmie, muzyka w filmie, kino nieme, kino dźwiękowe, taper

7 Piotruś i wilk + zestaw animacji krótkometrażowych

łączny czas: 50'

TEMAT O różnych technikach animacji

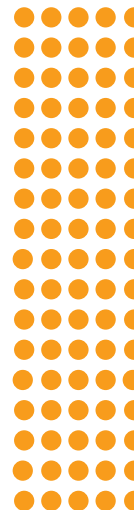
OPIS Bywa, że proces powstawania filmu animowanego jest długi i żmudny. Na tym spotkaniu dzieci dowiedzą się, w jaki sposób prostymi środkami zrealizować własną animację. Inspiracją może być różnorodność technik, jakimi posługują się filmowcy.

CIEKAWOSTKA Film *Piotruś i wilk* w 2008 roku zdobył Oscara w kategorii najlepszy krótkometrażowy film animowany. Fabuła oparta jest na bajce muzycznej Sergiusza Prokofiewa.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI zarys historii filmu animowanego • różnorodne techniki animacji • fabuła *Piotrusia i wilka*, czyli historia dorastającego do samodzielności bohatera

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE Kreskówka też może być dziełem sztuki. *Piotruś i wilk*

POJĘCIA KLUCZOWE film animowany, techniki animacji (animacja poklatkowa, lalkowa, rysunkowa itp.)

Ślepaki
reż. Bernd
Sahling

gimnazjum

młodzi w obiektywie

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

To cykl filmów stanowiących w świetle podstawy programowej nauczania języka polskiego niezastąpione źródło tematów do „dyskusji, uzasadniania własnego zdania, przyjmowania poglądów innych i polemizowania z nimi” (III.5), a tym samym do kształcenia umiejętności „tworzenia spójnych wypowiedzi ustnych oraz pisemnych” (III.1). Filmy zawarte w cyklu mogą zainteresować również nauczycieli WOS i WDŹR, każdy z nich bowiem porusza tematy nierozzerwalnie związane z czasem dorastania. We wstępie do podstawy programowej czytamy: „W procesie kształcenia ogólnego szkoła na III i IV etapie edukacyjnym kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, (...) gotowość do (...) podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej”. Wszyst-

Katarzyna Michalska
nauczycielka języka polskiego
i wychowania do twórczości
w Gimnazjum nr 1 w Bytomiu, w latach
2010–2012 doradca metodyczny
z zakresu edukacji humanistycznej

kie te pojęcia odnajdziemy w tematyce filmów. W podstawie programowej WOS (wymagania szczegółowe) czytamy, że uczeń powinien „wymieniać i stosować podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji (*Mean Creek*, 4. piętro), przedstawiać i stosować podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie i między grupami (*Bluebird*, *Mean Creek*), wyjaśniać na przykładach, jak można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań grupy lub jak im się przeciwstawić (*Billy Elliot*, *Bluebird*, *Podkręć jak Beckham*, *Mean Creek*)”. W odniesieniu do WDŹR uczeń powinien „znać organizm ludzki i zachodzące w nim zmiany oraz akceptować własną płciowość, poznawać, analizować i wyrażać uczucia, (...) okazywać szacunek innym ludziom, doceniać ich wysiłek i pracę, (...) umieć korzystać z systemu poradnictwa dla dzieci i młodzieży” (należałyoby wymienić tu wszystkie ujęte w cyklu tytuły).

o cyklu

Problemy młodych ludzi to temat często poruszany w kinie i entuzjastycznie przyjmowany przez nastoletnich widzów. Warto zadbać o to, by obejrzeni oni filmy wartościowe i mogli identyfikować się z bohaterami w swoim wieku.

Filmy wybrane do tego cyklu pozwalają spojrzeć z nowej perspektywy na tematy i zjawiska, które dotyczą młodych ludzi. Bohaterami większości z nich są rówieśnicy gimnazjalistów. Specjalnie przygotowane prelekcje pozwalają odejść od filozoficznego punktu widzenia i skupić się na problemach ogólnokulturowych. Mamy tu do czynienia z historiami dotyczącymi takich spraw, jak realizowanie swojej pasji wbrew stereotypom i opinii uprzedzonych ludzi, odkrywanie swojej sek-

sualności czy niepełnosprawność. Dotykamy również problemu przemocy i rozmawiamy o sposobach radzenia sobie z nią. „Młodzi w obiektywie” to cykl dość prostych formalnie filmów, które poruszają poważne tematy. Innymi słowy, składa się on z filmów, które uczniom „dobrze się ogląda”, natomiast do pełnego zrozumienia tematyki potrzebna jest emocjonalna dojrzałość widza, a nierzadko również pomoc nauczyciela i przede wszystkim rozmowa po seansie.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1. opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. rozpoznaje problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.10. znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; wskazuje przykłady mieszania gatunków: *Ślepaki*;
- 2.11. uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne: *Billy Elliot*;
- 3.1. przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją: wszystkie filmy w cyklu;
- 3.2. uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny: wszystkie filmy w cyklu (tu: kontekst społeczny, polityczny, kulturowy);

- 4.1. ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach: wszystkie filmy w cyklu;
- 4.2. omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, takie jak: miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne: wszystkie filmy w cyklu;
- 4.3. dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje własną tożsamość: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 4. piętro

reż. A. Mercero, Hiszpania 2003, 101'

TEMAT Radość i cierpienie

OPIS Dynamiczna i pełna energii opowieść o młodych pacjentach oddziału onkologicznego, którzy mimo choroby nie tracą optymizmu i chęci do zabawy. Skąd czerpać radość życia?

NAGRODA 2004: Festiwal Filmów Młodego Widza Ale Kino! – Nagroda Międzynarodowego Centrum Filmu dla Dzieci i Młodzieży

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji temat śmierci/cierpienia w kulturze popularnej • dojrzewanie z chorobą w tle • problem funkcjonowania w grupie i określanie własnej tożsamości, indywidualności

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: „Nie jesteśmy kalekami, lecz karatekami”. Radość życia i cierpienie • język polski: Czego uczą nas bohaterowie filmu Antonia Mercero • lekcja wychowawcza: 4. piętro. Myśl pozytywnie

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu lektury *Oskar i pani Róża* (przekraczanie granicy życia i śmierci lekcją szybkiego dojrzewania)

POJĘCIA KLUCZOWE kultura popularna, temat tabu, oswajanie śmierci, komediodramat, cierpienie, choroba

3 Bluebird

reż. M. de Jong, Holandia 2004, 90'

TEMAT Przemoc wśród rówieśników

OPIS Trzynastoletnia Merel jest bardzo pilną uczennicą. Udziela się na zajęciach artystycznych i sportowych, a po szkole troskliwie opiekuje się niepełnosprawnym bratem. Staje się jednak ofiarą spirali przemocy.

NAGRODA 2005: Szklany Niedźwiedź na Berlinale

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji co oznaczają terminy „wykluczenie” i „ostracyzm”? • kto może zostać wykluczony i z jakich powodów? • przemoc fizyczna i psychiczna • w jaki sposób można przeciwdziałać przemocy w szkole, w klasie? • co może zrobić osoba nękana przez rówieśników, a co obserwator takiej sytuacji?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Bohater wykluczony, odmieniec • lekcja wychowawcza: Jak nie poddawać się przemocy?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentu książki Pawła Huellego *Weiser Dawidek* (bohater wykluczony, problem tolerancji wśród rówieśników w trudnych czasach wojny i okupacji)

POJĘCIA KLUCZOWE wykluczenie, ostracyzm, mechanika tłumy, procesy grupowe

2 Ślepani

reż. B. Sahling, Niemcy 2004, 87'

TEMAT Niepełnosprawność

OPIS Marie i Inga mają po 13 lat i są niewidome. Pewnego dnia spotykają Herberta, który jest nielegalnym imigrantem i marzy o powrocie do Kazachstanu. Postanawiają mu pomóc.

NAGRODA 2004: The Golden Cairo – Nagroda UNICEF od jury dziecięcego na MFF dla Dzieci w Kairze (Egipt)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji osoby z niepełnosprawnością fizyczną i psychiczną • wciąż obecna bariera między światem ludzi zdrowych i osób niepełnosprawnych • jak wygląda życie ludzi niewidomych? W jaki sposób postrzegają otaczającą ich rzeczywistość? Jak sobie radzą w codziennych obowiązkach?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Jak pokazać świat „niewidziany” przez bohaterów filmu – narracja subiektywna • lekcja wychowawcza: Rozmawiamy o niepełnosprawności

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu powieści Macieja Pieprzyicy *Chce się żyć* (historia dająca nadzieję na przezwycięzenie przeciwności losu, wyjście poza własne ograniczenia i znalezienie szczęścia)

POJĘCIA KLUCZOWE wytrwałość, przyjaźń, sytuacja ludzi niewidomych, tolerancja, pokonywanie barier

4 Billy Elliot

reż. S. Daldry, Francja, W. Brytania 2001, 110'

TEMAT Pasja

OPIS Jedenastolatek zostaje zapisany przez surowego ojca na lekcje boksu, ale przez przypadek trafia na zajęcia taneczne. Wkrótce okazuje się, że balet jest jego pasją.

NAGRODA łącznie ponad 30 nominacji do wielu nagród, od tych najbardziej prestiżowych (Oscary, Złote Globy) po nominację do Nagrody MTV za najlepszą scenę taneczną

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji wyjaśnienie pojęcia „stereotyp” i jego wpływu na postrzeganie rzeczywistości • prosty zarys podziału genderowego i jego problematyka • korzyści i zagrożenia wynikające z przekraczania granic, burzenia stereotypów

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Taniec jest jak elektryczność... czyli czym może być taniec • lekcja wychowawcza lub WOS: *Billy Elliot*. Sięgnij po marzenia!

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu powieści Noel Streatfeild *Zaczarowane baletki* (historia trzech adoptowanych dziewczynek, z których każda ma jakiś talent)

POJĘCIA KLUCZOWE stereotyp, role społeczne, kultura, płęć kulturowa/tożsamość płciowa

6 Juno

reż. J. Reitman, USA 2007, 96'

TEMAT Nastoletnia miłość

OPIS Czternastolatka zachodzi w ciążę z kolegą ze szkoły. Postanawia znaleźć dla swojego dziecka rodzinę zastępczą. Okraszony humorem portret przedwczesnego wchodzenia w dorosłość.

NAGRODA 2008: Oscar za najlepszy scenariusz (Diablo Cody)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI dojrzałość jako umiejętność przewidywania konsekwencji czynów i analizy sytuacji • wpływ otoczenia, norm, zasad, najbliższych i naszej osobowości na podejmowane decyzje • różnice między akceptacją i tolerancją

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Zawsze można zacząć na nowo – o filmie *Juno* Jasona Reitmana • etyka: Wolność • lekcja wychowawcza: Ćwiczenia „odpowiedzialność i opieka” oraz „wsparcie i zaufanie”

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu wybranej powieści Małgorzaty Musierowicz z cyklu *Języcjada* (do wyboru: *Kwiat kalafiora*, *Opium w rosole*, *Szоста klepka*)

POJĘCIA KLUCZOWE dojrzałość, niedojrzałość, dorosłość, odpowiedzialność, seksualność

5 Podkręć jak Beckham

reż. G. Chadha, W. Brytania 2002, 107'

TEMAT Walka o siebie

OPIS Jess to młoda dziewczyna, która chce grać w piłkę nożną. Jednak w kulturze, w której się wychowuje, dla młodych dziewcząt przeznaczone są inne role społeczne...

NAGRODA 2002: nominacja do Europejskiej Nagrody Filmowej za najlepszy film europejski

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI samodzielność w podejmowaniu decyzji, samo-realizacja a oczekiwania innych • rola wyobrażeń, stereotypów, światopoglądu w kształtowaniu obrazu drugiej osoby • konflikt pokoleń

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE lekcja wychowawcza lub WOS: Wielokulturowość – co nas łączy, a co dzieli • lekcja wychowawcza: W jaki sposób bohaterka filmu może osiągnąć swój cel i zrealizować marzenia, pozostając w zgodzie z rodziną i tradycją, w której została wychowana?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu powieści Ewy Nowak *Yellow bahama w prążki* (problemy nastolatków a proces kształtowania się ich osobowości w zderzeniu z codziennością)

POJĘCIA KLUCZOWE indywidualizm, samorealizacja, konflikt pokoleń, różnice kulturowe, odmienność płciowa/tożsamość płciowa

7 Mean Creek

reż. J.A. Estes, USA 2004, 87'

TEMAT Konformizm

OPIS Nastolatek zwierza się bratu, że jest dręczony przez szkolnego kolegę. Wspólnie obmyślają zemstę, jednak perfekcyjnie przygotowany plan wymyka się spod kontroli. Poruszający dramat potwierdzający tezę, że w każdym człowieku kryje się tajemnica.

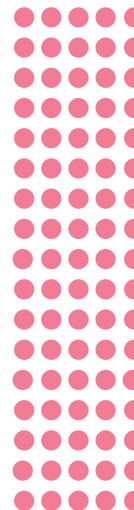
NAGRODA 2004: MFF w Sztokholmie – nagroda za najlepszy debiut reżyserski dla Jacoba Aarona Estes

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI co to jest agresja? • jakie są jej rodzaje? • kto może stać się ofiarą? • jakie są źródła przemocy? • czym jest konformizm?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Nigdy nam tego nie zapomną • lekcja wychowawcza: *Mean Creek*. Pokonaj gniew!

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów powieści Williama Goldinga *Władca much* (konflikt pomiędzy dążeniem do cywilizacji rządzonej harmonijnie i pokojowo a „wolą mocy”; uległość jednostki w sytuacji powstających napięć)

POJĘCIA KLUCZOWE agresja, przemoc, ofiara, konformizm

między kulturami

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

„Między kulturami” to cykl przeznaczony dla uczniów szkół gimnazjalnych, który można połączyć z treściami podstawy programowej z języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, etyki i z tematami realizowanymi na godzinach z wychowawcą. Siedem filmów, które układają się w filmową podróż po krajach o różnych kulturach, wyznaniach, systemach politycznych i poziomie gospodarczym to doskonałe uzupełnienie wiedzy ucznia o świecie współczesnym, pozwalające kształtować dojrzałość społeczną. Treści nowej podstawy programowej oraz zalecane warunki i sposoby jej realizacji odnoszą się do istotnych pojęć i problemów, takich jak: równość, kształtowanie relacji między ludźmi, otwieranie się na różnorodność kultur w otaczającym świecie, mniejszości narodowe i etniczne oraz poszanowanie ich praw, emigracja (*Persepolis*). Zaproponowane filmy pomogą wprowadzić młodych ludzi w tematy i staną się doskonałym punktem wyjścia do dyskusji

Anna Równy
nauczycielka języka polskiego
i WOK w I LO im. Mikołaja Kopernika
w Radomiu, konsultantka metodyczna,
edukatorka filmowa i medialna,
autorka publikacji i scenariuszy

na lekcji i zajęciach pozalekcyjnych. W zaleceniach MEN dotyczących III etapu edukacyjnego (gimnazjum) znajduje się fragment: „Należy wskazywać podstawy ładu w świecie, czemu ma służyć obcowanie z kulturą”. Wybór powyższego programu umożliwia realizację tego zadania w sposób wieloaspektowy i interdyscyplinarny, a co najważniejsze – dostosowany do trudnego okresu wchodzenia w dorosłość, naznaczonego podkreśleniem własnej podmiotowości z równoczesnym zabieganiem o akceptację grupy rówieśniczej.

o cyklu

Internet pozwala przekraczać granice krajów szybciej niż kiedykolwiek. Warto jednak pamiętać, że różnimy się od siebie i te różnice są ogromnym bogactwem ludzkości.

Jak nauczyć młodych ludzi, którzy doskonale odnajdują się w tej nowej rzeczywistości, umiejętnego korzystania z wielkiej mapy świata? Choć współczesna zglobalizowana kultura wydaje się bardzo jednorodna, podobieństwa są tylko pozorne. Odkrywanie różnic nie jest tak trudne w momencie, gdy środki komunikacji pozwalają nam na błyskawiczne przemieszczanie, a łatwo dostępna wiedza pomaga w przygotowaniach do tych podróży.

Nawet jeśli są to tylko podróże filmowe. Filmy przemawiają do widza z dużą intensywnością, co ułatwia w znacznym stopniu zwrócenie uwagi na nowe informacje o świecie, w tym też na różnice międzykulturowe. Zwłaszcza jeśli pochodzą z różnych kręgów kulturowych, pokazują zjawiska wynikające ze spotkania na granicy, takie jak: asymilacja, izolacja, tożsamość etniczna czy narodowość.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1. opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. rozpoznaje problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.10. znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; wskazuje przykłady mieszania gatunków: *Slumdog. Milioner z ulicy, Persepolis*;
- 2.11. uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne: *Slumdog. Milioner z ulicy, Persepolis, Przeznaczone do burdelu, Latawce*;
- 3.1. przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją: wszystkie filmy w cyklu;
- 3.2. uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny: wszystkie filmy w cyklu (tu: kontekst społeczny, polityczny, kulturowy);

- 4.1. ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach: *Fighter – Kochaj i walcz, Latawce, Przeznaczone do burdelu, Cygan*;
- 4.2. omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne: wszystkie filmy w cyklu;
- 4.3. dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje własną tożsamość: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Slumdog. Milioner z ulicy

reż. D. Boyle, W. Brytania 2008, 120'

TEMAT Pokonać siebie

OPIS Zrealizowana z rozmachem historia osiemnastoletniego Jamala pochodzącego ze slumsów Bombaju, który niespodziewanie wygrywa popularny teleturniej. Czy uda mu się żyć tak, jak zapragnie?

NAGRODA 2008: osiem Oscarów (m.in.: najlepszy film, muzyka, zdjęcia, montaż)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI podziały społeczne, system kastowy a ekonomiczna sytuacja w Indiach • kult celebrytów • jaka jest rola programów typu „Milionerzy”? • egzotyczna bajka czy prawdziwy obraz hinduskiej mentalności, jakie wrażenie wywiera film na mieszkańcach świata zachodniego?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Tak było zapisane, czyli o przeznaczeniu w kulturze • geografia: Kontrasty społeczne i gospodarcze Indii • wiedza o kulturze: Kino Bollywood

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Faraona* Bolesława Prusa (np. ambicje młodego Ramzesa wobec nieuczyniwości doradców, kastowość społeczeństwa egipskiego z czasów faraonów)

POJĘCIA KLUCZOWE podziały społeczne, kastowość

3 Fighter – Kochaj i walcz

reż. N. Arthy, Dania 2007, 100'

TEMAT Pasja

OPIS Aicha po lekcjach trenuje sztuki walki w szkolnej drużynie. Jej pasja nie spotka się z przychylnością konserwatywnych rodziców.

NAGRODA 2008: Stiges – Festival Internacional de Cinema de Catalunya: Semra Turan (nagroda dla najlepszej aktorki)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI jakie typy mniejszości wyróżniamy, czy ich prawa są respektowane, z jakimi trudnościami się borykają? • historia wielokulturowości Polski • trzy światy bohaterki (tradycyjny dom, liberalna Kopenhaga, treningi – miejsce, w którym kreuje swoją tożsamość)

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Czy warto marzyć? • wiedza o społeczeństwie: Marzenia i tży • lekcja wychowawcza: Jak bohaterka filmu może osiągnąć swój cel i zrealizować marzenia, jednocześnie pozostając w zgodzie z rodziną i tradycją?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentu książki *My, dzieci z dworca ZOO* Christiane F. (marzenia głównej bohaterki, które legły w gruzach, a wierność i lojalność wobec ojca)

POJĘCIA KLUCZOWE dialog międzykulturowy, patriarchy, mniejszość

2 Persepolis

reż. V. Paronnaud, M. Satrapi, Francja, USA 2007, 95'

TEMAT Wierność sobie

OPIS Rewolucja islamska w Iranie ukazana z punktu widzenia dojrzewającej dziewczyny – czas terroru, zniewolenia, zakazy i nakazy doprowadzą główną bohaterkę do emigracji.

NAGRODA 2008: Cezar za debiut reżyserski i scenariusz adaptowany

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI rozterki i tęsknota bohaterki, która emigruje ze zniewolonego Teheranu do dekadentckiego Wiednia • narracja kobieca (dojrzwianie, stawanie się kobietą w państwie, w którym prawa mają jedynie mężczyźni) • animacja oparta na komiksie, czarno-biała (wymiar dokumentalny)

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Dojrzwianie w kraju islamskim • język polski, lekcja wychowawcza, etyka: Religia miarą wartości człowieka • lekcja wychowawcza, WOS: O blaskach i cieniach życia emigranta w *Persepolis*

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Latarnika* Henryka Sienkiewicza (dylematy emigranta a problem wierności swoim ideałom)

POJĘCIA KLUCZOWE emigracja, ograniczenia kulturowe i religijne

fotos z filmu Dziewczynka w trampkach

4 Dziewczynka w trampkach

reż. H. Al-Mansour, Niemcy, Arabia Saudyjska 2012, 100'

TEMAT Kobiety w świecie islamu

OPIS Wadija mieszka w Rijadzie. W swojej szkole uchodzi za buntowniczkę, gdyż nosi trampki i przyjaźni się z chłopcami. Wadija chciałaby, tak jak jej koleżdy, mieć swój rower, jednak w Arabii Saudyjskiej tego typu rozrywki są uznawane za niestosowne dla dziewcząt.

NAGRODY 2012: Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Wenecji • Nagroda CinemAvvenire, Nagroda C.I.C.A.E.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI islam a wychowanie • religia, tradycja i ich wpływ na system norm i kształtowanie obyczajów • konserwatywna postawa kobiet saudyjskich – czy zasady są odzwierciedleniem prawodawstwa, czy też postaw i interpretacji? • bunt i determinacja w osiągnięciu celu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Człowiek wobec tradycji • geografia: Specyfika krajów Bliskiego Wschodu

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentu książki *Chłopiec z latawcem* Khaleda Hosseiniego (oponowanie sztuki pisania sposobem na pokonanie granic zakazanego świata)

POJĘCIA KLUCZOWE religia, tradycja, islam, konserwatyzm, normy i obyczaje, bunt

6 Przeznaczone do burdelu

reż. Z. Briski, R. Kauffman, Indie, USA 2004, 85'

TEMAT Sztuka dystansu

OPIS Przejmujący dokument ukazujący życie dzieci zamieszkujących dzielnicę Czerwonych Latarni w Kalkucie, które biorą udział w lekcjach fotografii zorganizowanych przez twórców filmu. Czy żyjącym w nędzy i ubóstwie bohaterom potrzebna jest sztuka?

NAGRODA 2004: Oscar za najlepszy film dokumentalny

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI kim są dzieci z dzielnicy Czerwonych Latarni?

- dlaczego w niej żyją? • czy mają perspektywę na zmianę? • symbolika fotografowania miasta, cele projektu przeprowadzonego przez Zanę Brisky
- zagadnienie filmu dokumentalnego jako obiektywnego zapisu rzeczywistości • czym jest przeznaczenie i w jaki sposób można je modelować?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE geografia: Indie, jakich nie znamy • język polski: Interwencja w przeznaczenie

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tematów związanych z gatunkami dokumentalnymi w literaturze (np. reportaż)

POJĘCIA KLUCZOWE wykluczenie, przeznaczenie, kasta, role społeczne

5 Latawce

reż. B. Dżianowicz, Polska 2008, 52'

TEMAT Krajobraz po bitwie

OPIS Zapis życia we współczesnym Kabulu z perspektywy afgańskich nastolatów. Udział w filmowym projekcie zorganizowanym przez PAH dał możliwość stawiania pytań i szukania, czasami niełatwych, odpowiedzi.

NAGRODA 2008: MFF WATCH DOCS „Prawa Człowieka w Filmie” – nagroda publiczności

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI różnice między kulturami • relatywizm kulturowy – nie należy porównywać i oceniać kultur, gdyż takie porównanie zawsze będzie nieobiektywne • Afganistan podczas rządów talibów a sytuacja młodych ludzi w stolicy

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE geografia: Współczesny Afganistan – warunki naturalne, ludność, gospodarka • historia: Codziennosc w mieście zniszczonym wojną • język polski: Trud stawiania pytań i odwaga słuchania odpowiedzi... zobaczyć Kabul waszymi oczami

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentu książki *Epizod nad Gangesem* [w:] Shusaku Endo *Głęboka rzeka* (aspiracje zawodowe dziennikarza a granice moralne)

POJĘCIA KLUCZOWE relatywizm kulturowy, stereotyp kulturowy

7 Cygan

reż. M. Šulík, Czechy, Słowacja 2011, 100'

TEMAT Wybór

OPIS Adam mieszka w biednej romskiej wiosce na Słowacji. Przeżywa śmierć ojca i ponowne małżeństwo matki. Zafascynowany boksem i piękną dziewczyną Julką próbuje przeciwstawić się wychowaniu na „prawdziwego Roma”.

NAGRODA 2011: cztery nagrody na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Karlovych Varach (w tym Specjalna Nagroda Jury dla reżysera filmu)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI problemy mniejszości narodowych, potrzeba tolerancji • sytuacja społeczności romskiej na Słowacji • okres dojrzewania: trudności w podejmowaniu wyboru, samotność • „romski Hamlet” – reinterpretacja figury ojca

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Trudne wybory i samotność w filmie *Cygan* i dramacie *Hamlet* Williama Szekspira • wiedza o społeczeństwie: Mniejszości narodowe we współczesnych społeczeństwach wielokulturowych

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Hamleta* Szekspira (problem samotności bohatera)

POJĘCIA KLUCZOWE mniejszość narodowa, tolerancja, Romowie

Świat współczesny

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Cykl „Świat współczesny” jest odpowiedzią na lukę programową polskich kin, które nieczęsto emitują filmy skierowane do tej grupy wiekowej. Bohaterowie wybranych siedmiu filmów są rówieśnikami gimnazjalistów i zmagają się z podobnymi problemami. Jeśli w czasie lekcji porównamy ich z postaciami z czytanych lektur, okaże się, że pewne tematy, takie jak: przyjaźń, miłość, cierpienie, lęk przed śmiercią, samotność, inność czy obrona własnych poglądów, są ponadczasowe. Dodatkowo takie uniwersalne tematy zalecane są w nowej podstawie programowej. Wybrane do cyklu tytuły dają potrzebny uczniowi kontekst współczesności, przez co przekazywane w nich wartości stają się oczywiste i łatwiejsze w odbiorze. Każdy z filmów ma również ciekawą formę, dzięki czemu można ćwiczyć analizę i interpretację tekstów kultury, zwracając uwagę na specyfikę języka filmu (co także ujęte jest w podstawie programowej). Warto też wspomnieć o tym, że jeśli

Dorota Bąk
nauczycielka j. polskiego i wiedzy
o kulturze w ZS nr 61 im. T. Reytana
w Warszawie i LO w Piasecznie,
autorka scenariuszy, współautorka
Akademia PlaneteDoc

uczniom jakiś film nie przypadnie do gustu, to z pewnością będzie polem do podjęcia dyskusji, a przecież konfrontacja różnych punktów widzenia poszerza horyzonty i ucznia, i nauczyciela.

o cyklu

Filmy poruszają ważne problemy i rozwijają wrażliwość młodych ludzi. Czy kino współczesne musi kojarzyć się tylko z komercją? Czy atrakcyjność filmu zawsze pokrywa się ze środkami przeznaczonymi na jego kampanię reklamową?

„Świat współczesny” oprócz prezentacji nieznanymi, często niedostępnymi pozycji, ma zachęcić do własnych poszukiwań. Uczy sprawniejszego i bardziej krytycznego poruszania się po repertuarze kina oraz uważniejszego śledzenia premier w poszukiwaniu filmów poruszających, mądrych i estetycznie ciekawych.

Zebrane w nim filmy gościły na polskich ekranach w ostatnich latach. Miały jednak dużo mniejsze nakłady na promocję niż wielkie superprodukcje i zbyt małe, by się przebić do świadomo-

ści ludzi. Poruszają one problemy współczesności w zrozumiałym i atrakcyjnym sposób. Dotyczą jednak spraw poważnych i tak też traktują młodych widzów. Cykl może stanowić propozycję zarówno dla starszych, jak i młodszych gimnazjalistów, jednak tematyka filmów wymagać będzie od widzów dojrzałości.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1. opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. rozpoznaje problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.10. znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; wskazuje przykłady mieszania gatunków: *Boy*, *Kochankowie z Księżycy*;
- 2.11. uwzględni w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne: zestaw dokumentów;
- 3.1. przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją: wszystkie filmy w cyklu;
- 4.1. ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy

z nimi związane, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach: zestaw dokumentów, *Mój biegun*;

- 4.2. omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne: *Jak to jest*, *Kochankowie z Księżycy*, *Przytul mnie*, zestaw dokumentów, *Mój biegun*;
- 4.3. dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje własną tożsamość: *Tysiąc razy silniejsza*, *Boy*, *Przytul mnie*. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Tysiąc razy silniejsza

reż. P. Schildt, Szwecja 2010, 85'

TEMAT Wpływ grupy

OPIS Historia klasy, w której chłopcy zdecydowanie dominują nad dziewczętami. Sytuacja zmienia się, gdy do klasy dołącza Saga. Jak wyzwolić nasz potencjał? Jak nie poddawać się grupie?

NAGRODA 2012: MFF dla Dzieci w Kairze: Nagroda Główna dla filmu pełnometrażowego

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI w jaki sposób przedstawiane są dziewczęta we współczesnym kinie skierowanym do młodych ludzi? • jakie zmiany wnoszą pojawienie się nowej uczennicy, Sagi? • tożsamość grupowa (identyfikacja z grupą, poczucie przynależności, prawa rządzące grupą) • pułapki nonkonformizmu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Uczysz, sprzątasz czy prasujesz, zastąpujesz na szacunek – o feminizmie i rolach społecznych

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu współczesnych młodzieżowych powieści obyczajowych, w których główną bohaterką jest dziewczynka, np. proza Małgorzaty Musierowicz i Doroty Terakowskiej

POJĘCIA KLUCZOWE grupa, tożsamość grupowa, stereotyp, płęć, indywidualizm, nonkonformizm

2 Boy

reż. T. Waititi, Nowa Zelandia 2012, 87'

TEMAT Droga do dojrzałości

OPIS Jedenastoletni Boy wychowuje się bez ojca. Po latach rodzic powraca i chce stać się dla chłopca wzorem. Z czasem Boy odkrywa, że stracone lata nie są łatwe do nadrobienia, a drogę ku dorosłości i dojrzałości musi odnaleźć sam.

NAGRODA 2010: MFF Berlinale – Nagroda Specjalna dla najlepszego filmu

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI kim jest człowiek dojrzały? • formalne elementy opisu rzeczywistości • świat wyobraźni (animacje oraz wstawki slapstickowe i teledyskowe) • przenikanie się elementów tradycyjnej kultury Maorysów i kultury popularnej

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: O dorastaniu, marzeniach, rozczarowaniach Boya – chłopca, który chciał być jak Michael Jackson • język polski: Homogeniczna papka, czyli kultura masowa

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu utworu literackiego pokazującego relację: rodzic – dziecko, np. Irena Jurgielewiczowa *Ten obcy* (Ula i jej ojciec)

POJĘCIA KLUCZOWE dojrzałość, kultura, przenikanie się kultur

fotos z filmu Boy

3 Jak to jest

reż. B. Webb, Wielka Brytania 2009, 100'

TEMAT Przyjaźń wystawiona na próbę

OPIS Robbie trafia do szpitala, ponieważ jest śmiertelnie chory. Najbardziej boli go to, że umrze jako prawiczek. Ziggy, czując odpowiedzialność za przyjaciela, musi znaleźć jakieś rozwiązanie jego problemu.

NAGRODA 2010: Złote Koziołki na MFFMW Ale Kino! w Poznaniu

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI ewolucja w postrzeganiu dojrzałości • typy dojrzewania • czy trzeba być dorosłym, by być dojrzałym, czy bycie dorosłym gwarantuje dojrzałość? • „pierwszy raz”, czyli symbol wszystkiego, od czego śmiertelnie chory bohater zostanie odcięty

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Trudna sztuka dojrzewania na podstawie filmu *Jak to jest* • język polski: Inicjacja – jak to jest? • lekcja wychowawcza: Blaski i cienie przyjaźni

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu powieści Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec* (przyjaźń i strata /śmierć przyjaciela)

POJĘCIA KLUCZOWE inicjacja, przyjaźń, choroba, śmierć, dorosłość, dojrzałość

4 Kochankowie z Księżycą

reż. W. Anderson, USA 2012, 94'

TEMAT Życie po swojemu

OPIS Nastoletni Sam i Suzy zakochują się w sobie. Sam jest nie lubiany i nierozumiany w drużynie skautów, Suzy jest uznawana za czarną owcę swojej rodziny. Postanawiają razem uciec.

NAGRODA 2012: nominacja do Złotej Palmy

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI groteskowy świat wykreowany w filmie (zabawa formą i konwencją) • Romo i Julia w hippisowskich czasach • bohaterowie – outsiderzy i samotnicy • dlaczego grupa potrzebuje osoby, której nie lubi? • symboliczna ucieczka Sama i Suzy – walka o pierwszą miłość i próba zerwania ze światem nieudolnych i sfrustrowanych dorosłych

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Narracja i zabawa konwencją w filmie • lekcja wychowawcza: Jednostka w grupie

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnienia pierwszej miłości w literaturze, np. Antoine de Saint-Exupéry *Mały Książę*, Irena Jurgielewiczowa *Ten obcy*

POJĘCIA KLUCZOWE groteska, parodia, konwencja, narracja, napiętnowani

6 Mój biegun

reż. M. Głowacki, Polska 2011, 93'

TEMAT Przełamywanie słabości

OPIS Mój biegun to oparta na faktach z życia Jana Meli opowieść o walce, przełamywaniu słabości i wierze w to, co z pozoru nieosiągalne. Janek jako młody chłopak ulega poważnemu wypadkowi. Początkowo nikt nawet nie przypuszcza, że kilka lat po tym wydarzeniu zostanie najmłodszym zdobywcą biegunów, będąc jednocześnie pierwszą osobą z niepełnosprawnością fizyczną, która tego dokonała.

NAGRODA W 2012 roku film został uhonorowany między innymi na festiwalu filmowym w Los Angeles nagrodą za najlepszy film, najlepszy scenariusz oraz nagrodą dla najlepszego aktora drugoplanowego (Bartłomiej Topa)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI niepełnosprawność fizyczna a codzienność • bariery, które wytycza świat ludzi „zdrowych” • przełamywanie słabości fizycznych i psychicznych na przykładzie bohatera filmu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE lekcja wychowawcza: *Ponad horyzonty*, czyli jak walczyć z przeciwnościami

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu wiersza Jerzego Lieberta *Uczę się ciebie człowieku*

POJĘCIA KLUCZOWE niepełnosprawność fizyczna, dążenie do celu, wsparcie, rodzina

5 Zestaw dokumentów

łączy czas: 70'

TEMAT Świat w obiektywie

OPIS Zestaw współczesnych polskich filmów dokumentalnych, które przybliżają wycinek dzisiejszej rzeczywistości. Jaka jest relacja filmu dokumentalnego i rzeczywistości, którą dokumentalista stara się pokazać?

CIĘKAWOSTKA Jacek Bławut: Podstawowa różnica między dokumentalistą a filmowcem zorientowanym na pozyskanie tzw. mięsa polega na tym, że ten ostatni włącza żarłocznie kamerę w tym momencie, gdy pierwszy z nich właśnie ją wyłącza.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI jak te same historie opowiada film fabularny i dokumentalny? • czy kino dokumentalne może manipulować emocjami widza tak samo jak fabuła? • jakie są typy filmu dokumentalnego?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE wiedza o kulturze: Film dokumentalny – obiektywny zapis rzeczywistości?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tematów dotyczących gatunków publicystycznych w literaturze i mediach, czyli tych opartych na relacjach z rzeczywistością

POJĘCIA KLUCZOWE dokument, obiektywizm, rzeczywistość, emocje

7 Przetyl mnie

reż. K. Munk, Dania 2010, 80'

TEMAT Niewinny „żart”

OPIS Film oparty na prawdziwych wydarzeniach. Dziewczyna pada ofiarą brutalnego żartu innych uczniów. Gdzie leży granica między empatią a brakiem zrozumienia, między wygłupem a tragedią?

NAGRODA 2010: Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Mannheim-Heidelbergu – Nagroda Jury Ekumenicznego dla Kaspara Munka

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI rozwój emocjonalny nastolatków • wpływ zewnętrznych okoliczności i obecności innych na zachowania jednostki (psychologia tłumu) • na czym polega upokorzenie, co to jest godność? • gdzie szukać pomocy, gdy w klasie dzieje się coś złego, jak reagować, będąc świadkiem takich sytuacji?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE lekcja wychowawcza: Jednostka w społeczeństwie • lekcja wychowawcza: Czy jestem samotny/samotna w tłumie?

FILM JAKO KONTEKST do omówienia współczesnej młodzieżowej powieści obyczajowej, traktującej o problemach dojrzewania

POJĘCIA KLUCZOWE empatia, psychologia tłumu, agresja, etyka, moralność, rodzina, samotność

Wymyk
reż. Greg Zgliński

**szkoła
ponadgimnazjalna**

kino polskie

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

„Kino polskie” to cykl pomocny w realizacji podstawy programowej, w której wśród wymienionych tekstów kultury film znalazł swoje miejsce. Podstawa nie precyzuje, jakie konkretnie tytuły powinien znać absolwent szkoły ponadgimnazjalnej, wymienione w niej zostały przykładowe nazwiska reżyserów, między innymi Andrzeja Wajdy i Krzysztofa Kieślowskiego. Względna swoboda doboru tekstów kultury jest podporządkowana zapisom określającym wymagania dotyczące analizy i interpretacji tychże tekstów, wartości i wartościowania. Proponowany cykl pozwala realizować podstawę programową z języka polskiego (poziom podstawowy i rozszerzony), daje możliwość zaplanowania ciekawych lekcji wychowawczych, a ze względu na problematykę znacznej części filmów może być źródłem inspiracji i pomocą w realizacji podstawy z historii, WOS oraz HIS w klasach niehumanistycznych. Składające się na cykl po-

Jolanta Manthey
polonistka w I LO Gdańsku,
współautorka programu
nauczania i podręcznika dla szkół
ponadgimnazjalnych, autorka cyklu
„Kino polskie” w programie NHEF

zycje to filmy nie tylko poszerzające wiedzę o współczesności, ale także wartościowe artystycznie, co w wielu przypadkach potwierdzają nagrody, którymi były honorowane. Cykl łączy klasykę polskiego kina (filmy Wajdy, Kieślowskiego) z atrakcyjnymi przykładami najnowszego kina (Lankosz, Pieprzyca). Oprócz filmów fabularnych zawiera też ciekawe przykłady dokumentów.

o cyklu

Współczesną kulturę cechuje audiowizualność, w związku z tym w edukacji ponadgimnazjalnej nie może zabraknąć filmu. Wybrane pozycje z dorobku polskich twórców to atrakcyjny materiał nie tylko dla polonistów.

Filmy tworzące cykl, mimo iż często ważny jest w nich kontekst historyczny, ukazują uniwersalne problemy i wartości. Dobrze wykorzystane przez nauczycieli (różnych przedmiotów) i wychowawców, pozwolą młodym odbiorcom wnikliwiej patrzeć na otaczającą rzeczywistość, lepiej zrozumieć współczesność, dostrzegać wpływ przeszłości na nią, rozpoznawać etyczne aspekty jednostkowych wyborów, inspirować do samodzielnych poszukiwań i refleksji. Cykl może być realizowany w klasach 1–3

szkoły ponadgimnazjalnej, będzie idealnym kontekstem dla treści programowych z języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, historii, etyki, wiedzy o kulturze.

powiązanie z podstawą programową języka polskiego

Poziom podstawowy

Teksty kultury

wybrane filmy z twórczości polskich reżyserów (np. Krzysztofa Kieślowskiego, Andrzeja Wajdy): *Człowiek z żelaza*, *Amator*

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury (Cele kształcenia. Wymagania ogólne)

II.1-1,2 uczeń stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; poznaje niezbędne dla lektury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej: wszystkie filmy w cyklu; prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki; określa problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu.

II.2-2,4 rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, akcja): wszystkie filmy w cyklu; wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje: wszystkie filmy w cyklu.

Interpretacja. Uczeń:

II.3-1,2,4 porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich; odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu: *Amator*, *Rewers*, *Sztuka znikania*; wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji): wszystkie filmy w cyklu.

II.3-2 wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne): wszystkie filmy w cyklu.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

II.4-2 dostrzeże obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne: *Beats of freedom – Żew wolności*, *Człowiek z żelaza*, *Amator*, *Rewers*, *Chce się żyć*.

II.4-3 dostrzeże w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów: *Beats of freedom – Żew wolności*, *Człowiek z żelaza*, *Amator*, *Wszystko, co kocham*. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Rewers

reż. B. Lankosz, Polska 2009, 101'

TEMAT Inne oblicze (rewers) historii

OPIS Mroczne czasy stalinizmu ukazane w konwencji czarnej komedii. Historia przedstawiona z perspektywy trzech kobiet, reprezentantek trzech pokoleń. Uczuciowe perypetie naiwnej miłośniczki poezji pretekstem do ukazania codzienności lat 50. naznaczonej wpływem państwa i jego służb.

NAGRODA 2009: XXXIV Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni – Złote Lwy (najlepszy film; za zdjęcia; najlepsza rola kobieca; najlepsza rola męska)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji stalinizm w Polsce • wpływ partii na życie obywateli • konwencje gatunkowe w filmie • postmodernizm

FILM JAKO KONTEKST Romantyzm – konwencja miłości, synkretyzm gatunkowy; współczesność – literatura ukazująca totalitaryzm

POJĘCIA KLUCZOWE totalitaryzm, PRL, konwencja, synkretyzm, postmodernizm

3 Wszystko, co kocham

reż. J. Borcuch, Polska 2009, 91'

TEMAT Dorastanie z historią w tle

OPIS Janek jest uczniem liceum i założycielem punkrockowego zespołu. Zakochuje się w Basi. Wszystko zdaje się rozwijać pomyślnie: zespół szykuje się do występu na festiwalu, Basia odwzajemnia uczucie Janka. Wkrótce jednak sprawy się komplikują – ponieważ Janek jest synem wojskowego, ojciec Basi – działacz Solidarności, nie chce, by córka związała się z Jankiem. Chwilowy związek Janka z sąsiadką, odkryty przez jej męża, skutkuje problemami – zespół nie może prowadzić prób i dostaje zakaz występu na szkolnym balu. Beztrudnie czasy kończą się ostatecznie 13 grudnia 1981 roku wraz z ogłoszeniem stanu wojennego.

NAGRODY 2009: Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni – Nagroda Publiczności; 2010: Festiwal Filmowy w Sundance – nominacja do Nagrody Główniej

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji kontekst historyczny akcji (przełom lat 70. i 80.) • stan wojenny • dojrzewanie • muzyka jako sposób wyrażania siebie

FILM JAKO KONTEKST Romantyzm – konwencja miłości; dwudziestolecie; *Przedwiośnie* – bohater dojrzewający w burzliwych czasach; współczesność – literatura ukazująca totalitaryzm

POJĘCIA KLUCZOWE dojrzewanie, stan wojenny, bunt

2 Człowiek z żelaza

reż. A. Wajda, Polska 1981, 147'

TEMAT Człowiek wobec historii

OPIS Powstały podczas „karnawału Solidarności” film według scenariusza Aleksandra Ścibora-Rylskiego, który stworzył go w rekordowym tempie 6 dni na podstawie dokumentów i magnetofonowych zapisów relacji świadków i uczestników sierpniowych wydarzeń. Przedstawia skomplikowane losy przybywającego na Wybrzeże na zlecenie radia dziennikarza mającego za zadanie zrealizować „słuszny” reportaż. Spotkanie z Dzikim, kolegą opozycjonisty Macieja Tomczyka, przebywającą w więzieniu Agnieszką – żoną Tomczyka, działaczką związkową Wiesławą Hulewicz wpływają na postawę dziennikarza.

NAGRODY 1981: Złota Palma w Cannes; 1982: nominacja do Oscara

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji historyczny kontekst powstania filmu • twórczość Andrzeja Wajdy (*Człowiek z marmuru*); etos inteligenta w polskiej tradycji • społeczna funkcja dziennikarstwa

FILM JAKO KONTEKST Romantyzm – utwory poświęcone walce o wolność, problematyce buntu (*Dziady* cz. III); Młoda Polska, *Wesele* – postać Dziennikarza, etos inteligenta; współczesność – literatura ukazująca totalitaryzm

POJĘCIA KLUCZOWE totalitaryzm, manipulacja, solidarność, inteligencja, etyka zawodowa

fotografia z filmu *Człowiek z żelaza*

4 Beats of freedom – Zew wolności

reż. L. Gnoiński, W. Stota, Polska 2010, 75'

TEMAT Muzyka jako przestrzeń wolności – forma buntu

OPIS Świetnie zrealizowany film dokumentalny ukazujący znaczenie dla wolności muzycznej kontrkultury. Złożony z materiałów archiwalnych związanych z festiwałem w Jarocinie oraz komentarzy między innymi Kazika Staszewskiego, Muńka Staszczyka, Kory Jackowskiej, Jurka Owsiaaka, Marka Niedźwieckiego. Dla młodych widzów może być, jak pisał Robert Sankowski: „porządna, nieortodoksyjną i alternatywną” lekcją historii. Pokazuje znaczenie muzyki rockowej dla pokolenia dorastającego w latach 80. w systemie totalitarnym. Jest uzupełnieniem, kontekstem dla fabularnego filmu Jacka Borcucha.

WĄTKI Z PRELEKcji kontrkultura w PRL, jej rozwój i oblicza (rozwój alternatywnej sceny muzycznej, pomarańczowa alternatywa) • cechy filmu dokumentalnego

FILM JAKO KONTEKST Romantyzm – sztuka jako broń w walce o wolność, artysta jako buntownik; współczesność – literatura ukazująca totalitaryzm

POJĘCIA KLUCZOWE kontrkultura, muzyka alternatywna, film dokumentalny, wolność, bunt, kontestacja

6 Amator

reż. K. Kieślowski, Polska 1979, 117'

TEMAT O odpowiedzialności i granicach swobody twórczej

OPIS Filip Mosz, bohater filmu, szczęśliwy mąż i ojciec, pracuje jako zaopatrzeniowiec. Chcąc uwiecznić ważne momenty życia rodzinnego, kupuje kamerę. Wkrótce dostaje propozycję nakręcenia filmu z okazji jubileuszu zakładu, w którym pracuje. Przyglądanie się rzeczywistości okiem kamery zmienia Filipa, wyostroża jego spojrzenie na to, co dzieje się wokół. Sukcesy reżysera amatora stają się jednocześnie przyczyną konfliktów Filipa z rodziną, jego praca wpływa na życie innych ludzi. Sytuacja zmusza go do refleksji nad odpowiedzialnością twórcy.

NAGRODY 1979: Festiwal Polskich Filmów Fabularnych – Złote Lwy

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji sylwetka twórcza Kieślowskiego • kino moralnego niepokoju; etyczne aspekty zawodu filmowca

FILM JAKO KONTEKST Romantyzm – koncepcja twórcy, wpływ sztuki na rzeczywistość, konflikty artysty – z rodziną, sobą samym, władzą; współczesność – literatura ukazująca czasy PRL

POJĘCIA KLUCZOWE kino moralnego niepokoju, twórca, etyka zawodowa

5 Sztuka znikania

reż. B. Konopka, Polska 2013, 52'

TEMAT Dokument niejedno ma imię

OPIS Bartosz Konopka powszechne uznanie zyskał swoją niebanalną opowieścią o murze berlińskim. W równie niekonwencjonalny sposób przedstawia fragment historii Polski w *Sztuce znikania*. Lata 80. oglądamy tu oczami przybyłego z Haiti szamana woodoo, Amona, który pojawił się w 1980 r. w Polsce sprowadzony przez legendę teatru Jerzego Grotowskiego. W zabawny, pełen ironicznego dystansu sposób Konopka portretuje Polaków, ukazuje ich postawy i świat wartości, przywołując jednocześnie tak różne momenty polskiej historii, jak: wojny napoleońskie, „karnawał Solidarności”, stan wojenny, w filmie, który łączy różne konwencje gatunkowe.

WĄTKI Z PRELEKcji sylwetka Bartosza Konopki; nowatorska forma filmu dokumentalnego • inspiracja powstania filmu (Jerzy Grotowski, Amon Fremon)

FILM JAKO KONTEKST Oświecenie – satyryczny portret społeczeństwa; romantyczne wizje narodu; współczesność – literatura ukazująca totalitaryzm, film dokumentalny jako kontekst dla różnych form literatury faktu

POJĘCIA KLUCZOWE film dokumentalny, synkretyzm

7 Chce się żyć

reż. M. Pieprzycyca, Polska 2013, 107'

TEMAT O problemach z komunikacją i sile tkwiącej w człowieku

OPIS Budująca, oparta na faktach historia niepełnosprawnego Mateusza, skutecznie walczącego o swoją godność i człowieczeństwo.

NAGRODY 2013: Festiwal Polskich Filmów Fabularnych – Srebrne Lwy za reżyserię; nagroda publiczności

WĄTKI Z PRELEKcji najnowsze kino polskie – tematy uniwersalne • sytuacja i problemy ludzi niepełnosprawnych • problem bohatera z komunikacją • wartość życia

FILM JAKO KONTEKST film można wykorzystać jako kontekst zajęć poświęconych komunikacji, świetny jako inspiracja dyskusji na godzinie wychowawczej

POJĘCIA KLUCZOWE godność, niepełnosprawność, rodzina

wielokulturowość w filmie

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Cykl „Wielokulturowość w filmie” doskonale wpisuje się w podstawę programową edukacji historycznej i obywatelskiej dla szkół ponadgimnazjalnych (przedmioty takie jak: historia, WOS). Realizuje on również postulaty polityki horyzontalnej UE, czyli polityki równości i społeczeństwa masowego, informacyjnego i zrównoważonego rozwoju. Jednym z głównych celów kształcenia ogólnego na IV etapie edukacyjnym jest „kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie”. Zaproponowany cykl świetnie wprowadza uczniów w ten (wielokulturowy) świat. Wybrane filmy przybliżają uczniom problemy kultury współczesnej, a przy tym pomagają zapobiegać dyskryminacji poprzez kształtowanie wrażliwości społecznej i tolerancji (WOS poziom podstawowy, podstawa programowa, punkty 6.5, 6.6). Uczniom poszerzającym wiedzę na lekcjach WOS filmy te pozwolą zrozumieć procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym

Łukasz Kusiak
nauczyciel historii i wiedzy
o społeczeństwie w Gimnazjum
i Liceum im. T. Reytana w Warszawie,
autor materiałów dydaktycznych,
popularyzator edukacji filmowej

świecie (WOS poziom rozszerzony, p. p., pkt 7): uwypuklą przyczyny i skutki konfliktów społecznych w Afryce (*Hotel Ruanda*); stworzą podstawę do porównania odmiennych modeli polityki kilku państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów (*Spotkanie*); podpowiedzą, dlaczego integracja imigrantów z państw pozaeuropejskich rodzi w Europie trudności (*Klasa, Na krawędzi nieba, Combat girls. Krew i honor*). Filmy te mogą również stanowić ciekawy materiał podczas realizacji bloku „Swojskość i obcość”, w ramach przedmiotu historia i społeczeństwo (w wytycznych (E.5.2) czytamy: „Uczeń analizuje, na wybranych przykładach, współczesne społeczeństwa wielokulturowe”). Cykl ten kształtuje postawy nowoczesnego patriotyzmu i stymuluje rozwój społeczny młodego człowieka, polegający na „kształtowaniu postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji”.

o cyklu

Współczesna kultura i rozwój techniki zamieniły świat w globalną wioskę. Jej mieszkańcy muszą umieć odnaleźć się w tyglu narodowości, kultur i obyczajów.

Świat „zmniesza się” z roku na rok. Coraz łatwiejsze staje się komunikowanie i odwiedzanie odległych miejsc. Granice tracą na znaczeniu. Młody człowiek jest już nie tylko Polakiem; czuje się również Europejczykiem czy mieszkańcem globalnej wioski. Może z łatwością kontaktować się z ludźmi z całego świata, uczyć się, pracować i żyć w wybranym kraju. Jednak aby w pełni funkcjonować w takiej rzeczywistości, należy nauczyć się osvajania inności i międzykulturowej empatii. Cykl obejmuje zagadnienia

związane z funkcjonowaniem w wielokulturowym świecie. Tytuły wprowadzają pojęcia z zakresu podstawy programowej, a jednocześnie ilustrują zagadnienia takie jak tożsamość, etniczność czy poszanowanie innej kultury. Filmy prezentowane w tym cyklu przeznaczone są dla uczniów, którzy są już wstępnie przygotowani do dyskusji o problemach odnalezienia się w obcej kulturze, funkcjonowania w globalnym świecie, tolerancji dla odmienności etnicznej czy narodowościowej.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

Poziom podstawowy

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1. prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. określa problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.4. rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja): wszystkie filmy w cyklu;
- 3.2. wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne): wszystkie filmy w cyklu;
- 4.2. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne: wszystkie filmy w cyklu;
- 4.3. dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów: wszystkie filmy w cyklu.

Poziom rozszerzony

Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto uczeń:

- 2.1. wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym): wszystkie filmy w cyklu;
- 2.3. rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej: *5 rozbitych kamer, Cud purymowy*;
- 3.4. konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury, np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Klasa

reż. L. Cantet, Francja 2008, 128'

TEMAT Społeczeństwo wielokulturowe

OPIS Film pokazuje na przykładzie uczniów paryskiej szkoły – Francuzów i imigrantów – problemy związane z wzajemną akceptacją, poszanowaniem odmienności i porozumieniem.

NAGRODA 2008: MFF w Cannes, Złota Palma dla najlepszego filmu

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI szkoła w filmie i literaturze • szkoła jako przestrzeń wielokulturowa (korzyści i zagrożenia) • co jest źródłem wielokulturowości w społeczeństwie i jakie to stawia przed nim wyzwania? • elementy formalne filmu: łączenie cech dokumentalnych i fabularnych

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Obraz szkoły w *Klasie* L. Canteta i sposób jego kreowania

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Ferdynurke* Witolda Gombrowicza (obraz szkoły)

POJĘCIA KLUCZOWE

społeczeństwo wielokulturowe, różnice kulturowe, wartości

2 Spotkanie

reż. T. McCarthy, USA 2007, 108'

TEMAT Prawa imigranta

OPIS Walter Vale, wykładowca akademicki, w dość niecodziennych okolicznościach poznaje Tareka i Zainab – nielegalnych imigrantów. Przyjaźń z nimi wyrwa go z rutyny codzienności. Spowoduje się również podjęcie walki o możliwość pozostania w kraju Tareka, aresztowanego przez urząd deportacyjny.

NAGRODA 2009: nagroda Independent Spirit przyznawana przez Film Independent dla najlepszego reżysera

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI Nowy Jork jako miasto wielokulturowe i wielonarodowościowe • zestawienie postaci Waltera – człowieka wolnego – z Tarekiem – człowiekiem walczącym o swoją wolność • polityka imigracyjna USA po zamachach z 11 września 2001 roku • problematyka legalizowania pobytu imigrantów w Polsce

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE wiedza o społeczeństwie: Migracja ludzi – współczesne wyzwanie dla ochrony praw człowieka

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów powieści Edwarda Redlińskiego *Szczuropolacy* (sytuacja polskich emigrantów w USA)

POJĘCIA KLUCZOWE imigrant, prawo imigracyjne, azyl

3 Combat Girls. Krew i honor

reż. D.F. Wnendt, Niemcy 2011, 103'

TEMAT Przełamywanie uprzedzeń

OPIS Marisa ma dwadzieścia lat i nienawidzi obcokrajowców. Pewnego dnia poznaje afgańskiego uchodźcę i od tego momentu jej wyobrażenia o świecie zaczynają się powoli zmieniać.

NAGRODA 2011: First Steps Awards (Niemcy) – nagroda dla najlepszego fabularnego filmu pełnometrażowego

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI swój – obcy – inny (definicje i przykłady)

• czym był nazizm? • skąd się biorą i dlaczego zyskują na popularności ruchy neonazistowskie? • jak walczyć z uprzedzeniami i nie dopuszczać do rozwoju ruchów neonazistowskich?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE WOS: *Combat girls. Krew i honor* – zagadnienia narodowościowe • lekcja wychowawcza: Wokół świata neonazistów. Jak rodzi się i gwałnie fascynacja tą grupą?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tekstów literackich dotyczących II wojny światowej ukazujących mechanizmy nazizmu; potraktowanie filmu jako przyczynki do dyskusji na temat przyczyn obecności neonazizmu we współczesnym świecie

POJĘCIA KLUCZOWE uprzedzenia, ksenofobia, rasizm, szowinizm, nazizm, neonazizm

Fotos z filmu *Combat Girls. Krew i honor*

4 Na krawędzi nieba

reż. F. Akin, Niemcy, Turcja, Włochy 2007, 122'

TEMAT Izolacja i asymilacja kulturowa

OPIS Wielowątkowa opowieść o tureckiej mniejszości żyjącej w jednym z niemieckich miast. Niektórzy jej przedstawiciele doskonale zasymilowali się z obcą kulturą, nie tracąc przy tym niczego ze swojej tożsamości. Inni muszą żyć w prawie całkowitej izolacji, walcząc o lepszy los.

NAGRODA 2007: MFF w Cannes – Złota Palma za najlepszy scenariusz dla Fatiha Akina

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji konfrontacja mentalności tureckiej i europejskiej • społeczność turecka w Niemczech • imigranci pierwszego pokolenia i drugiego pokolenia – izolacja i asymilacja • motywy poszukiwania jako podstawowy temat filmu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Kilka słów o wielokulturowości • wiedza o społeczeństwie: O traceniu i odnajdowaniu własnej tożsamości – czyli o mniejszościach (nie tylko) narodowych (nie tylko) w Polsce

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu powieści Witolda Gombrowicza *Transatlantyk* (różne postawy imigrantów oddalonych od ojczyzny)

POJĘCIA KLUCZOWE izolacja, asymilacja, tożsamość

6 5 rozbitych kamer

reż. E. Burnat, G. Davidi, Palestyna, Francja, Izrael, Holandia 2011, 90'

TEMAT W cieniu wielkiej polityki

OPIS Emad mieszka w wiosce na zachód od miasta Ramallah, na Zachodnim Brzegu. Używając pięciu kamer, dokumentuje różne oblicza walki jego wioski z izraelską opresją. Film jest nie tylko rejestracją dokumentującą konflikt izraelsko-palestyński. To również osobista wypowiedź na temat walki przeciw przemocy, opresji i polityki mającej wpływ na „szarego” człowieka.

NAGRODA Film *5 rozbitych kamer* jest zdobywcą nagrody głównej Millennium na PLANETE+ DOC FILM FESTIVAL w 2012 roku

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji konflikt izraelsko-palestyński • realia konfliktu znane z przekazów telewizyjnych a indywidualne dramaty „zwykłych” ludzi • film dokumentalny

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE historia: Film dokumentalny jako źródło historyczne • WOS: Historia konfliktu izraelsko-palestyńskiego

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnień dotyczących różnych portretów Żydów w polskiej literaturze

POJĘCIA KLUCZOWE konflikt palestyński-izraelski, przemoc, film dokumentalny

5 Hotel Ruanda

reż. T. George, Kanada, W. Brytania, Włochy, RPA 2004, 121'

TEMAT Konflikt na tle etnicznym

OPIS Historia Paula Rusesabagina, który podczas konfliktu etnicznego w Rwandzie udzielił schronienia uchodźcom. Jego pomoc ocaliła od rzezi setki ludzi, podczas gdy reszta świata pozostała obojętna na te tragiczne wydarzenia.

CIĘKAWOSTKA Premiera *Hotelu Ruanda* odbyła się w stolicy kraju, Kigali, w przeddzień 11. rocznicy wybuchu konfliktu. Na widowni siedzieli ludzie, których Paul Rusesabagin uratował przed śmiercią z rąk członków plemienia Hutu.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji historia Rwandy • mechanizmy powstawania konfliktów etnicznych (mowa nienawiści, przemoc fizyczna) • ludobójstwo • rola mediów w sytuacji konfliktu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Kiedy cały świat zamknął oczy – czyli co może zrobić jeden dobry człowiek • historia, geografia, WOS: „Tyle samo problemów, ile wzgórz” – konflikt etniczny między Hutu a Tutsi w Rwandzie

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tekstów literackich dotyczących II wojny światowej ukazujących zagadnienie ludobójstwa

POJĘCIA KLUCZOWE konflikt, ludobójstwo, mowa nienawiści, przemoc

7 Cud purymowy

reż. I. Cywińska, Polska 2000, 57'

TEMAT Tożsamość kulturowa

OPIS Jan Kochanowski jest robotnikiem mieszkającym wraz z żoną i synem – zaciełym kibicem – na jednym z tódzkich osiedli. W otaczającej go rzeczywistości jedną z najgorszych obelg jest nazwanie kogoś Żydem. W życiu bohatera wszystko zaczyna się zmieniać, gdy do Jana dociera wiadomość o spadku, który zapisał mu wuj, oraz o tym, że zarówno krewny, jak i on sam mają żydowskie pochodzenie.

NAGRODA Film otrzymał nagrodę Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji podczas Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni oraz dwie nagrody w Berlinie: Nagrodę Specjalną Parlamentu Europejskiego i Nagrodę Publiczności im. Willy'ego Brandta

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji nastroje antysemityczne w powojennej Polsce • wzorce rodzinne, narodowe, religijne, społeczne, cechy biologiczne jako czynniki kształtujące tożsamość • dzisiejsze przejawy antysemityzmu w Polsce i przykłady walki ze stereotypami i przejawami agresji i nietolerancji

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE lekcja wychowawcza: Co buduje naszą tożsamość? • historia: Sytuacja Żydów w powojennej Polsce

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tekstów ukazujących zagadnienie antysemityzmu w polskiej literaturze (np. Maria Konopnicka *Mendel Gdański*, Andrzej Szczypiorski *Początek*)

POJĘCIA KLUCZOWE tożsamość, tożsamość kulturowa, antysemityzm, nietolerancja

trudne tematy

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Cykl „Trudne tematy” daje możliwość realizacji treści z podstaw programowych wielu przedmiotów, nie tylko ze ścisłego kręgu przedmiotów humanistycznych. Stanowi także doskonały materiał do omówienia zagadnień poruszanych na lekcjach wychowawczych i godzinach wychowania do życia w rodzinie. Przykładowo, w celach kształcenia w pkt II podstawy programowej z języka polskiego odnajdujemy: „Analiza i interpretacja tekstów kultury. Wartości i wartościowanie: uczeń dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne; dostrzega w świecie konflikty wartości oraz rozumie źródła tych konfliktów”: *Wymyk* – temat odpowiedzialności; *Fanatyk* – problem ksenofobii mającej swoje źródła w ideologii nacjonalistycznej. W podstawie programowej z wiedzy o kulturze w celach kształcenia pkt I czytamy: „Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Uczeń zna

Sławek Domański
polonista Zespołu Szkół Zawodowych
w Lublińcu, animator kultury, autor
scenariuszy i prelegent Nowych
Horyzontów Edukacji Filmowej

dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki” – do realizacji można wykorzystać wszystkie filmy z cyklu. W podstawie programowej z wychowania do życia w rodzinie w pkt IV czytamy: „Przyjęcie pozytywnej postawy wobec życia ludzkiego, osób niepełnosprawnych i chorych” – filmy: *Ja też!* i *Nietykalni*.

o cyklu

Problem przemocy wśród młodzieży, braku realnej tolerancji dla odmienności narodowościowej, religijnej, rasowej i seksualnej czy wyzysku najbardziej potrzebujących to przedmiot rozważań coraz większej liczby artystów.

Kino współczesne coraz częściej i odważniej podejmuje tematy egzystencjalne, społeczne i cywilizacyjne. Wybrane tytuły cyklu „Trudne tematy” stanowią punkt wyjścia do dyskusji o tym, z czym nastolatek na co dzień spotyka się w szkole, wśród znajomych lub co dociera do niego ze świata mediów. Wybrane filmy otwierają przed młodzieżą nowe perspektywy patrzenia na rzeczywistość, kształtują wrażliwość i postawę moral-

ną. Cykl adresowany jest do młodych ludzi, którzy w sposób otwarty i dojrzały starają się poznawać prawdę o otaczającej ich rzeczywistości. Ma on uwrażliwić młodego człowieka na los innych, pomóc mu zrozumieć złożoność świata i ludzkiej natury, kształtować u niego postawę poznawczą i umiejętność obrony własnych przekonań, a przede wszystkim skłonić do dyskusji.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

Poziom podstawowy

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1. prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. określa problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.4. rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja): wszystkie filmy w cyklu;
- 3.1. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji): *C.R.A.Z.Y.*, *Bejbi blues*, *Zakazane owoce*;
- 3.2. wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne): *Fanatyk*, *Ja też!*, *Nietykalni*, *Zakazane owoce*;
- 4.2. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne: wszystkie filmy w cyklu;

- 4.3. dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów: *C.R.A.Z.Y.*, *Wymyk*, *Ja też!*, *Nietykalni*.

Poziom rozszerzony

Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto uczeń:

- 2.1. wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym): wszystkie filmy w cyklu;
- 2.2. dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków): *Bejbi blues*;
- 2.3. rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej: *Zakazane owoce*;
- 3.4. konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury, np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Fanatyk

reż. H. Bean, USA 2001, 98'

TEMAT Ksenofobia

OPIS Młody chłopak żydowskiego pochodzenia nie akceptuje swojej tożsamości. Z czasem jego antysemityzm przeradza się w chorobliwą nienawiść rasową i narodowościową. Jak walczyć z nietolerancją?

NAGRODA 2001: Festiwal Filmowy Sundance – Główna Nagroda Jury – najlepszy dramat

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI definicja ksenofobii • fanatyzm jako zjawisko kulturowe • potrzeba identyfikacji jednostki z grupą • przemoc wpisana w kulturę – jak kultura implikuje, a jak blokuje wyrażanie przemocy?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Od poszukiwania własnej tożsamości do samounicestwienia • wiedza o społeczeństwie: Człowiek w społeczeństwie – lekcja powtórzeniowa • dodatkowe materiały: Rozumienie czytanego tekstu *O stereotypach narodowych*

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów powieści Kazimierza Brandyśa *Matka Królów* lub powieści Andrzeja Szczypiorskiego *Początek* (portrety Żydów ukrywających swoją tożsamość)

POJĘCIA KLUCZOWE dojrzwianie, poszukiwanie tożsamości, judaizm, tolerancja, tożsamość, stereotyp, społeczeństwo wielokulturowe

fotos z filmu Zakazane owoce

2 C.R.A.Z.Y.

reż. J.M. Vallée, Kanada 2005, 125'

TEMAT Homoseksualizm

OPIS Chłopak wychowywany w tradycyjnej rodzinie pewnego dnia wyznaje, że jest gejem. *C.R.A.Z.Y.* to film opowiadający o próbie określenia siebie w świecie pełnym stereotypów oraz o potrzebie akceptacji.

NAGRODA 2005: Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Toronto: najlepszy pełnometrażowy film kanadyjski

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI dojrzwianie psychiczne i emocjonalne • określanie swojej tożsamości płciowej • stereotypy płci • rola kultury w kształtowaniu charakteru i postawy głównego bohatera (muzyka rockowa, idole, subkulturowa moda)

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: O bólu dorastania – problematyka filmu J.M. Vallée *C.R.A.Z.Y.* • wiedza o kulturze: Trudna młodość i trudne rodzicielstwo w filmie J.M. Vallée *C.R.A.Z.Y.* • lekcja wychowawcza: *C.R.A.Z.Y.* Nie daj się zwariować

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnień dotyczących motywu dojrzwiania w różnych tekstach kultury (np. Tadeusz Konwicki *Kronika wypadków miłosnych*)

POJĘCIA KLUCZOWE płeć kulturowa, tolerancja, rytuał, inicjacja

3 Wymyk

reż. G. Zgliński, Polska 2011, 85'

TEMAT Wina i kara

OPIS Brutalny napad, którego ofiarą jest Jerzy, a niemyym świadkiem jego brat Alfred, to początek historii o winie i karze, wyrzutach sumienia i konsekwencjach decyzji, które podejmujemy. Realistyczny obraz rodzinnych relacji, które zostają zburzone przez tragedię i wzajemne oskarżenia.

NAGRODA 2011: Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni – najlepszy scenariusz (Janusz Margański, Greg Zgliński); najlepszy debiut reżyserski lub drugi film (Greg Zgliński); najlepsza drugoplanowa rola kobieca (Gabriela Muskała)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI *Wymyk* jako uniwersalna opowieść o wyzwaniach człowieczeństwa • kino psychologiczne • kultura współczesna – Internet a banalizacja zła

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski lub lekcja wychowawcza: Co można, a czego nie powinno się oceniać w kategoriach czarne – białe? • język polski: O „dochodzeniu do siebie”

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu motywu winy i kary w literaturze romantyzmu (np. II cz. *Dziadów* i ballady Adama Mickiewicza)

POJĘCIA KLUCZOWE odpowiedzialność, zło moralne, poczucie winy

4 Ja też!

reż. A. Pastor, A. Nawarro, Hiszpania 2009, 105'

TEMAT Upośledzenie

OPIS Bezpretensjonalny obraz dojrzewania do samodzielności. Daniel to 34-latek z zespołem Downa, który usiłuje udowodnić rodzinie i przyjaciołom, że upośledzenie nie musi oznaczać braku niezależności. Jak pomagać, by nie ograniczać?

NAGRODA 2009: Międzynarodowy Festiwal Filmowy w San Sebastián: Srebrna Muszla dla najlepszej aktorki (Lola Dueñas) i najlepszego aktora (Pablo Pineda) oraz Nagroda Światowego Katolickiego Stowarzyszenia Komunikacji Społecznej (SIGNIS)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji pojęcie stereotypu oraz ocena funkcjonujących w opinii społecznej stereotypów • potrzeby i uniwersalność dążeń osób z upośledzeniem umysłowym • estetyka dokumentu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Wszyscy jesteśmy ludźmi – refleksje wokół filmu *Ja też!* • lekcja wychowawcza, WDS: *Ja też!* Czego potrzebują ludzie?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów książki Anny Sobolewskiej *Cela. Odpowiedź na zespół Downa*

POJĘCIA KLUCZOWE upośledzenie, stereotyp, estetyka dokumentu

6 Nietykałni

reż. O. Nakache, E. Toledano, Francja 2011, 112'

TEMAT Niepełnosprawność

OPIS Phillipe jest bogatym arystokratą i mieszka w najdroższej dzielnicy Paryża. Jest całkowicie sparaliżowany i musi zatrudnić nowego pielęgniara. Wybór pada na Drissa, który właśnie wyszedł z więzienia i stara się o zasitek. Czy poruszanie się na wózku musi oznaczać wykluczenie? Jak go uniknąć?

NAGRODA 2012: Cezar dla najlepszego aktora (Omar Sy)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji niepełnosprawność ruchowa a stwarzanie bariery przez społeczeństwo • co można zrobić, by usunąć bariery z przestrzeni publicznej i ułatwić ludziom niepełnosprawnym łatwość życia i poruszania się? • charakterystyka porównawcza bohaterów

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Kiedy spotykają się dwa różne światy • wiedza o społeczeństwie: Ochrona praw ludzi niepełnosprawnych • lekcja wychowawcza: Usprawnianie przestrzeni

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentu powieści Macieja Pieprzycy *Chce się żyć*

POJĘCIA KLUCZOWE niepełnosprawność, stereotyp, wykluczenie

5 Bejbi Blues

reż. K. Rostaniec, Polska 2012, 98'

TEMAT Odpowiedzialność

OPIS Natalia ma 17 lat, interesuje się modą i zostaje matką. Razem ze swoim chłopakiem, Kubą, próbują podołać nowym obowiązkom. Czy mimo młodego wieku uda się im przyjąć odpowiedzialność za nowo narodzone dziecko?

CIEKAWOSTKA Magda Berus, odtwórczyni roli Natalii, wygrała casting, który producent filmu zorganizował wraz ze stacją MTV.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji jaki styl życia prowadzą bohaterowie filmu, jak postrzegają swoją sytuację życiową? • czym jest dojrzałość i odpowiedzialność? • na czym polega związek uczuciowy? • aspekty formalne: czy film może być blogiem?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE wiedza o kulturze: Filmowy blog pokolenia nastolatków • lekcja wychowawcza: Filmowe spojrzenie na rodzinę i pokolenie nastolatków, które wkracza w dorosłe życie

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu motywu Matki Polki w literaturze (potraktowanie filmu jako pretekstu do dyskusji o obecności tego motywu we współczesnej kulturze)

POJĘCIA KLUCZOWE związek uczuciowy, relacje międzyludzkie, rodzina, odpowiedzialność

7 Zakazane owoce

reż. D. Karukoski, Finlandia, Szwecja 2009, 102'

TEMAT Wkraczanie w dorosłość

OPIS Dwie nastolatki wychowane w zamkniętej, tradycyjnej społeczności na skandynawskiej prowincji, mimo zakazu rodzin, postanawiają wyruszyć na podbój „wielkiego świata”. Są ciekawe wszelkich nowości, chcą spróbować „zakazanych owoców” dorosłego, wielkomięskiego życia. Wkroczenie w dorosłość przyniesie im zarówno radość, jak i wiele rozczarowań.

NAGRODA Jussi 2010: najlepsza aktorka drugoplanowa (Amanda Pilke), najlepszy reżyser (Dome Karukoski) (nominacja)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji motyw zakazu i pokusy występujący w baśniach • młodość w kulturze współczesnej: czas swobody, bez troski, większe przyzwolenie na popełnianie błędów • młodość a świat nakazów i zakazów • wkraczanie w dorosłość a branie odpowiedzialności za swoje postępowanie

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Jak smakują *Zakazane owoce*? **FILM JAKO KONTEKST** przy omawianiu motywu buntu w literaturze i innych tekstach kultury

POJĘCIA KLUCZOWE młodość, dorosłość, bunt, zakazany owoc

kino współczesne

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Cykl „Kino współczesne” daje doskonałe możliwości realizacji podstawy programowej z wielu przedmiotów. Przykładowo – w celach kształcenia w pkt II podstawy programowej z języka polskiego odnajdujemy: „uczeń prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki, określa problematykę utworu”. Każdy z filmów cyklu jest pomocny w realizacji tych treści, tym bardziej że daje on przekrojowe spojrzenie na kinematografię współczesną. W podstawie programowej wiedzy o kulturze w pkt III „Analiza i interpretacja tekstów kultury” czytamy: „uczeń posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych”. Odpowiedzią na to są filmy: *Tlen* i *Wyjście przez sklep z pamiątkami*. Zagadnienia dotyczące problemów współczesnego świata znajdziemy w podstawach WOS

Sławek Domański
polonista Zespołu Szkół Zawodowych
w Lublińcu, animator kultury, autor
scenariuszy i prelegent Nowych
Horyzontów Edukacji Filmowej

(pkt V celów kształcenia „Prawa człowieka”) i geografii (pkt II „Formułowanie i weryfikowanie hipotez dotyczących problemów współczesnego świata”). Filmy: *W lepszym świecie* i *Droga na drugą stronę* wpisują się w powyższą problematykę.

o cyklu

Najlepsze i najbardziej wartościowe filmy ostatnich lat powstały przy użyciu minimalnych nakładów finansowych i maksymalnych środków wyrazu. Ich mocną stroną nie jest promocja, lecz ciekawe i niepowtarzalne ujęcie tematu oraz nowatorska realizacja.

Cykl „Kino współczesne” to zestaw filmów wyjątkowych pod względem estetycznym i artystycznym. Dzięki obejrzeniu zestawu zarówno fabułą, jak i pełnometrażowych dokumentów, które zaznaczyły swoją obecność na najlepszych festiwalach filmowych w ostatnich latach, młody widz może zapoznać się z ambitnym kinem niszowym i zyskać wiedzę o filmach, które mogą stanowić alternatywę dla wielkich superprodukcji. Będzie ona niezbędna do kształtowania świadomej i krytycznej postawy wobec propozycji

współczesnego kina. Filmy z tego cyklu pochodzą z różnych krajów i obszarów kulturowych, dlatego pozwalają przyjąć różnorodne perspektywy patrzenia na rzeczywistość. Cykl ten dzięki swojej przystępności adresowany jest do wszystkich uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Ma on uświadomić im, że nie muszą bezkrytycznie godzić się na oglądanie tych filmów, które są w ofercie największych multipleksów, lecz mogą, przeszukując repertuar kina, dokonywać wyborów i w ten sposób kształtować własny gust.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

Poziom podstawowy

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela. Uczeń:

- 1.1. prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. określa problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.4. rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja): wszystkie filmy w cyklu;
- 3.1. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji): *Tlen, Zero*;
- 3.2. wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne): *W lepszym świecie, Jesteś Bogiem, Tlen, Wyjście przez sklep z pamiątkami, Droga na drugą stronę*;
- 3.4. odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu: *Tlen, Avé*;
- 4.2. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne: wszystkie filmy w cyklu;

- 4.3. dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów: *W lepszym świecie, Droga na drugą stronę, Zero*.

Poziom rozszerzony

Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto uczeń:

- 2.1. wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym): wszystkie filmy w cyklu;
- 2.2. dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków): *Tlen, Wyjście przez sklep z pamiątkami, Droga na drugą stronę*;
- 2.3. rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej: *Tlen*;
- 3.4. konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury, np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 W lepszym świecie

reż. S. Bier, Dania 2010, 113'

TEMAT Konflikt wartości

OPIS Christian po śmierci matki przeprowadza się z ojcem do Danii. Elias przeżywa separację rodziców i częste wyjazdy ojca do Afryki. Christian i Elias przekraczają barierę oddzielającą dziecięcą niewinność od świadomości swoich czynów i konieczności ponoszenia konsekwencji własnych decyzji.

NAGRODA 2011: Oscar – nagroda w kategorii najlepszy film nieanglojęzyczny
WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji rola rodziców i instytucji rodziny w życiu dziecka • wybory i postawy bohaterów filmowych • bariery w komunikacji między bohaterami i relacje zachodzące między nimi • gatunek filmowy: dramat, dramat psychologiczny

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: W imię miłości – analiza i interpretacja filmu *W lepszym świecie* reż. Susanne Bier • wiedza o kulturze, etyka: Oko za oko czy drugi policzek?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tekstów kultury związanych z motywem rodziny (np. *Tango* Sławomira Mrożka)

POJĘCIA KLUCZOWE rodzina, miłość, kara, zemsta, wybaczenie, symbol jako środek wyrazu w filmie

3 Tlen

reż. I. Wyrpajew, Rosja 2009, 75'

TEMAT Każdy potrzebuje tlenu

OPIS Filmowa wersja sztuki Iwana Wyrpajewa, jednego z najpopularniejszych rosyjskich dramaturgów współczesnych. Film bawiący się estetyką, bliższy formalnie teledyskowi niż filmowi fabularnemu, częściowo animowany, stylizowany na interaktywną stronę internetową, a w warstwie treściowej silnie metafizyczny.

NAGRODA 2009: MFF T-Mobile Nowe Horyzonty – nagroda publiczności

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji postmodernizm w kinie • gra konwencją • filmowe i teatralne środki wyrazu • filmowa adaptacja dramatu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Wszystko na świecie dzieje się z powodu dwóch rzeczy: szaleńczej miłości i braku powietrza • wiedza o kulturze: Sztuka odkrywa przed ludźmi ich wewnętrzny świat – czyli jak przeżyć reżysera

FILM JAKO KONTEKST w literaturze XX wieku

POJĘCIA KLUCZOWE postmodernizm, adaptacja filmowa, gra konwencją

2 Jesteś Bogiem

reż. L. Dawid, Polska 2012, 110'

TEMAT Wyobcowanie, blokowisko i hip-hop

OPIS Historia trójki przyjaciół, którzy stworzyli zespół Paktofonika i których muzyka dotarła do tysięcy młodych Polaków wychowanych pośród blokowisk. Znamienny obraz czasów transformacji i pokolenia, które nie do końca potrafiło się odnaleźć w nowej rzeczywistości.

NAGRODA 2012: Złote Kaczki (nagrody miesięcznika *Film*): najlepszy film – Leszek Dawid, najlepszy aktor – Marcin Kowalczyk, najlepszy scenariusz – Maciej Pisuk

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji popularność hip-hopu w latach dziewięćdziesiątych • okres transformacji w Polsce – perspektywa historyczna, polityczna i społeczna • dramat Magika – wyobcowanie, próba dostosowania się do roli ojca i męża, problemy psychiczne • przestrzeń w filmie – blokowisko i Górny Śląsk

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE historia, wiedza o społeczeństwie: Okres transformacji w Polsce • język polski, wiedza o kulturze: Manifesty pokoleniowe. Obraz pokolenia lat 90. i popularności hip-hopu

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów powieści Andrzeja Wasilewskiego *Rozmowy młodej polski w latach dwa tysiące coś tam dwa tysiące coś* (przegląd młodej prozy polskiej XXI wieku)

POJĘCIA KLUCZOWE hip-hop, pokolenia, transformacja, wyobcowanie, blokowisko, przestrzeń

4 Wyjście przez sklep z pamiątkami

reż. Banksy, USA, W. Brytania 2010, 87'

TEMAT Granice współczesnej sztuki

OPIS Dokumentalna prowokacja Banksy'ego – jednej z najważniejszych postaci street artu, a jednocześnie artysty, o którym nic nie wiadomo na pewno. Film nie rozjaśni tej tajemnicy, nie ma też takich aspiracji. Jest za to ironicznym komentarzem dotyczącym współczesnej sztuki i sposobu jej promocji.

NAGRODA 2011: nominacja do Oscara w kategorii najlepszy pełnometrażowy film dokumentalny

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji formy ekspresji artystycznej o wymowie społecznej • pojęcie subkultury w kontekście interpretowanych dzieł street artu • elementy gry konwencją

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Po co komu fałszywy dokument? O grze konwencją dokumentu w filmie *Wyjście przed sklep z pamiątkami* • wiedza o kulturze: Banksy i inni, czyli o sztuce ulicy (street art)

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów powieści Doroty Masłowskiej *Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną* (subkultura)

POJĘCIA KLUCZOWE mockument, fałszywy dokument, film dokumentalny, kultura niezależna, subkultura, street art, graffiti

fotografia z filmu *Wyjście przez sklep z pamiątkami*

6 Zero

reż. P. Borowski, Polska 2009, 110'

TEMAT Samotność w metropolii

OPIS Historia, w której przecinają się drogi wielu osób, a każda ich decyzja będzie miała konsekwencje nie tylko dla nich samych. Reżyser, wykorzystując popularne wzorce narracyjne, opowiada o przypadkowości ludzkiego losu i braku szczęścia. Otrzeźwiający spojrzenie z góry na zagubionych i samotnych w kilkumilionowym mieście bohaterów.

NAGRODA 2010: MFF Filmfest w Waszyngtonie, nagroda główna

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji literatura i film – wspólne środki wyrazu
• narracja subiektywna i obiektywna • konstrukcja filmu • czas i przestrzeń w filmie

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Narracja behawioralna w literaturze i filmie – *Proszę państwa do gazu* Tadeusza Borowskiego i *Zero* w reż. Pawła Borowskiego (2009) • wiedza o kulturze: Czym jest postprodukcja w procesie pracy nad filmem?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu opowiadania Tadeusza Borowskiego *Proszę państwa do gazu*

POJĘCIA KLUCZOWE narracja, filmowe środki wyrazu, czas w filmie, przestrzeń w filmie

5 Droga na drugą stronę

reż. A. Damian, Polska, Rumunia 2011, 72'

TEMAT Kafka w XXI wieku

OPIS Oparta na faktach, niezwykła pod względem wizualnym, pełnometrażowa animacja rekonstruuje historię niesłusznie skazanego obywatela Rumunii, który w krakowskim więzieniu rozpoczął protest głodowy. Film pokazuje świat, w którym role społeczne i procedury są w stanie zastąpić człowieczeństwo.

NAGRODA 2012: Gdańsk Doc Film Festival – nagroda główna Brama Wolności
WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji film jako źródła wiedzy o współczesnym świecie • emigranci – problem współczesnego świata • problem nietolerancji wobec cudzoziemców i ich dyskryminacja • instytucje i organizacje stojące na straży praw człowieka

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE wiedza o społeczeństwie, lekcja wychowawcza: Sprawa Crulica, czyli o cudzoziemcach w Polsce

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Procesu* Franza Kafki

POJĘCIA KLUCZOWE cudzoziemiec, ksenofobia, stereotyp, dyskryminacja

7 Avé

reż. K. Bojanov, Bułgaria 2011, 88'

TEMAT W drodze

OPIS Kamen wyrusza w podróż autostopem z Sofii na północ. Jedzie do Ruse na pogrzeb swojego przyjaciela, który popełnił samobójstwo. W drodze spotyka tajemniczą Avé, która zmierza w podobnym kierunku. Na każdym etapie podróży dziewczyna wymyśla nową tożsamość dla siebie i swojego towarzysza.

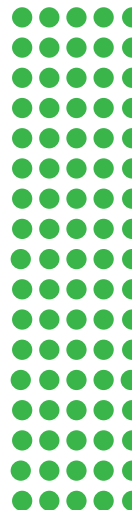
NAGRODA 2011: Nagroda Specjalna Jury na Festiwalu Filmowym w Sarajewie

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji kino drogi – wyznaczniki gatunku • złamanie konwencji kina drogi – kontemplacja zamiast przygody • inicjacja bohaterów, obrzędy przejścia • krajobraz jako bohater filmu

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski, wiedza o kulturze: Droga jako metafora ludzkiego życia. Analiza motywu wędrowki na podstawie filmu *Avé* i innych tekstów kultury • wiedza o kulturze: Inicjacja bohaterów filmu *Avé* jako realizacja obrzędu przejścia

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu motywu drogi/podróż w literaturze i innych tekstach kultury (np. Miguel de Cervantes *Przemysłny szlachcic Don Kichote z Manchy*, Juliusz Słowacki *Kordian*)

POJĘCIA KLUCZOWE kino drogi, konwencja, metafora, przemiana, inicjacja, wyobcowanie

historia kina

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Cykl „Historia kina” to przede wszystkim propozycja dla klas humanistycznych, uczniów o głębszych zainteresowaniach, gotowych poszerzać swoje horyzonty, ambitnych. Polonista znajdzie tu filmy reżyserów wymienionych w podstawie programowej (poziom rozszerzony), a nauczyciel wiedzy o kulturze materiał do realizowania swojego programu. Cykl pozwala uczniom poznać cechy ekspresjonizmu, wprowadza w świat filmowej awangardy, co stanowi dopełnienie programu zarówno języka polskiego (język polski, podstawa programowa II.2.1,2), jak i WOK (podstawa programowa WOK I; III.1.1-5). Obecne są tu przykłady kina autorskiego (filmy Chaplina, Truffaut’a czy Felliniego) i dzieła kultury popularnej (*Pół żartem, pół serio*) (język polski p.p.II.3.4; podstawa programowa WOK I; III.2.6), co daje możliwość poznawania różnych funkcji sztuki i merytorycznej dyskusji na temat jej wartościowania (podstawa programowa WOK I; III.1.1-5). Walorem

Jolanta Manthey
polonistka w I LO Gdańsku,
współautorka programu
nauczania i podręcznika dla szkół
ponadgimnazjalnych

cyklu jest zróżnicowanie gatunkowe – znajdziemy tu przykłady dramatu, komedii, musicalu. Wiele filmów cyklu będzie także inspiracją do dyskusji nie tylko na temat sztuki – reprezentującą francuską Nową Falę *400 batów* na temat rodziny, szkoły, dorastania; *Hair* – przyjaźni, odpowiedzialności, konfliktów wartości (język polski p.p.II.4.2).

o cyklu

Wykłady z historii kina, ilustrowane przykładami najważniejszych filmów w dziejach kinematografii, stanowią obowiązkowy punkt programu edukacji filmowej. Teoria filmu, początki kinematografii i rozwój języka filmowego to niezbędne elementy wiedzy ogólnej.

Cykl ma charakter zbliżony do praktyk akademickich. Najważniejszym elementem spotkań są wykłady, które omawiają okoliczności narodzin kina, pokazują pierwsze próby pracy z kamerą oraz kierunki, w których rozwijała się kinematografia w późniejszych latach. Przybliżają również najważniejsze założenia szkół filmowych oraz wskazują wpływ największych nurtów artystycznych na sztukę filmową. Jest to cykl wymagający od uczniów szczególnej uwagi i zaangażowania. Skierowany jest do tych, którzy chcą zgłębić historię X Muzy, poszu-

kać w kinie współczesnym odniesień do początków sztuki filmowej oraz zapoznać się z przemianami i momentami dla kina przełomowymi. Z powodu mnogości informacji zawartych w części wykładowej, prelekcje mają wymiar dwóch godzin lekcyjnych.

uwaga

Zajęcia podzielone są na dwie części: wykład uzupełniony o bogate przykłady filmowe (około 90 minut) + projekcja filmu (czas podany w tabeli)

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

Poziom podstawowy

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1. prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. określa problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.4. rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja): wszystkie filmy w cyklu;
- 3.1. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji): *Przygoda*;
- 3.2. wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne): *400 batów*, *Hair*;
- 4.2. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne: wszystkie filmy w cyklu;

- 4.3. dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów: *Gorączka złota*, *Mocny człowiek*, *400 batów*, *Hair*.

Poziom rozszerzony

Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto uczeń:

- 2.1. wskazuje związki między różnymi aspektami utworu – estetycznym, etycznym i poznawczym): wszystkie filmy w cyklu;
- 2.2. dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków): *Pół żartem, pół serio*, *Przygoda*, *400 batów*, *Hair*;
- 3.4. konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury, np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 The Story of Film – Odysėja filmowa, odc. 1

reż. M. Cousins, Wlk. Brytania 2011, 60'

TEMAT 1895–1905: narodziny kina

OPIS Data pierwszego pokazu filmowego – 28.12.1895 r. – jest zwieńczeniem wieloletnich poszukiwań zmierzających do stworzenia techniki, która realistycznie kopiowała naturę w ruchu. Wynalazek braci Lumière jest jednym z wielu podobnych urządzeń, które miały na celu uzyskanie tego efektu.

CIEKAWOSTKA W wielu polskich kinach co roku odbywają się przeglądy kina niemego. Projekcjom towarzyszą wówczas współczesne aranżacje muzyczne wykonywane na żywo (np. Święto Kina Niemego w Warszawie i Wrocławiu, Festiwal Filmu Niemego w Krakowie).

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ prehistoria kina, czyli pierwsze spotkanie człowieka ze złudzeniem ruchu • laterna magica i camera obscura jako prototypy kamery i projektora • dokonania braci Lumière • kino atrakcji i pierwsze filmy fabularne • kino braci Lumière i kino Georges'a Mélièsa – między realizmem a kreacją

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnień dotyczących wstępu do kultury epoki 20-lecia międzywojennego (rozwoj sztuki filmowej)

POJĘCIA KLUCZOWE prehistoria kina, kino jako wynalazek, kino atrakcji, pierwsze filmy fabularne

3 Mocny człowiek

reż. H. Szaro, Polska 1929

TEMAT 1905–1929: kino nieme w Europie

OPIS Adaptacja dramatu Stanisława Przybyszewskiego. Henryk Bielecki, dziennikarz i początkujący pisarz, owładnięty jest obsesyjnym marzeniem o sławie i bogactwie. W umyśle pogrążonego w szaleństwie i megalomaniastwie Henryka kietkuje zbrodniczy plan. Zamorduje on swojego przyjaciela – cenionego pisarza – i ukradnie jego rękopisy.

CIEKAWOSTKA Współczesną aranżację muzyczną do filmu stworzyło Maleńczuk Tuta Rutkowski Super Trio.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ film przed I wojną światową: film d'art i włoski monumentalizm • Niemcy: ekspresjonizm (przetwarzanie, deformowanie rzeczywistości, maksymalnie przerysowany efekt artystyczny) i Kammerspiel (styl kameralny, realizm, język filmu w służbie interpretacji rzeczywistości) • kino najważniejszą ze sztuk – film w ZSRR: rola montażu • przełom dźwiękowy – szansa czy zagrożenie?

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu młodopolskiej twórczości Stanisława Przybyszewskiego

POJĘCIA KLUCZOWE ekspresjonizm niemiecki, szkoła montażu, przełom dźwiękowy

2 Gorączka złota

reż. Ch. Chaplin, USA 1925, 72'

TEMAT 1905–1929: kino nieme – złota era komedii

OPIS Rok 1898. Na Alaskę ściągają poszukiwacze złota. Wśród nich Charlie – kolejny śmiałek owładnięty tytułową gorączką złota. Niespodziewana burza śnieżna powoduje, że Charlie spotyka Czarnego Larsena i Wielkiego Jima McKaya. Kiedy Larsen w wyniku losowania zostaje wysłany w celu zdobycia żywności, w chacie pozostają Jim, Charlie oraz... przemożny głód.

CIEKAWOSTKA Film uznawany za jeden z najwybitniejszych filmów wszech czasów, a w USA ogłoszony częścią dziedzictwa kulturowego.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ pierwsze studia filmowe i patenty filmowe Thomasa Edisona • system pięciu wielkich wytwórni – produkcja, dystrybucja, właściciele kin • rozkwit filmowego komizmu (jego podstawę stanowiła ludowa burleska, cyrk, małe kabarety), slapstick • gwiazdy komedii amerykańskiej: Mack Sennett, Charles Chaplin, Buster Keaton

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Skapca* Moliera (motyw żądzy pieniądza) lub przy omawianiu Biblii (motyw złotego cielca)

POJĘCIA KLUCZOWE narodziny Hollywood, slapstick, dojrzała komedia niema

bracia Lumière

4 Pół żartem, pół serio

reż. B. Wilder, USA 1959, 120'

TEMAT 1930–1960: kino klasyczne – Hollywood

OPIS Uciekając przed gangsterami, bezrobotni muzycy Jerry i Joe przebijają się za kobiety i trafiają do damskiego zespołu jazzowego. Ich zainteresowanie wzbudza piękna, grająca na ukulele wokalistka Sugar Kane Kowalczyk. Czy mężczyźni zdołają uciec mafii i jak ich przebranie wpłynie na kontakty męsko-damskie? Doskonała komedia pomyłek.

NAGRODA 1960: pięć nominacji i Oscar za najlepsze kostiumy

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI kryzys, New Deal i Kodeks Haysa • amerykańskie kino klasyczne: widz masowy, konwencje • rozkwit kina gatunków: western, komedia, film muzyczny, film gangsterski • styl zerowy: klasyczny model opowiadania, narracja obiektywna • *Sokół maltański* i *Obywatel Kane* – dzieła geniuszu • lata 50. – koniec „złoty lat Hollywood”

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu motywu miłości w literaturze (można zestawzić z komediami o miłości, np. utworami Aleksandra Fredry)

POJĘCIA KLUCZOWE amerykańskie kino klasyczne, styl zerowy, system studyjny, kino gatunków

6 400 batów

reż. F. Truffaut, Francja 1959, 93'

TEMAT 1960–1968: Nowa Fala zalewa kino

OPIS Trzynastoletni Antoine czuje się niezrozumiany przez otoczenie. Rodzice nie poświęcają mu uwagi i nie rozumieją jego problemów. Na dodatek nie znajduje też zrozumienia w szkole. Jego największym marzeniem jest ucieczka od rzeczywistości, która go otacza.

NAGRODA 1959: Złota Palma za reżyserię na festiwalu w Cannes

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI neorealizm włoski – sprzeciw wobec faszyzmu (*Rzym, miasto otwarte*, reż. R. Rossellini): rozliczenia wojenne i problemy społeczne • bunt przeciwko ograniczeniom „starego kina”: aspekt techniczny (lekkie kamery, stuprocentowa rejestracja dźwięku oraz światłoczułe taśmy); aspekt psychospołeczny (estetyka łamiąca zasady kina klasycznego, nowe zmieniające się normy etyczne, tempo życia) • filmy naznaczone piętnem jednej osobowości i jej oryginalnego stylu – narodziny współczesnego kina autorskiego

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Granicy* Zofii Nałtkowskiej (motyw wyrodnej matki)

POJĘCIA KLUCZOWE

neorealizm, Nowa Fala we Francji i w Anglii, narodziny kina współczesnego

5 Przygoda

reż. M. Antonioni, Francja, Włochy 1960, 143'

TEMAT 1930–1960: kino klasyczne – Europa

OPIS Anna i jej przyjaciółka Claudia zostają zaproszone na rejs jachtem. Gdy statek przybija do opustoszałej wyspy, Anna znika bez śladu. Nikt nie jest w stanie wyjaśnić, gdzie kobieta przebywa ani co się z nią stało. Gdzie jest Anna? – pytali krytycy i recenzenci podczas festiwalu w Cannes w 1960 roku, kiedy Antonioni po raz pierwszy zaprezentował *Przygodę*.

NAGRODA 1960: Cannes – Nagroda Specjalna Jury

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI rozwój szkół narodowych w trakcie II wojny światowej, odcięcie rynków europejskich od Hollywood • europejski film artystyczny i epoka wielkich autorów: Nowa Fala, Ingmar Bergman, Michelangelo Antonioni, Federico Fellini, polska szkoła filmowa • kino autorskie w refleksji teoretycznej • przeciwwaga dla schematyzmu kina gatunkowego

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu motywu tajemnicy w różnych tekstach kultury

POJĘCIA KLUCZOWE formuła europejskiego filmu artystycznego, pierwsze pokolenie mistrzów, autor w filmie

7 Hair

reż. M. Forman, USA, RFN 1979, 121'

TEMAT Kino lat siedemdziesiątych

OPIS Claude Bukowski tuż przed powołaniem do służby wojskowej w Wietnamie przybywa na dwa dni do Nowego Jorku. W Central Parku poznaje grupę hippisów. Zakochuje się w bogatej dziewczynie i za wszelką cenę stara się z nią spotkać, nim wstąpi do wojska.

NAGRODA 1980: nominacja do Złotego Globu i Cezara

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI kino kontrkultury w USA: sprzeciw wobec politycznego konserwatyzmu, konsumpcjonizmu, kultury masowej, amerykańskiej mocarstwowości, pogłębiających się różnic społecznych, wojny w Wietnamie • protesty studentów i społeczności afroamerykańskiej, ruchy feministyczne, wolność, nonkonformizm, antykonsumpcjonizm • Nowe Hollywood: F.F. Coppola, S. Spielberg, G. Lucas, M. Scorsese, B. De Palma

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Tanga* Mrożka (motyw konfliktu pokoleń)

POJĘCIA KLUCZOWE kontrkultura i jej dzieci, kino polityczne, Nowe Hollywood, gatunki i autorzy

analiza filmu

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

„Analiza filmu” to cykl przeznaczony dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, który można połączyć z treściami podstawy programowej z języka polskiego i wiedzy o kulturze. W celach kształcenia w pkt II podstawy programowej z języka polskiego odnajdujemy: „II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany (...); odczytuje rozmaite sensory dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej”. Podstawa programowa z wiedzy o kulturze treści te określa w pkt I celów kształcenia: „Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Uczeń odbiera teksty kultury i wykorzystuje informacje w nich zawarte, z uwzględnieniem specyfiki medium, w którym są przekazywane” i „III: Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń posługuje się pojęciem kultury

Anna Równy
nauczycielka języka polskiego
i WOK w I LO im. Mikołaja Kopernika
w Radomiu, konsultantka metodyczna,
edukatorka filmowa i medialna,
autorka publikacji i scenariuszy

rozumianej jako całość ludzkiej działalności; analizuje i interpretuje teksty kultury – potoczne praktyki kultury, a także dzieła sztuki”. Wśród siedmiu filmów odnajdujemy różne gatunki i przykłady cennych osiągnięć kinematografii europejskiej i amerykańskiej ostatniej dekady naszego wieku. W trakcie prelekcji, które w przypadku tego cyklu wyjątkowo odbywają się po projekcjach filmu, poruszane są tematy związane z analizą filmowych środków wyrazu, wprowadzaniem pojęć z pogranicza filmu i literatury, takich jak: ikona, mit, kompozycja, kontekst, adaptacja. Uczeń, który zapozna się z filmami tego cyklu i ich problematyką, z pewnością stanie się świadomym odbiorcą dzieł filmowych, a wiedza i umiejętności zdobyte w trakcie rocznego projektu przełożą się również na analizowanie innych tekstów kultury, takich jak: malarstwo, fotografia, rzeźba, architektura, muzyka.

o cyklu

Analityczny i krytyczny odbiór filmów jest umiejętnością, która służy nie tylko edukacji filmowej. Jest również podstawą świadomego istnienia w kulturze. Zdolność odczytywania jej elementów pozwala bowiem na pełniejsze zrozumienie otaczającej nas rzeczywistości.

Zajęcia zaczynają się – odmiennie niż w przypadku pozostałych cykli – od projekcji. Po niej widzowie biorą udział w wykładzie ilustrowanym prezentacją multimedialną, dzięki któremu dowiadują się, w jaki sposób można interpretować obejrzany przed chwilą film oraz jakich narzędzi warto używać do analizy tekstów kultury. Zaproponowane tematy z powodzeniem znajdują zastosowanie podczas omawiania innych filmów, ale również dzieł literackich, malarskich czy sztuk teatralnych. Cykl wymaga od uczniów uwagi

i zaangażowania. Prezentowane filmy są bardzo atrakcyjne dla młodych widzów, jednak tylko uważne ich oglądanie gwarantuje późniejsze odczytanie treści zawartych zarówno w fabule, jak i w formie. Wiedza zdobyta na tych zajęciach pozwala w sposób bardziej świadomy uczestniczyć w kolejnych seansach filmowych.

uwaga

Analiza filmów odbywać się będzie po projekcjach filmowych. Kolejność filmów w cyklu może ulec zmianie.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

Poziom podstawowy

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela. Uczeń:

- 1.1. prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. określa problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.4. rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja): wszystkie filmy w cyklu;
- 3.1. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji): *Motyl i skafander, Control, Walc z Baszirem*;
- 3.2. wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne): *Labirynt Fauna, Control, Erratum, Poważny człowiek*;
- 3.4. odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu: *Labirynt Fauna, Erratum, Poważny człowiek*;
- 4.2. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne: wszystkie filmy w cyklu;

- 4.3. dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów: *Gran Torino, Walc z Baszirem*.

Poziom rozszerzony

Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto uczeń:

- 2.1. wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym): wszystkie filmy w cyklu;
- 2.2. dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków): *Labirynt Fauna, Control, Walc z Baszirem*;
- 2.3. rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej: *Poważny człowiek*;
- 3.4. konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury, np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Labirynt Fauna

reż. G. del Toro, Hiszpania, Meksyk, USA 2006, 112'

TEMAT Mit

OPIS Rok 1944, po zakończeniu wojny domowej Hiszpania pozostaje pod autorytarnymi rządami frankistów. Mała Ofelia przynosi się wraz z ciężarną matką i sadystrycznym ojczymem, kapitanem Vidalem, do ukrytego w lesie wojskowego posterunku. Pewnego dnia osamotniona Ofelia odkrywa tajemniczy labirynt, w którym spotyka Fauna.

NAGRODA 2007: Oscar (najlepsza charakteryzacja, najlepsza scenografia, najlepsze zdjęcia)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji symbolika: spojrzenie, wzrok, percepcja
• ustalenie perspektywy narracyjnej • bajka o róży: motyw matczynego łona, narodzin, nowego życia, klucz kolorystyczny, relacja między dwoma światami, montaż roletkowy, dążenie do nieśmiertelności • labirynt jako figura rytuału przejścia, inicjacji, dorastania, wyboru • interpretacja historyczna

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu dosłownej i metaforycznej wymowy motywu labiryntu w literaturze, np. mitologia (labirynt Minotaura), Franz Kafka *Proces*

POJĘCIA KLUCZOWE mit, symbol, narracja, baśń, labirynt, inicjacja, faszyzm

2 Motyl i skafander

reż. J. Schnabel, Francja, USA 2007, 112'

TEMAT Perspektywa widzenia

OPIS Film przedstawia życie francuskiego dziennikarza, redaktora naczelnego *Elle*, Jeana-Dominique'a Bauby'ego po udarze mózgu. Choroba powoduje u mężczyzny paraliż niemal wszystkich mięśni i niezdolność poruszania się. Jedynym sposobem, w jaki może kontaktować się z otoczeniem, jest mruganie powieką.

NAGRODA 2007: Złota Palma (najlepsza reżyseria)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji analiza czołówki: zdjęcia rentgenowskie w kontekście całego filmu • kamera oddająca punkt widzenia bohatera, zaburzenia optyki • mit artysty • znaczenie pracy operatora – świat z perspektywy sparaliżowanego bohatera • czy widzimy tylko to, co wiemy, czy wiemy tylko to, co potrafimy dostrzec? • punkt widzenia – identyfikacja z bohaterem • figura hrabiego Monte Christo

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów książki Macieja Pieprzycy *Chce się żyć*

POJĘCIA KLUCZOWE perspektywa widzenia, operator, optyka, identyfikacja z bohaterem, Monte Christo

fotos z filmu Walt z Baszirem

3 Gran Torino

reż. C. Eastwood, Australia, USA 2008, 116'

TEMAT Bohater – ikona

OPIS Walt Kowalski nie lubi obcych i otwarcie wyraża się z pogardą o innych. Pod maską tetryka kryje się jednak uczciwy i porządny człowiek, kierujący się własnym sumieniem i zasadami pozornie niepasującymi do współczesnej mentalności Amerykanów. Jak Walt odnajdzie się w relacji z Thao – młodym chłopakiem pochodzącym z imigranckiej rodziny?

NAGRODA 2010: Cezar dla najlepszego filmu zagranicznego

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji konstrukcja ekranowego bohatera • Bezimienny – Harry Callahan – Walt Kowalski • spaghetti western, dramat policyjny • patriarchy • analiza postaci Walta Kowalskiego: weteran wojny w Korei, relacja z rodziną, ksenofobia, Gran Torino, symbolika męskiej tożsamości, asymilacja i alienacja, przemiana Waltera

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnienia przemiany wewnętrznej bohatera literackiego, np. Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz* (Jacek Soplica)

POJĘCIA KLUCZOWE bohater, konstrukcja, patriarchy, ksenofobia, tożsamość, asymilacja i alienacja

4 Control

reż. A. Corbijn, USA, Japonia, W. Brytania, Australia 2007, 121'

TEMAT Demitologizacja ikony

OPIS Film opowiada o życiu Iana Curtisa, wokalisty legendarnej grupy postpunkrockowej Joy Division. Wokalista rozdarty między życiem rodzinnym, karierą muzyczną a miłością do innej kobiety popełnił samobójstwo w wieku 23 lat, w przeddzień pierwszej trasy koncertowej po Stanach Zjednoczonych. Joy Division zmieniło oblicze muzyki rockowej.

NAGRODA 2007: Złota Kamera (wyróżnienie specjalne) na festiwalu w Cannes
WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI filmy biograficzne o muzykach • sylwetka twórcza reżysera • punk rock w latach siedemdziesiątych • teledysk: emocje, historia, estetyka • format szerokoekranowy, powierzchnia kadru, kompozycja, przestrzeń, symetria • relacje przestrzenne, relacje między bohaterami • kompozycja – podziały • symbolika, światło, montaż

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu motywu artysty w różnych tekstach kultury, np. Cyprian Kamil Norwid *Fortepian Szopena*, Stanisław Przybyszewski *Confiteor* (fragmenty)

POJĘCIA KLUCZOWE teledysk, format, kadr, kompozycja, przestrzeń, symetria, symbolika, światło, montaż

6 Erratum

reż. M. Lechki, Polska 2010, 90'

TEMAT Terapia w kinie

OPIS Michał przy okazji obowiązków służbowych jedzie do rodzinnego miasta. Niefortunny splot wypadków sprawia, że musi pozostać tu dłużej. Czy w zapomnianych miejscach i ludziach odnajdzie smak dzieciństwa i młodości? Czy odbuduje relacje z ojcem?

NAGRODA 2010: Złote Lwy na festiwalu w Gdyni – najlepszy debiut reżyserski
WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI film psychologiczny • relacje z bliskimi – wykorzystanie języka filmu • świadome znaczeniowców stosowanie głębi ostrości • świadome kadrowanie wbrew powszechnie przyjętym zasadom • fotograficzna fragmentaryzacja świata – jako znak rozpadu • przestrzeń jako nośnik informacji na temat relacji między bliskimi • wzburzona woda – leitmotiv

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu opowiadań Brunona Schulza (relacja syn – ojciec)

POJĘCIA KLUCZOWE film psychologiczny, język filmu, głębia ostrości, kadrowanie, fragmentaryzacja, przestrzeń, leitmotiv

5 Walc z Baszirem

reż. reż. A. Folman, Australia, Belgia, Finlandia, Francja, Niemcy, Szwajcaria, USA, Izrael 2008, 90'

TEMAT Innowacja formy

OPIS Połączenie animacji i formuły dokumentalnej. Bohater filmu – Arie – próbuje przypomnieć sobie swoje traumatyczne przeżycia związane z wojną w Libanie. Opowiada je staremu przyjacielowi z jednostki. Czym jest tytułowy walc z Baszirem? Czy bohaterowi uda się usystematyzować wspomnienia?

NAGRODA 2009 Cezar: najlepszy film zagraniczny

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI śledztwo i amnezja • historia wojny libańskiej i historia prywatna reżysera • film dokumentalny a film animowany • charakter komiksowy • forma telewizyjna • jak działa nasza pamięć? – próba zrozumienia siebie (halucynacje, dynamika, wybiórczość pamięci) • czy poetyka obrazu wojennego ma swoje ikony? • nierealność wojny – gra komputerowa, zabawa w destrukcję • interpretacja tytułu

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnień dotyczących synkretyzmu gatunkowego i rodzajowego w literaturze

POJĘCIA KLUCZOWE animacja, dokument, Liban, komiks, ikona

7 Poważny człowiek

reż. E. i J. Coen, USA, W. Brytania, Francja 2009, 105'

TEMAT W poszukiwaniu znaczeń

OPIS Czarna komedia opowiadająca o losach zwykłego człowieka, który usiłuje odzyskać równowagę w życiu. Larry stara się podchodzić do rzeczywistości w sposób racjonalny, jednak wszystko, co go spotyka, przywołuje na myśl historię biblijnego Hioba. Czy Larry'emu uda się zrozumieć i wyjaśnić sytuację, w której został uwikłany?

NAGRODA 2010: Oscar – nominacja (najlepszy film i najlepszy scenariusz oryginalny)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI analiza prologu: historia dybuka – fundamentalny brak pewności • niepewność: paradoks kota Schrödingera, szantaż z tapówką, rozmowa z Clive'em o konsekwencji działań, rozwód, anonimowe donosy, granica posesji, puste konto bankowe, „zaakceptuj tajemnicę” • racjonalizm, nauka • nawiązania do biblijnego motywu Hioba

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu motywu Hioba w literaturze i innych tekstach kultury

POJĘCIA KLUCZOWE racjonalizm, nauka, niepewność, dybuk, Hiob, kot Schrödingera

filmowe arcydzieła

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Jolanta Manthey
polonistka w I LO Gdańsku,
współautorka programu
nauczania i podręcznika dla szkół
ponadgimnazjalnych

Cykl „Filmowe arcydzieła” jest idealnym uzupełnieniem planu dydaktycznego w klasach humanistycznych. Wśród proponowanych tu filmów są dzieła twórców wymienionych w podstawie programowej, która zakłada wprowadzanie ucznia w świat kultury współczesnej, przygotowanie go do jej świadomego odbioru (język polski, podstawa programowa II.1.,2). Trudno wskazać najciekawsze filmy tego cyklu – *Obywatel Kane* to nie tylko kamień milowy w rozwoju sztuki filmowej, ale również świetny punkt wyjścia do rozważań na temat roli mediów i ich wpływu także na współczesną rzeczywistość, ceny kariery, tajemnic ludzkiej natury (język polski II.4.2,3); *Powiększenie* i *Amadeusz* mogą być zarówno materiałem pomagającym dostrzegać aluzje i symbole kulturowe oraz odczytywać ich funkcje, jak i inspiracją do dyskusji na temat postaw i wartości (język polski p. p. II.2.1,2,3). *Grek Zorba* to dzieło, które można wykorzystać nie tylko na języku pol-

skim, ale i na zajęciach z filozofii (filozofia, podstawa programowa I; III.1.4) czy etyki (etyka, podstawa programowa I, II, IV.1,4,5); *Człowiek z marmuru* może stanowić pretekst do rozmowy na temat historii, roli artystów, szczególnie w polskiej rzeczywistości społeczno-historycznej, kwestii szeroko rozumianej wolności (język polski p. p. II.4.2,3). Z tych powodów cykl można zaproponować też klasie realizującej program języka polskiego w zakresie podstawowym, zwłaszcza że wpisuje się on także w program wiedzy o kulturze (podstawa programowa WOK I; III.1).

o cyklu

W historii kina nie brakuje filmów ponadczasowych, które zostały określone przez krytyków mianem arcydzieł. Obrazy te opierają się próbie czasu i przemawiają do niezliczonej liczby odbiorców, bez względu na różnice kulturowe i społeczne.

Cykl „Filmowe arcydzieła” jest subiektywnym przeglądem kina artystycznego (autorskiego). Prezentowane filmy pochodzą nie tylko z różnych okresów w historii kinematografii, lecz także z różnych części świata. Ich złożoność i bogata metaforyka pozwalają na różnorodność w odczytywaniu znaczeń i sensów ukrytych w mniej lub bardziej skomplikowanej fabule. Pojawiają się w nich, ujęte z możliwie największą subtelnością, motywy śmierci i miłości. Najważniejszy staje się tu bohater, postawiony nierzadko w sytuacji bez

wyjścia, targany emocjami, często zmuszony do dokonania wyboru między uczuciami a powinnościami. Ten cykl skierowany jest przede wszystkim do uczniów, którzy są już przygotowani na odbiór kina artystycznego. Raczej nie dla tych, którzy zaczynają swoją przygodę z kinem. Widzowie „Filmowych arcydzieł” będą mieli niepowtarzalną okazję, by zapoznać się z ważnymi tytułami w historii kina.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

Poziom podstawowy

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1. prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki: wszystkie filmy w cyklu;
- 1.2. określa problematykę utworu: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.4. rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja): wszystkie filmy w cyklu;
- 3.1. wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji): *Obywatel Kane, Powiększenie*;
- 3.2. wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne): *Dyktator, Człowiek z marmuru, Amadeusz, Grek Zorba*;
- 3.4. odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu: *Dyktator, Obywatel Kane, Butch Cassidy i Sundance Kid*;
- 4.2. dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne: wszystkie filmy w cyklu;

- 4.3. dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów: *Dyktator, Człowiek z marmuru, Grek Zorba*.

Poziom rozszerzony

Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto uczeń:

- 2.1. wskazuje związki między różnymi aspektami utworu – estetycznym, etycznym i poznawczym: wszystkie filmy w cyklu;
- 2.2. dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków): *Dyktator, Obywatel Kane, Powiększenie, Butch Cassidy i Sundance Kid*;
- 2.3. rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe (np. biblijne, romantyczne) oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji, np. antycznej, judaistycznej, chrześcijańskiej, staropolskiej: *Grek Zorba*;
- 3.4. konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury, np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi: wszystkie filmy w cyklu. (...)

więcej na www.nhef.pl

1 Dyktator

reż. Ch. Chaplin, USA 1940, 126'

TEMAT Film a ideologia

OPIS Prześmiewcza, a zarazem tragiczna satyra na nazistowskie Niemcy. Charlie Chaplin kreuje w filmie dwie role: autorytarnego władcy i prześladowanego Żyda. Dyktator, mimo komediowej formy i serii gagów, jest głosem sprzeciwu wobec okropieństw wojny i dyktatury.

NAGRODA 1940: Nagroda Nowojorskich Krytyków Filmowych: najlepszy aktor – Charles Chaplin

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI satyra polityczna a komedia filmowa • filmowa sztuka komediowa Charliego Chaplina • znaczenie przełomu dźwiękowego w kinie

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: *Dyktator* Charlesa Chaplina, czyli rzecz o skuteczności satyry politycznej • język polski: Słowniczek pojęć związanych z totalitaryzmem • historia: Obraz państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy Niemieckiej

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tekstów literackich ukazujących totalitaryzm niemiecki

POJĘCIA KLUCZOWE parodia, pastisz, kino propagandowe, kino nieme, kino dźwiękowe, totalitaryzm

3 Człowiek z marmuru

reż. A. Wajda, Polska 1976, 156'

TEMAT Poszukiwanie prawdy

OPIS Agnieszka, początkująca reżyserka, postanawia nakręcić film o dawnym przodowniku pracy, Mateuszu Birkucie, którego stawa skończyła się nagle w latach 50. Rozpoczyna prywatne śledztwo mające wyjaśnić upadek jego mitu.

NAGRODA 1978: MFF w Cannes – nagroda FIPRESCI

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI film w kontekście historycznym • przemiany społeczne lat 50. do 70. w PRL • realia życia i działalności twórczej w PRL • założenia ideologiczne socrealizmu i podstawowe cechy tej metody twórczej

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski, wiedza o społeczeństwie: Zniewolone umysły. O wpływie mediów na świadomość społeczną • język polski: *Człowiek z marmuru* Andrzeja Wajdy – jako metafora zmagania jednostek z różnymi formami politycznego i artystycznego zniewolenia • historia: Od Bieruta do Gierka – obraz zmian w PRL

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu fragmentów *Zniewolonego umysłu* Czesława Miłosza

POJĘCIA KLUCZOWE stalinizm, totalitaryzm, socrealizm, propaganda, manipulacja

2 Obywatel Kane

reż. O. Welles, USA 1941, 119'

TEMAT Nowatorstwo formy

OPIS Historia życia bogatego magnata prasowego. Nowatorstwo formy i rozwiązania, z których po dziś dzień korzystają filmowcy, świadczą o tym, że Orson Welles stworzył jeden z najważniejszych filmów w historii kinematografii.

NAGRODA 2007: 1 miejsce na liście 100 najlepszych amerykańskich filmów wszech czasów – edycja z okazji 10-lecia

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI przełom w sposobie opowiadania • polifoniczny charakter obrazu filmowego • głębia ostrości obrazu, głębia przestrzeni dźwiękowej • operowanie czernią i bielą, polem widzenia kamery

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: Bogactwo środków wyrazu wykorzystanych do kreacji postaci na przykładzie filmu *Obywatel Kane* Orsona Welleśsa • język polski (rozumienie czytanego tekstu): Zagubieni w nowym roku **FILM JAKO KONTEKST** przy omawianiu tematów dotyczących zagadnień językowych: specyfiki różnych tekstów publicystycznych, rozróżniania wiadomości od komentarza, odczytywania informacji jawnych i ukrytych i ogólnych rozważań na temat roli współczesnych mediów

POJĘCIA KLUCZOWE retrospekcja, głębia ostrości, przenikanie, ściemnienie, kreacja, kronika filmowa

4 Powiększenie

reż. M. Antonioni, W. Brytania, Włochy 1966, 110'

TEMAT Zagadnienie prawdy

OPIS Niezadowolony z życia i zblazowany fotograf przypadkiem rejestruje na zdjęciu scenę morderstwa. Czy kamera może uchwycić obiektywną prawdę?

NAGRODA 1967: Złota Palma w Cannes

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI kontestacja i kontrkultura • kultura lat 60. (fotografia, pop-art, muzyka, moda) • powiązania dzieł sztuki i zjawisk artystycznych z uwarunkowaniami historyczno-kulturowymi (funkcje sztuki i środowisko powstania dzieła)

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: *Powiększenie* jako filmowy moralitet o nieuchwytności prawdy o rzeczywistości i zawodności współczesnej sztuki i artyści w tropieniu sensów świata • wiedza o kulturze, historia sztuki: Sztuka otwiera oczy. O fotografii, filmie i sztuce współczesnej

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnień dotyczących zjawiska postmodernizmu w literaturze

POJĘCIA KLUCZOWE kontestacja, kontrkultura, pop-art, fotografia i fotograficzny obraz świata

6 Butch Cassidy i Sundance Kid

reż. G.R. Hill, USA 1969, 110'

TEMAT Artystyczne kino gatunków

OPIS Tragikomedialna rozgrywająca się w scenerii Dzikiego Zachodu. Film przeszedł do historii kina dzięki fenomenalnym rolom Roberta Redforda i Paula Newmana oraz piosence Burta Bacharach'a „Raindrops Keep fallin' on My Head”.

NAGRODA 1970: Oscar – najlepsza muzyka, piosenka, zdjęcia

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI współczesne westerny – przetworzenia, zabawa konwencją • historia westernu • czym jest western dla Ameryki? • *Butch Cassidy i Sundance Kid* – film oparty na faktach, retro, odwołania do tradycji kina niemelego, film drogi, humor • wątki kontestacyjne i filmowy autotematyzm

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski, wiedza o kulturze: Dzikie Zachód dla Amerykanów – konstrukcja mitu założycielskiego na przykładzie westernu • język polski, wiedza o kulturze: Bohater kontestujący i kino kontestacji

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu tekstów kultury związanych z motywem podróży (zagadnienie kino drogi)

POJĘCIA KLUCZOWE western, Dzikie Zachód, konwencja, przetworzenie, stylizacja

5 Amadeusz

reż. M. Forman, USA 1984, 160'

TEMAT Mozart w punkowej peruce

OPIS Miloš Forman demitologizuje postać genialnego kompozytora, pozwalając mu zejść z piedestału. Mądry i dowcipny obraz konfliktu między artystą a rzemieślnikiem. Zderzenie miłości, nienawiści, podziwu, zazdrości i pogardy.

NAGRODA 1985: osiem Oscarów, m.in.: najlepszy film (Saul Zaentz), najlepszy aktor pierwszoplanowy (F. Murray Abraham), najlepszy reżyser (Miloš Forman), najlepsza scenografia (Karel Černý, Patrizia von Brandenstein), najlepsze kostiumy (Theodor Pištěk)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI sylwetki twórcze Miloša Formana i Wolfganga Amadeusza Mozarta • zasada kontrastu w filmie • postawy głównych, kontrastowych, bohaterów

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE języka polski: Geniusz i miernota, czyli o tajemnicach artyzmu – na podstawie filmu Miloša Formana *Amadeusz*

FILM JAKO KONTEKST do epoki baroku i ogólnych rozważań na temat kreacji artysty w różnych tekstach kultury

POJĘCIA KLUCZOWE artyzm, geniusz

7 Grek Zorba

reż. M. Kakogiannis, Grecja, USA, W. Brytania 1964, 142'

TEMAT Grecki sposób na życie

OPIS Przebywający na Krecie Anglik poznaje leciwego Zorbę. Co wynika z spotkania dwóch osób, których sposób życia i postrzeganie świata różnią się diametralnie?

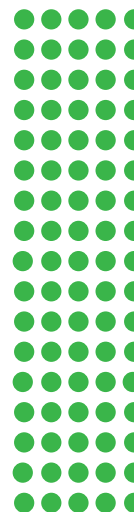
NAGRODA 1965: Oscary – najlepsza aktorka drugoplanowa (Lila Kedrova), najlepsza scenografia (Vassilis Photopoulos), najlepsze zdjęcia (Walter Lassally)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI bohaterowie filmu – ich postawy i prezentowane przez nich wartości • współczesne konteksty dawnej kultury • tradycja antyczna jako źródło wzorców estetycznych i moralnych • adaptacja filmowa dzieła literackiego

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE język polski: W szkole Greka Zorbę – filmowa wizja Grecji i jej mieszkańców w dziele Michaela Cacoyannis'a *Grek Zorba* • język polski: Karta obserwacji filmu

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu zagadnień związanych z kulturą antycznej Grecji (zestawienie kultury dawnej ze współczesną)

POJĘCIA KLUCZOWE adaptacja filmowa, postawa apollinińska, postawa dionizyj-ska, taniec i muzyka w filmie

między tekstami kultury

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Trzyletni cykl „Między tekstami kultury”, dostosowany do nowej podstawy programowej języka polskiego, ale także przydatny w nauczaniu historii, historii i społeczeństwa, WOK, zajęć artystycznych, WOS, religii, etyki czy języków obcych, otwiera przed nauczycielami i młodzieżą nowe perspektywy szkolnej dydaktyki, włączając film do programu realizowanego na lekcjach. Starannie dobrane przez doświadczonego nauczyciela praktyka pozycje klasyki filmowej, jak i dzieła reprezentatywne dla nurtów współczesnego kina, nie tylko dostarczą młodym ludziom wielu wrażeń estetycznych, ale też wzbogacą ich wiedzę o obszarach szeroko pojętej kultury dawnej i obecnej, zapoznają ze zjawiskiem intertekstualności, pomogą zrozumieć literaturę w ciekawych kontekstach filmowych, a więc w konsekwencji – lepiej poznać samego siebie i otaczający świat. Uczestnik cyklu – odbiorca multimedialnej prelekcji przygotowanej przez specjalistę, i widz

Małgorzata Wiśniewska
nauczycielka języka polskiego i wiedzy
o kulturze w IX LO im. K. Hoffmanowej
w Warszawie, prelegentka NHEF,
autorka scenariuszy lekcji i cyklu
„Między tekstami kultury”

pokazu filmowego – zostanie wyposażony w niezbędne narzędzia analizy i interpretacji tekstu kultury, która to kompetencja pomoże mu nie tylko zdać maturę, ale też pozwoli świadomie i satysfakcjonująco funkcjonować w świecie kultury.

Program cyklu przygotowuje (od I klasy, zgodnie z wytycznymi NPP i układem treści w nowych podręcznikach) do nowej formuły egzaminu wewnętrznego z języka polskiego. Wskazuje przyszłym maturzystom bogate konteksty kulturowe, do których mogą się odwołać nie tylko w trakcie wypowiedzi ustnej, ale także – na maturze pisemnej – budując rozprawkę czy pisemną wypowiedź argumentacyjną. Zadanie egzaminacyjne jest tak sformułowane, by zdający mógł zaproponować różne konteksty kulturowe (w tym – filmowe) związane problemowo z tekstem źródłowym.

powiązanie z podstawą programową z języka polskiego

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń:

- 1) Prezentuje własne przeżycia, wynikające z kontaktu z dziełem sztuki i określa problematykę utworu (wszystkie pozycje cyklu jako materiał do dyskusji i dzielenia się wrażeniami artystycznymi).
- 2) Wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty, np. kulturowe (w tym – filmowe), filozoficzne, religijne (wszystkie filmy w cyklu są ułożone według epok historyczno-literackich, stanowiąc interesujące konteksty literatury i kultury danego okresu).
- 3) Dostrzega i rozumie obecne w tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne oraz konflikty wartości (przykładowo w klasie I: uczeń zapozna się z „polską” adaptacją *Hamleta* Szekspira, przeniesionego do Stoczni Gdańskiej; zetknie się z trudnym pojęciem teodycei, wyłożonym w postmoderni-

stycznej poetyce w filmie *Jabłka Adama*; w niezwykłym dokumencie *Klasztor, Pan Vig i zakonnica* pozna bohatera szukającego całe życie Sensu i Absolutu; przyjrzy się konfliktowi dobra i zła, miłości i nienawiści, wiary i władzy w dramatycznej *Misji*).

III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń:

- 1) Tworzy dłuższy tekst pisany lub mówiony, np. rozprawka, recenzja, wypowiedź argumentacyjna (w materiałach dydaktycznych dla nauczycieli są propozycje zarówno pisemnych prac domowych, jak i krótkich wypowiedzi ustnych o charakterze argumentacyjnym, ćwiczących, zgodnie z zaleceniami NPP, logikę wywodu, np. Zinterpretuj sceny przygotowań przedstawienia bożonarodzeniowego w kontekście toposu teatru jako symbolu pewnego stylu życia – *Fortepian*).

powiązanie z podstawą programową przedmiotów artystycznych (wiedza o kulturze, zajęcia artystyczne)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Uczeń odbiera teksty kultury i wykorzystuje informacje w nich zawarte, z uwzględnieniem specyfiki medium, w którym są przekazywane (wszystkie pokazy cyklu są poprzedzone prelekcjami specjalistów, którzy akcentują specyfikę medium filmowego).

II. Tworzenie wypowiedzi. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń tworzy wypowiedzi, celowo posługując się różnymi mediami i aktywnie współtworzy kulturę lokalną (uczestnicy cyklu, dzięki zapoznaniu się z wartościowymi dziełami filmowymi i refleksją filmoznawczą prelegentów, mogą samodzielnie próbować swoich sił jako twórcy – redaktorzy szkolnych gazetek i stron internetowych, blogerzy oraz filmowcy amatorzy).

Cykl „Między tekstami kultury” realizuje zatem dwa podstawowe cele kształcenia humanistycznego, jakimi są:

- przygotowanie do świadomego i krytycznego odbioru tekstów kultury;
- doskonalenie sprawności ich analizy i interpretacji.

Konsekwencją tych działań będzie rozwijanie w uczniach aktywnej, twórczej (nie – konsumenckiej) postawy i motywowanie ich do różnych form udziału w kulturze.

Cykl zawiera w swoim programie wartościowe pozycje kinematografii polskiej i światowej, zgodnie z zaleceniem MEN o wpiśnaniu do zestawu lektur wybranych filmów z twórczości polskich reżyserów, np. Krzysztofa Kieślowskiego, Andrzeja Munka, Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego – poziom podstawowy, oraz wybranych pozycji z klasyki kinematografii światowej – poziom rozszerzony. Uczestnictwo w cyklu pomoże nauczycielom w:

- stymulowaniu i rozwijaniu zainteresowań humanistycznych uczniów;
- wprowadzaniu ucznia w świat różnych kręgów tradycji – polskiej, europejskiej, światowej;
- zapoznaniu z najważniejszymi tendencjami w kulturze współczesnej. (...)

więcej na www.nhef.pl

o cyklu dla klasy I

W klasie I naszą wędrówkę rozpoczynamy od świata starożytnego, a kończymy w wieku XVIII, akcentując współczesną perspektywę oglądu i rozumienia odległych czasów, nieutralizowanych na fotografii czy taśmie filmowej, dostępnych jednak widzom dzięki wyobraźni twórców i technice kinowego medium. Wskrzeszonym na ekranie epokom i problemom: XVII-wiecznych niderlandzkich malarzy, zmagających się z prawami rynku sztuki w obronie swej artystycznej wolności (*Dziewczyna z perłą*), walczących z kolonialnym wyzyskiem w Ameryce Południowej XVIII-wiecznych misjonarzy (*Misja*) czy genialnych twórców, z trudem torujących sobie drogę do sławy i uznania (*Amadeusz*) towarzyszą dzieła komentujące przeszłość i jej uniwersalne wartości z perspektywy przełomu XX/XXI wieku (*Jej Wysokość Afrodyta*, *Jabłka Adama*, *Klasztor*, *Pan Vig i zakonnica*, H.).

2 Jabłka Adama

reż. A.T. Jensen, Dania 2005, 96'

TEMAT Starożytność

OPIS Utrzymana w postmodernistycznej konwencji walka dobra ze złem upostaciowanych w osobach prowadzącego ośrodek pastora (współczesnego Hioba) i poddawanej resocjalizacji neonazisty – Adama. Atrakcyjnie i przystępnie ukazana problematyka teodycei i reinterpretacja *Księgi Hioba*.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI gra znaczeń w tytule filmu (czy jabłko oznacza zawsze zło?) • plebania jako miejsce resocjalizacji • pastor idealista jako współczesny Hiob • jak walczyć ze złem w człowieku? • reinterpretacja *Księgi Hioba* • postmodernistyczna poetyka filmu

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu problematyki *Księgi Hioba* i dyskusji na temat pochodzenia zła (język polski, religia/etyka). Przydatny w opisie dzieła postmodernistycznego

POJĘCIA KLUCZOWE teodycea • reinterpretacja • postmodernizm

NAGRODY I CIEKAWOSTKI Zwycięzca 21. Warszawskiego Festiwalu Filmowego i duński kandydat do Oscara, nominowany do Europejskiej Nagrody Filmowej, przebój kasowy (obejrzało go ponad 300 tys. widzów)

1 Jej Wysokość Afrodyta

reż. W. Allen, USA 1995, 90'

TEMAT Starożytność

OPIS Luźno inspirowana *Królem Edypem* komedia o poszukiwaniu biologicznej matki adoptowanego nieprzeciętnie uzdolnionego dziecka. Inteligentna i błyskotliwa opowieść o ludzkim losie, marzeniach i pragnieniach.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI charakterystyka autorskiego kina Woody'ego Allena • swobodna inspiracja problematyką tragedii greckiej *Król Edyp*: z tragedii komedia (gra z konwencjami) • ujęcie i rola chóru w tragedii i filmie Allena • film hymnem na cześć życia, miłości, przyjaźni i tolerancji

FILM JAKO KONTEKST w dyskusji na temat roli chóru w dramacie greckim (*Król Edyp*) i wpływu przeznaczenia/przypadku na życie człowieka. Jako przykład gry z tradycją w duchu i poetyce kina postmodernistycznego

POJĘCIA KLUCZOWE przeznaczenie • grecki chór • postmodernizm

NAGRODY I CIEKAWOSTKA Oscar i Złoty Glob dla najlepszej aktorki drugoplanowej – Miry Sorvino • Nominowany do Oscara w kategorii: najlepszy scenariusz oryginalny Woody'ego Allena • Sceny z udziałem chóru nagrywane były w teatrze greckim w Taorminie na Sycylii

3 Klasztor, Pan Vig i zakonnica

reż. Pernille Rose Grønkvæst, Dania 2006, 84'

TEMAT Średniowiecze

OPIS Protestantcki pastor i podróżnik postanawia pod koniec długiego i bogatego życia zostawić po sobie trwałe ślad... Bogu na chwate i ludziom dla pożytku. Zrujnowany zamek na duńskiej prowincji staje się domem rosyjskich prawosławnych mniszek. Medytacja o ludzkiej naturze i jej osobliwościach, o humanizmie i tolerancji, obejmującej różne formy religijności.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI dialog wyznań • wiara i poszukiwanie Absolutu we współczesnym świecie • konfrontacja dwóch silnych charakterów, postaw kulturowych i religijnych: pastora Viga i siostry Amwrosji • charakterystyka dokumentu filmowego • przedstawienie zasad Dogmy

FILM JAKO KONTEKST przydatny w dyskusji na temat dialogu wyznań i współczesnych form religijności (szczególnie polecany jako materiał do lekcji religii/etyki) oraz poszukiwania świętości (w kontekście średniowiecznej idei ascezy: św. Aleksy, św. Franciszek)

POJĘCIA KLUCZOWE sacrum i profanum • ekumenizm • dokument filmowy • Dogma

NAGRODY Nagroda Millennium i tytuł Najlepszego Filmu na 4. Festiwalu Filmowym PLANETE DOC REVIEW za „zawartą niezwykłą metaforę na temat różnic między ludźmi oraz pokazanie, jak dwa całkowicie odmienne światy mogą ze sobą pięknie współistnieć. Gdy sacrum spotyka się z profanum, Wschód z Zachodem, kobieta z mężczyzną, szczęście ze smutkiem”

4 H. (zarejestrowany spektakl Teatru Wyrbrzeże)

reż. J. Kłata, Polska 2004, 100'

TEMAT Renesans

OPIS Prowokacyjna, twórczo zaadaptowana i zaktualizowana historia duńskiego księcia, osadzona w przestrzeni Stoczni Gdańskiej i skonfrontowana ze współczesną Polską i jej problemami. Hamlet Kłaty to wyraził tęsknot i pragnień młodej generacji, pragnącej zrobić coś, co nada rzeczywistości ciężar i sens, szukającej wartości w świecie pozorów, kłamstwa i nieprawości.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji przedstawienie awangardowego twórcy teatru Jana Kłaty – „konstruktora katastrof międzyludzkich” • zasady twórczej adaptacji teatralnej – zabiegi adaptatorskie • symbolika Stoczni Gdańskiej jako miejsca akcji *H.* • polski Hamlet • groteskowa wizja świata – Polski po transformacji • spektakl jako zaproszenie do dyskursu o wolnej Polsce

SPEKTAKL JAKO KONTEKST w dyskusji nad uniwersalnością i ponadczasowością sztuk Szekspira oraz współczesnymi, aktualizacyjnymi adaptacjami jego dramatów

POJĘCIA KLUCZOWE awangarda • twórcza adaptacja teatralna (aktualizacja) • sceniczny dyskurs

NAGRODA Za ten spektakl Jan Kłata został uhonorowany nagrodą indywidualną w konkursie na najlepszą inscenizację dzieł dramatycznych Williama Szekspira w sezonie artystycznym 2004/2005

6 Misja

reż. R. Joffe, Wielka Brytania 1986, 126'

TEMAT Oświecenie

OPIS W oświeceniowej Europie chwieje się autorytet religii, a Kościół przechodzi kryzys. Hiszpania i Portugalia konkurują ze sobą o wpływy w zamorskich koloniach. Polityka i ekonomia wkraczają do serca amazońskiej dżungli, gdzie jezuici prowadzą swoją misję wśród Indian Guarani. Wybucho konflikt władzy i wartości, bezwzględny zysku i miłosierdzia. Dramat nawrócenia, oczyszczenia i ofiary.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji losy jezuickich misji w Ameryce Południowej (elementy historii) • konflikt postaw i wartości: władzy i wiary, dobra i zła, wolności i niewoli, miłości i nienawiści • wyraziste portrety zakonników, ich przełożonych i wrogów: ojca Gabriela, kardynała Altamirano, kapitana Mendozy • znaczenie conradowskich wyborów moralnych w życiu człowieka • poszukiwanie równowagi między życiem ekonomicznym, politycznym a moralnym i duchowym • odkrycie osobowości ludzkiej niezdeterminowanej ideologią

FILM JAKO KONTEKST zalecany w dyskusji nad ideaми epoki Oświecenia: wolnością (sumienia, wznajania), równością (w kontekście działań kolonizatorów), braterstwem i tolerancją. Przydatny na lekcjach wiedzy o kulturze, poświęconych różnorodności i równorzędności kultur (praca ojca Gabriela z „dzikimi”). Motywy przemiany duszy i postawy człowieka: upadku i nawrócenia (kapitan Mendoza), ofiary i poświęcenia siebie dla innych (ojciec Gabriel) jako materiał do rozmowy na lekcjach religii/etyki

POJĘCIA KLUCZOWE jezuici i ich misje • wolność, równość, tolerancja • wielokulturowość

5 Dziewczyna z perłą

reż. P. Webber, Luksemburg, W. Brytania 2003, 100'

TEMAT Barok

OPIS Tajemnica słynnego obrazu Vermeera „Dziewczyna z perłą” jako punkt wyjścia do refleksji nad istotą sztuki, jej społecznym odbiorem i ekonomicznym uwikłaniem. Artysta i jego modelka – subtelna gra życia i sztuki. Granice wolności i niezależności artysty. Sztuka wobec mieszczańskiego świata wartości (fragment eseju Z. Herberta Martwa natura z wędzidłem). Przykład udanego dialogu malarstwa ze sztuką filmową.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji historia słynnego obrazu • filmowa i malarska wizja XVII-wiecznych Niderlandów (w kontekście malarstwa Vermeera) • intertekstualność • artysta wobec rodziny i swego mecenasa • mieszczańska kamienica jako mikrokosmos • w pracowni malarza

FILM JAKO KONTEKST jako przykład na zajęciach wiedzy o kulturze/zajęciach artystycznych, dotyczących zagadnienia intertekstualności. Pozycja zalecana przy omawianiu różnych koncepcji artysty i sztuki (temat maturalny)

POJĘCIA KLUCZOWE intertekstualność • mikrokosmos • esej

NAGRODY Europejska Nagroda Filmowa 2004 – wygrana w kategorii: najlepszy europejski operator roku Eduardo Serra; MFF San Sebastian – Nagroda Jury za najlepsze zdjęcie dla Eduardo Serry oraz Nagroda Międzynarodowego Stowarzyszenia Kin Artystycznych (CICA) dla Petera Webbera

7 Amadeusz

reż. M. Forman, USA 1984, 160'

TEMAT Oświecenie

OPIS Peter Shaffer, autor sztuki, i Miloš Forman – reżyser nazywają swój film „fantazją zainspirowaną życiem i tajemniczą śmiercią Mozarta”. Sylwetkę XVIII-wiecznego kompozytora – „ukochanego przez Boga” (co oznacza po łacinie Amadeusz) – przedstawia nam jego śmiertelny wróg, Antonio Salieri, który w swej spowiedzi, tworząc kłamrę dzieła, próbuje przeniknąć źródła jego geniuszu. Podziwia talent i muzykę Mozarta, nienawidzi go jako człowieka.

Przejmujące studium miernoty, marzącej o wielkości...

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji prezentacja sylwetki twórczej Miloša Formana • barwny obraz epoki klasycyzmu i rokoka • filmowy dyskurs o źródłach sztuki i psychologii twórczości • Mozart – „genialny kabotyń” i „boski twórca” • Salieri – dystyngowany rzemieślnik i bluźnierca

FILM JAKO KONTEKST interesujący portret Mozarta – genialnego artysty. Przydatny w refleksji na temat źródeł artyzmu (dyskusja z koncepcją Platona i poetyką klasycyzmu). Wartościowo poznawczo obraz epoki klasycyzmu i rokoka (muzyka, opera, moda, obyczaje)

POJĘCIA KLUCZOWE geniusz • arcydzieło • artyzm

NAGRODY Obsypany aż 8 Oscarami w 1985 roku za najlepszy film, dla aktora pierwszoplanowego – F. Murraya Abrahama, najlepszego reżysera, za scenariusz adaptowany, charakteryzację, scenografię i kostiumy, najlepszy dźwięk oraz nominację do Oscara dla najlepszego aktora pierwszoplanowego, Toma Hulce'a w roli Amadeusza

o cyklu dla klasy II

Kontynuacja cyklu z klasy I, ukazująca XIX stulecie w sposób pogłębiony i wieloaspektowy. Romantyczna jednostka zmagająca się z wewnętrznym, twórczym niepokojem, wyrażanym poprzez muzykę (*Fortepian*), walcząca o prawo do miłości i podążająca za głosem serca (*Anna Karenina*), znajdzie swe odbicie w wariantowej biografii współczesnego bohatera (*Przypadek*, *Podwójne życie Weroniki*), potwierdzając tym samym tezę o funkcjonowaniu „romantycznego paradygmatu człowieka w kulturze” (M. Janion). Wartość wielkiej literatury XIX wieku, która pozwala odkryć wewnętrzną wolność i przetrwać najgorszy czas, odzwierciedla chiński obraz *Balzac i Mała Chinka*. Z kolei zainteresowanie pokrytym patyną czasu pozytywizmem pobudzą z pewnością dwie wybitne produkcje – *Dług* (o kapitalizmie po polsku) i *Bracia Karamazow* (współczesne odczytanie „przeklętych problemów” Dostojewskiego). W XX wiek wkroczyliśmy *Ziemią obiecaną* Wajdy, która brutalnie demaskuje kapitalistyczną pogoń za pieniądzem.

2 Przypadek

reż. K. Kieślowski, Polska 1981

TEMAT Romantyzm

OPIS Zrealizowana w formule oświeceniowej powieści filozoficznej historia Witka Długosza ukazuje trzy wersje życiorysu silnie zakotwiczonego w powojennej historii lat 1956–1980. Przypomina też wariantowość biografii romantycznej (choćby Kordiana), ewokuje wreszcie tragizm „polskiego losu”. Kieślowski stawia pytania o zależność życia człowieka od przypadku, o sens aktywności i możliwość kształtowania rzeczywistości.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji przedstawienie sylwetki reżysera • wyjaśnienie terminów: „kino moralnego niepokoju” i „półkownik” • granice wolności i konieczności w życiu bohatera • rola przypadku • paraboliczna konstrukcja filmu • bohater filmu a Kordian

FILM JAKO KONTEKST w charakterystyce bohatera romantycznego i jego ponadczasowej postawy. Przy analizie Kordiana Słowackiego (wariantowego charakteru biografii romantycznej)

POJĘCIA KLUCZOWE bohater romantyczny • tragizm „polskiego losu” • kino moralnego niepokoju • półkownik • parabola

CIEKAWOSTKA Film miał premierę na Festiwalu Filmowym w Cannes, jednak nie został dopuszczony do udziału w konkursie głównym. Dyrektor festiwalu uznał film za zbyt skomplikowany dla szerszej widowni

1 Fortepian

reż. J. Campion, Australia, Nowa Zelandia 1993, 121'

TEMAT Romantyzm

OPIS Unikający ograniczeń wiktoriańskiego romansu oraz podejmujący polemikę z przypisanymi kobiecie tradycyjnymi rolami społecznymi i kulturowymi film Jane Campion subtelnie, a jednocześnie przejmująco obrazuje świat wrażliwości i uczuć głównej bohaterki. Ada, jako niemowa, szuka w muzyce formy autoekspresji i komunikacji ze światem. Dzięki niej znajduje też miłość...

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji prezentacja sylwetki Jane Campion jako przedstawicielki „kina kobiet” • epoka wiktoriańska • portret niemej artystki i jej życiowej pasji • portret dziecka w filmie • konfrontacja surowej nowozelandzkiej przyrody z wiktoriańską skonwencjonalizowaną kulturą • rola muzyki i scenografii, inspirowanej romantycznym malarstwem C.D. Friedricha

FILM JAKO KONTEKST na zajęciach poświęconych romantycznej koncepcji artysty (*Fortepian Szopena*). Przydatny w definiowaniu cech i postawy bohatera romantycznego-kobiety (por. George Sand, Delfina Potocka). Filmowy obraz romantycznego, nadwrażliwego i uzdolnionego artystycznie dziecka (por. Orcio). Przykład wykorzystania w filmie inspiracji malarskich epoki (wpływu sztuki C.D. Friedricha)

POJĘCIA KLUCZOWE kino kobiet • funkcje muzyki • romantyzm w filmie

3 Podwójne życie Weroniki

reż. K. Kieślowski, Francja, Norwegia, Polska 1991, 98'

TEMAT Romantyzm

OPIS Romantyczna historia miłosna spleciona z metafizyczną zagadką podwójnego bytu tytułowej bohaterki. Opowieść o życiu, które kończy się, by znaleźć kontynuację w innym ciele i duszy. Filmowy wariant romantycznego motywu przemiany.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKcji znaczenie tytułu • romantyczny portret kobiety • tajemnice życia, sztuki, miłości i śmierci • rola muzyki i obrazu

FILM JAKO KONTEKST zalecany przy lekturze *Kordiana* Słowackiego i przemiany Gustawa-Konrada, bohatera *Dziadów* Mickiewicza

POJĘCIA KLUCZOWE wariantowość ludzkiego losu • artyzm • Eros i Tanatos **NAGRODY** Na festiwalu w Cannes w 1991 r. Irene Jacob, odtwórczyni głównej roli, otrzymała nagrodę za najlepszą rolę żeńską, a film – typowany przez dłuższy czas do Złotej Palmy – uhonorowano ostatecznie nagrodami FIPRESCI oraz jury ekumenicznego

4 Balzac i Mała Chinka

reż. D. Sijie, Chiny, Francja 2002, 116'

TEMAT Romantyzm/Pozytywizm

OPIS Chiny z czasów rewolucji kulturalnej Mao. Poetycka i zarazem tragikomiczna opowieść o mocy wielkiej literatury (Hugo, Balzac, Flaubert) i muzyki (Mozart), które zmieniają człowieka, wzbudzając w nim nowe potrzeby i marzenia oraz tęsknotę za innym światem. Historia prostej wiejskiej dziewczyny, która za miłość z romansów płaci wysoką cenę – Balzac okazuje się zdradliwy, a wiedza niesie wprawdzie wyzwolenie, lecz także cierpienie.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ rewolucja kulturalna w Chinach i jej metody • autobiograficzny kontekst filmu – adaptacji powieści autora-reżysera • prezentacja głównych bohaterów: konfrontacja wykształconych przybyszów – nosicieli wiedzy i cywilizacji z analfabetami – ubogimi i prostymi mieszkańcami wioski • dramat bohaterki: cena wyzwolenia • relacje między życiem a literaturą (problem literaryzacji rzeczywistości) • walory artystyczne filmu: rola pejzażu i muzyki

FILM JAKO KONTEKST w rozważaniach poświęconych wpływowi literatury na życie bohaterów (np. Gustawa z IV cz. *Dziadów*, Wokulskiego z *Lalki*, Kostylewa z *Innego świata*). Na zajęciach związanych tematycznie z twórczością pisarzy europejskiego i polskiego realizmu (np. Flaubert, Balzac, Prus), podejmujących problematykę kobiet i ich miejsca w społeczeństwie

POJĘCIA KLUCZOWE zakazana literatura • literaryzacja rzeczywistości • kultura i natura

6 Dług

reż. K. Krauze, Polska 1999, 107'

TEMAT Pozytywizm

OPIS Paradokmalny zapis autentycznej podwójnej zbrodni, popełnionej w 1994 roku przez młodych warszawskich biznesmenów wywodzących się z porządných inteligentnych domów. Etyczne koszty transformacji ustrojowej i ekonomicznej, darwinizm społeczny oraz narodziny moralności ponowoczesnej budują kontekst tego makabrycznego zdarzenia. Reżyser poddaje gradacji zmienne stany bohaterów: od euforii, poprzez zdumienie, rosnący lęk, desperację, ulgę i wyrzutę sumienia. Studium zbrodni i kary.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ postać twórcy *Długu* • poetyka paradokumentu • filmowy obraz ustrojowej i moralnej transformacji • postawy bohaterów w sytuacji granicznej

FILM JAKO KONTEKST przy omawianiu *Ojca Goriot* (Rastignac a Adam i Stefan; Vautrin a Gerard) i *Zbrodni i kary* (psychologiczne studium zbrodniarza)

POJĘCIA KLUCZOWE paradokument • transformacja • ponowoczesna moralność.

NAGRODY I CIEKAWOSTKI Nagrody na 24. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni: Złote Lwy dla najlepszego filmu i za pierwszoplanową rolę męską dla Andrzeja Chyry • Polskie Nagrody Filmowe Orły 2000 za najlepszy film, najlepsze role męskie dla Roberta Gonery i Andrzeja Chyry oraz dla reżysera i scenarzystów • W 2005 roku prezydent A. Kwaśniewski ułaskawił Sławomira Sikorę, który stał się pierwowzorem Stefana • Artur Bryliński (Adam) został ułaskawiony w 2010 r. przez prezydenta Bronisława Komorowskiego

5 Bracia Karamazow

reż. P. Zelenka, Czechy, Polska 2008, 110'

TEMAT Pozytywizm

OPIS Grupa praskich aktorów przygotowuje w Nowej Hucie spektakl oparty na motywach powieści Dostojewskiego. „Przekłete problemy” winy i kary, miłości, zazdrości i nienawiści, wolności i konieczności przenikają się ze współczesnymi dylematami ludzi teatru. Wielka sztuka inspiruje i komentuje życie, a czasem pełni rolę swojego katharsis dla ludzi poszukujących swego miejsca w rzeczywistości.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ dlaczego Dostojewski w Nowej Hucie? • sylwetka reżysera • tematyka *Braci Karamazow* i wywiad z Dostojewskim • polifoniczna adaptacja filmowa • granice życia i sztuki • etyczny wymiar sztuki **FILM JAKO KONTEKST** jako uzupełnienie zajęć poświęconych Dostojewskiemu i *Zbrodni i karze*

POJĘCIA KLUCZOWE topos *theatrum mundi* • autotematyzm

NAGRODY I CIEKAWOSTKI Czeskie Lwy dla najlepszego filmu i najlepszego reżysera. Nagroda Specjalna na MFF w Karlovych Varach

Czeska Akademia Filmowa i Telewizyjna wytypowała film jako kandydata do Oscara 2009

7 Ziemia obiecana

reż. A. Wajda, Polska 1975, 140'

TEMAT Modernizm

OPIS Nominowana do Oscara adaptacja powieści Władysława St. Reymonta z 1899 roku. Epicki obraz narodzin kapitalizmu w Łodzi końca XIX stulecia, czyli ówczesnej „ziemi obiecanej”, ukazany przez pryzmat kariery trzech przyjaciół, początkujących fabrykantów: Polaka, Żyda i Niemca. Konfrontacja praw i mechanizmów brutalnej industrialnej rzeczywistości z młodzieńczymi marzeniami i ideałami, które, niestety, przegrywają w walce o pieniądze i pozycję.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ tematyka powieści Reymonta • interpretacja tytułu • prezentacja trójki bohaterów • antyurbanizm • walory adaptacji **FILM JAKO KONTEKST** do wykorzystania przy lekturze powieści Reymonta lub jej fragmentów • przydatny w dyskusji na temat urbanizmu w literaturze.

POJĘCIA KLUCZOWE naturalizm • antyurbanizm

NAGRODY Nominacja do Oscara, Złoty Medal na MFF w Moskwie

o cyklu dla klasy III

Maturzystom proponujemy pogłębioną refleksję nad niezwykle dramatycznym stuleciem, którego dumne nazwy: „wiek energii atomowej” lub „wiek lotów kosmicznych” nie oddają jednak grozy masowego ludobójstwa i nieludzkiej ideologii brunatnego czy czerwonego totalitaryzmu.

Gdzie tkwią korzenie zbrodniczej ideologii? Co dzieje się z człowiekiem poddanym bezwzględnej indoktrynacji? W jakim stopniu kultura europejska (jej wartości, filozofia, sztuka) odpowiada za pogardę dla człowieka i ludzkiego życia?

Odpowiedzi na te i inne pytania poszukamy w filmach, które próbują diagnozować zło w jego wczesnym stadium, przed wybuchem I wojny światowej (*Biała wstążka*), ukazują narodziny nazizmu z perspektywy artystów podrzędnego berlińskiego kaba-

retu (*Kabaret*), obnażają mechanizmy stalinowskiej indoktrynacji i emocjonalnego szantażu, jakim poddano młodzież na obozie harcerskim (*Dreszcze*), wreszcie – opowiadają o szukaniu własnej tożsamości i prawdziwych, niezawłaszczonych przez politykę i ideologię, wartości w zawiłych meandrach XX wieku (*Ida*).

❶ Biała wstążka

reż. M. Haneke, Austria, Francja, Niemcy, Włochy 2009, 144'

TEMAT Wiek XX

OPIS Bohaterami filmu są dzieci, których mentalność i czyny, uformowane przez rygorystyczne protestanckie wychowanie w duchu ślepej wiary, poczucia winy i konieczności posłuszeństwa, które chroni przed grzechem, przerażają swą bezwzględnością i okrucieństwem osób przekonanych o wyjątkowości wpojonych zasad i racji. Haneke, podążając za Frommem i jego *Ucieczką od wolności*, wywodzi nazizm z „osobowości autorytarnej”, ukształtowanej przez dyscyplinę, emocjonalny chłód i brak empatii oraz absolutne podporządkowanie autorytetowi.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI przedstawienie sylwetki Michaela Hanekego • wyjaśnienie tytułu – rytuału „białej wstążki” • poetyka kryminału i bildungsroman • diagnoza źródeł społecznego i indywidualnego zła • Haneke i Fromm

FILM JAKO KONTEKST polecany na zajęciach z historii i WOS, dotyczących kulturowych korzeni faszyzmu, inspirujący na godzinach wychowawczych/lekcjach z pedagogiem, poświęconych relacjom między rodzicami i dziećmi i różnym modelom wychowania, przydatny w analizie „osobowości autorytarnej” (określenie Fromma) – np. Stroop, bohater *Rozmów z katem* Moczarskiego

❷ Kabaret

reż. B. Fosse, USA 1972, 124'

TEMAT Wiek XX

OPIS Historia miłości ekscentrycznej kabaretowej piosenkarki, Sally, i nieco sztywnego, dobrze wychowanego Anglika, Briana, rzucona na tło Berlina lat 30. i marszu Hitlera do władzy. Narodziny faszyzmu przez pryzmat kryzysu sztuki i moralnej degeneracji elit. Brawurowa kreacja Lizy Minnelli jako Sally (Oscar!), perfekcyjny koncept kabaretu jako krzywego zwierciadła epoki.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI prezentacja gatunku musicalu • tematyka filmu • tradycja kabaretu i jego rola w filmie • filmowy obraz Berlina lat 30. • kreacje głównych bohaterów • omówienie roli muzyki, scenografii i kostiumów • walory artystyczne piosenek („Mein Herr”, „Money, Money” i „Cabaret”)

FILM JAKO KONTEKST na zajęciach wiedzy o kulturze, poświęconych gatunkom filmowym (musical) i wybitnym kreacjom aktorskim (Liza Minnelli), jako kontekst w dyskusji na temat przyczyn dojścia Hitlera do władzy (historia)

POJĘCIA KLUCZOWE musical • kabaret • faszyzm

NAGRODY I CIEKAWOSTKI Film obsypany nagrodami: 8 Oscarów, 3 Złote Globy i 7 nagród BAFTA. Jeden z najlepszych musicali wszech czasów, z jedną z najlepszych piosenek filmowych: „Cabaret” w wykonaniu Lizy Minnelli

3 Dreszcze

reż. W. Marczewski, Polska 1981, 102'

TEMAT Wiek XX

OPIS Jest rok 1955. Trzynastoletni Tomek niedługo po aresztowaniu ojca przez UB wyjeżdża na obóz harcerski, gdzie zostaje zmanipulowany i poddany perfidnej indoktrynacji politycznej. Wstrząsający obraz komunistycznego „prania mózgów”, gdzie także sami manipulatorzy stają się ofiarami systemu. Dramat oszukanego pokolenia.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ okoliczności powstania filmu • tło polityczne fabuły – rok 1955 (między stalinizmem a Październikiem) • metody stalinowskiej indoktrynacji i manipulacji • portrety ludzi systemu: ich motywacje i postawy • wyznaczniki władzy totalitarnej

FILM JAKO KONTEKST wartościowy komentarz do zajęć z historii/WOS, poświęconych mechanizmom społecznego i politycznego terroru: „Film Marczewskiego to naprawdę bardzo dobra lekcja historii, ale także psychologii” (opinia internauty Czikeną ze strony filmweb.pl)

POJĘCIA KLUCZOWE totalitaryzm • stalinizm • indoktrynacja

NAGRODY Srebrny Niedźwiedź na XXXII Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Berlinie Zachodnim, nagrody Międzynarodowego Stowarzyszenia Krynki Filmowej (FIPRESCI) i Międzynarodowego Stowarzyszenia Kin Artystycznych (CICAIE)

4 Ida

reż. P. Pawlikowski, Polska, Dania 2013, 80'

TEMAT Wiek XX

OPIS Lata 60. Młodzianka nowicjuszka, nieświadoma swego żydowskiego pochodzenia, i jej jedyna żyjąca krewna, stalinowska sędzia, wyruszają w podróż, która ma im pomóc nie tylko w poznaniu tragicznej historii ich rodziny, ale i prawdy o tym, kim są. Subtelne, wyciszone, psychologicznie pogętbione kino drogi.

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCIJ tło polityczne filmowych wydarzeń • portrety głównych bohaterek: ich charaktery, systemy wartości, wybory i postawy • odkrycie własnej przeszłości – problem antysemityzmu • kontrast jako dominanta stylistyczna filmu

FILM JAKO KONTEKST przydatny w rozmowie na temat antysemityzmu i stalinizmu (historia, WOS). Zalecany do wykorzystania na lekcjach języka polskiego, religii/etyki – o kondycji duchowej człowieka XX wieku

POJĘCIA KLUCZOWE antysemityzm • kino religijne

NAGRODY Złota Żaba dla najlepszego operatora (Camerimage), 9 Złotych Lwów, Nagroda Specjalna na MFF w Toronto

fotos z filmu *Ida*

współczesne kino francuskie

na www.nhef.pl znajdziesz dodatkowo:

- informacje o poziomie trudności
- opinie psychologów o filmach
- materiały dydaktyczne po francusku
- powiązanie z podstawą programową
- listę miast, w których realizowany jest ten cykl
- daty spotkań w Twoim kinie

okiem nauczyciela

Cykl „Kino francuskie” to interesująca propozycja poszerzająca źródła, które mogą służyć realizacji wymagań programowych różnych przedmiotów. Uczniom klas dwujęzycznych i z rozszerzonym programem nauki języka francuskiego daje szansę nie tylko kontaktu z kulturą oraz żywym i zróżnicowanym językiem, lecz także wglądu we francuską współczesność i jej problemy.

Podobnie jak inne cykle może być w oczywisty sposób pomocny w realizacji treści zawartych w podstawie dla języka polskiego: uczeń dostrzeże obecne w utworach literackich oraz innych tekstach wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów oraz WOK: uczeń analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki; analizuje film lub analizuje spektakl teatralny, posługując się podstawowymi pojęciami z zakresu właściwej dziedziny sztuki;

Jolanta Manthey
polonistka w I LO Gdańsku,
współautorka programu
nauczania i podręcznika dla szkół
ponadgimnazjalnych

dostrzeżę i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną. Pozwala także realizować treści zawarte w podstawie historii: uczeń ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki procesu dekolonizacji (*Jak lew i Rozpad*) i WOS na poziomie rozszerzonym: uczeń opisuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia oraz sposoby przeciwdziałania temu zjawisku; procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Uczeń wyjaśnia, dlaczego i w jakim zakresie doszło do integracji narodów w świecie zachodnim; porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów; wyjaśnia, dlaczego w Europie integracja imigrantów z państw pozaeuropejskich rodzi trudności; ocenia sytuację imigrantów w Polsce; rozróżnia tolerancję od akceptacji; ocenia ich znaczenie dla życia społecznego; potrafi zdefiniować pojęcie demokracji – jej zasady i procedury. (...) **więcej na www.nhef.pl**

o cyklu

Cykl „Kino francuskie” to zestaw współczesnych produkcji, które mogą być pomocne w nauce języka, ale również pozwalają poznać francuską kulturę i codzienność życia we Francji.

Cykl powstał we współpracy z Instytutem Francuskim w Polsce. Filmy zostały wyselekcjonowane i były wykorzystywane przez nauczycieli języka francuskiego współpracujących z Instytutem. Wyświetlano je również na My French Film Festival. Filmy wybrane do cyklu są odważne, dotyczą problemów, które wzbudzają zainteresowanie francuskich nastolatków – dojrzewanie, wchodzenie w dorosłość, konflikt pokoleń, życie w wielokulturowym społeczeństwie, różnice społeczne. Bohaterami są tu rówieśnicy

widzów, którzy zmagają się z ważnymi dla nich pytaniami i szukają na nie odpowiedzi we współczesnej rzeczywistości francuskiej. Czy pytania, które stawiają sobie nastolatki z Francji, są również aktualne dla polskich widzów? W pracy z filmami pomocne będą materiały dydaktyczne przeznaczone do wykorzystania na lekcjach języka francuskiego.

**INSTITUT
FRANÇAIS**
POLOGNE

1 Jak lew

reż. S. Collardey, Francja 2012, 102'

TEMAT Determinacja w dążeniu do celu

OPIS Historia nastolatka z Senegalu, który jak większość rówieśników z jego otoczenia chce grać zawodowo w piłkę nożną w Europie. Z jednej strony to spełnienie marzeń, z drugiej możliwość finansowego wsparcia dla rodziny. Czy uda mu się osiągnąć cel? Film pokazuje zderzenie młodzieńczej pasji z rzeczywistością, w której dominuje chciwość, oszustwa i rasizm.

NAGRODY 2014: nominacja do nagrody braci Lumière w kategorii najlepszy pierwszy film

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI pasja, spełnianie marzeń, dążenie do celu • Afryka a Europa (kraje postkolonialne i polityka krajów europejskich wobec Afryki) • rasizm • imigracja • wpływ pochodzenia na dalsze losy bohatera – czy chłopiec z Afryki będzie w stanie osiągnąć upragniony cel? • pomoc i wsparcie w osiągnięciu celu – czy samotna walka ma szansę na powodzenie?

ZAGADNIENIA KLUCZOWE pasja, marzenia, rasizm, oszustwo, Afryka i Europa, pochodzenie, dążenie do celu

2 Lubię patrzeć na dziewczyny

reż. F. Louf, Francja 2011, 92'

TEMAT Różnice społeczne

OPIS Komedialna historia z jednej strony miłosnego perypetie osiemnastoletniego Primo, który w 1981 roku przyjeżdża do Paryża, z drugiej zaś strony – ciekawie pokazany portret różnic społecznych i klasowych – prowincjonalnych handlarzy i paryskiej klasy wyższej. Co Primo robi, by zwrócić na siebie uwagę ukochanej dziewczyny?

NAGRODY 2012: nominacja do Cezara (najlepiej zapowiadający się młody aktor)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI kłamstwo i oszustwo w osiągnięciu upragnionego celu • różnice społeczne i klasowe, czy podziały społeczne nadal obowiązują i jak determinują nasze postępowanie? • udawanie kogoś, kim się nie jest • tożsamość społeczna, pochodzenie

ZAGADNIENIA KLUCZOWE różnice społeczne, kłamstwo, oszustwo, pochodzenie, udawanie

3 Butelka w morzu

reż. T. Binisti, Francja 2012, 100'

TEMAT W cieniu wielkiej polityki

OPIS Historia o niemożliwej miłości. Tai to siedemnastoletnia Francuzka, która wraz z rodziną przeprowadza się do Jerozolimy. Naim to dwudziestoletni Palestyńczyk mieszkający w strefie Gazy. Połączy ich list pełen trudnych pytań i jeszcze trudniejszych odpowiedzi, który dziewczyna wrzuca w butelce do morza tuż po zamachu w jej mieście. Czy rodzina i otoczenie zaakceptują tą relację?

NAGRODY 2013: nominacja do nagrody braci Lumière (scenariusz, najlepiej zapowiadający się młody aktor i aktorka)

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI konflikt na Bliskim Wschodzie, strefa Gazy i sytuacja Palestyńczyków, zamachy, obowiązkowa służba wojskowa w Izraelu • jak bardzo polityka na Bliskim Wschodzie determinuje życie ludzi, którzy tam mieszkają? • jak wygląda życie na Bliskim Wschodzie? • determinacja w osiągnięciu celu, spełnianie marzeń mimo ograniczonych możliwości

ZAGADNIENIA KLUCZOWE konflikt na Bliskim Wschodzie, codzienność a polityka, Strefa Gazy, determinacja

5 17 dziewczyn

reż. D. Coulin, M. Coulin, Francja 2011, 90'

TEMAT Dorosłość i odpowiedzialność

OPIS W Lorient 17 nastolatek z tego samego liceum podejmuje zaskakującą decyzję, zupełnie niezrozumiałą dla ich rodziców, nauczycieli i kolegów. Decydują się zająć w ciąży i urodzić dzieci w tym samym czasie. Ku zaskoczeniu scenariusz do tego filmu napisał samo życie – film został oparty na historii, która wydarzyła się w liceum w Gloucester w 2008 roku.

NAGRODY 2011: nagroda na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Bratysławie • 2012: nominacja do Cezara w kategorii najlepszy pierwszy film

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI podejmowanie „dorosłych” decyzji a konsekwencje wyborów • różnice pokoleniowe, konflikt pokoleń • czym jest rodzicielstwo? • wspólnota – co daje nam przynależność do grupy, czy grupa może mieć destruktywny wpływ? • samodzielność w podejmowaniu decyzji

ZAGADNIENIA KLUCZOWE decyzje, dorosłość, odpowiedzialność, konflikt pokoleń, macierzyństwo w młodym wieku, wspólnota

4 Rozpad

reż. P. Faucon, Francja 2012, 78'

TEMAT Między kulturami

OPIS Historia kilku młodych chłopaków pochodzących z muzulmańskich rodzin, którzy próbują się odnaleźć we francuskiej wielkomięskiej rzeczywistości pełnej podziałów, które wyznacza religia, kraj pochodzenia, kolor skóry, obyczajowość. Ali, Nasser i Hamza spotykają na swojej drodze starszego i charyzmatycznego Djamelę, manipulatora, pod którego wpływem podejmą najważniejsze decyzje w swoim życiu.

NAGRODY Film był wyświetlany podczas festiwalu filmowego w Wenecji

WYBRANE WĄTKI Z PRELEKCJI Francja jako kraj wielokulturowy • imigranci we współczesnym świecie – asymilacja, izolacja, różnice kulturowe • tolerancja wobec innej kultury, wyznania, obyczajów • fanatyzm religijny

POJĘCIA KLUCZOWE asymilacja kulturowa, fanatyzm, tolerancja, imigracja, różnice kulturowe

Lubię patrzeć na
dziewczyny
reż. F. Louf

kino dzieci – wrzesień 2014

- najciekawsze filmy z Norwegii
- warsztaty dla rodziców i pedagogów
- spotkania z twórcami
- warsztaty scenariuszowe

„Kino Dzieci” to najnowszy projekt Nowych Horyzontów Edukacji Filmowej, którego celem jest kompleksowa zmiana postrzegania filmu dla dzieci w Polsce.

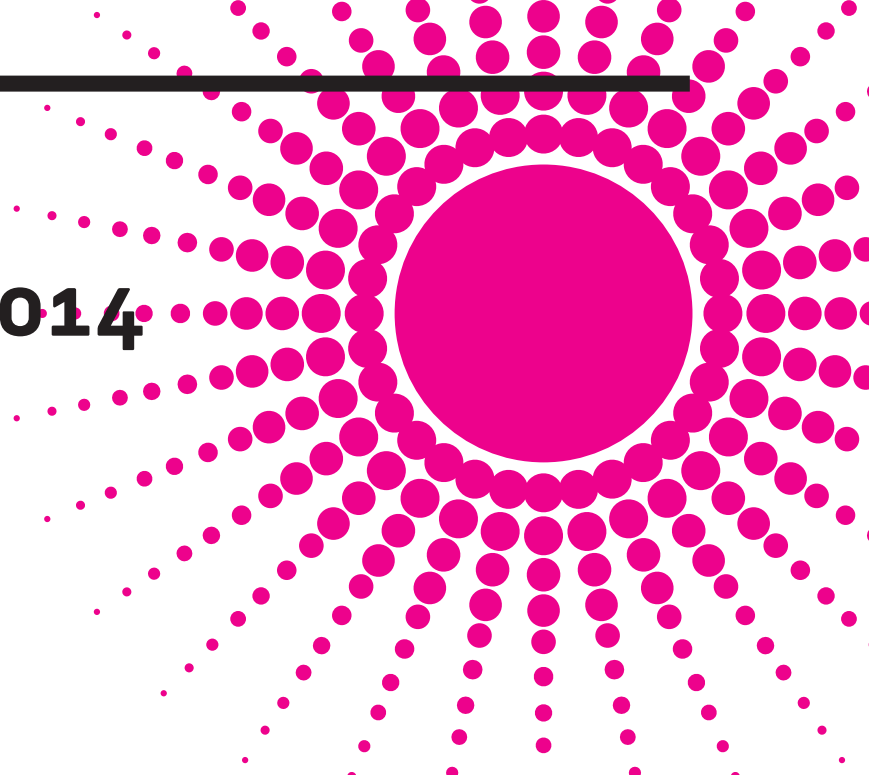
Na świecie co roku powstają niezwykle, mądre, a jednocześnie bardzo atrakcyjne filmy dla dzieci. Zasadniczo różnią się od komercyjnych produkcji pojawiających się na naszych ekranach. Nie ma w nich przemocy, agresywnego montażu ani treści zaadresowanych do dorosłych. Jest za to świetnie oddany świat dziecięcych bohaterów, ciekawa estetyka i duża dbałość o wrażliwość najmłodszych odbiorców. Niestety w ciągu ostatnich lat w Polsce właściwie nie powstają takie filmy. Rzadko też trafiają na nasze ekrany.

Doskonałym przykładem kinematografii skierowanej do najmłodszych są filmy norweskie. Najciekawsze tytuły z ostatnich lat zostaną zaprezentowane w ramach projektu „Kino Dzieci”, przez który chcemy również zwrócić uwagę opiekunów, pedagogów oraz twórców na to, jak fantastyczny wpływ może mieć kino na najmłodszych widzów – na kształtowanie ich osobowości, omawianie ważnych, często niełatwych tematów czy relacje z rówieśnikami.

Na projekt „Kino Dzieci” złączą się:

- przegląd norweskich filmów dla dzieci (5–12 lat) w 15 miastach w Polsce (wrzesień/październik 2014)
- panele dyskusyjne oraz konferencja dla pedagogów i osób profesjonalnie zajmujących się kulturą dla dzieci (wrzesień/październik 2014)
- warsztaty dla opiekunów i pedagogów o metodach pracy z filmem (wrzesień/październik 2014)
- warsztaty scenariuszowe dla osób zainteresowanych pisaniem scenariuszy filmów dla dzieci (grudzień 2014 – lipiec 2015)

Szczegółowe informacje pojawią się w maju na stronie www.nhef.pl.

przeegląd „Świat i ludzie” – maj 2015

- odległe miejsca
- odmienne kultury
- filmy z całego świata
- refleksje, dyskusje, spotkania z gośćmi

Podczas przeglądu zaprezentujemy młodym widzom to, co wydaje nam się w kinie najpiękniejsze – jego potencjał do przybliżania nieznanych stron świata, kultur i zjawisk. Pokazywać będziemy rzeczy dziejące się obok nas, ale z jakiegoś powodu nieznanne lub trudne do zrozumienia. Przede wszystkim będziemy chcieli wywoływać w naszych widzach potrzebę dyskusji o obejrzanych filmach, ich ocenę oraz refleksję na tematy poruszane podczas przeglądu.

W ramach tygodnia otwartej edukacji pokażemy zarówno filmy o niezwykłych miejscach na ziemi – niekoniecznie odległych geograficznie, jak i o nieznanym lub szerzej nierozumianym sposobach myślenia i postępowania. Naszym podstawowym celem będzie skłonienie młodych widzów do otwarcia się na nieznanne i do rozmowy o tym, co takie otwarcie może zmienić w ich życiu.

Na przegląd składać się będą projekcje filmowe, dyskusje po filmach oraz spotkania z gośćmi. Nauczyciele biorący udział w wydarzeniu otrzymają materiały dydaktyczne związane z tematyką filmów lub wybranymi zagadnieniami.

W wydarzeniu będą mogli wziąć udział wszyscy nauczyciele i uczniowie, także ci, którzy wcześniej nie uczestniczyli w projekcie *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej*.

Spotkania odbędą się w maju w kilkudziesięciu kinach, które realizują projekt *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej*. Ich szczegółowa lista jest dostępna na stronie www.nhef.pl.

Harmonogram i program spotkań filmowych zostanie zaprezentowany na stronie www.nhef.pl na początku marca 2015 roku. Pokazy i spotkania będą się odbywały w trakcie zajęć lekcyjnych. Udział w przeglądzie „Świat i ludzie” będzie można potwierdzać poprzez system rezerwacji udostępniony na stronie www.nhef.pl. Liczba miejsc będzie ograniczona.

szkolny tydzień kina francuskiego – czerwiec 2015

INSTITUT
FRANÇAIS
POLOGNE

poznaj Francję!

Na zakończenie roku szkolnego Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej i Instytut Francuski w Polsce zapraszają na tydzień niezwykłych spotkań z kinem francuskim. Jaka jest francuska kultura (nie tylko filmowa)? Jakie tematy ważne dla społeczeństwa poruszają francuscy reżyserzy? Szkolny tydzień kina francuskiego będzie okazją do spotkania z francuską kinematografią oraz umożliwi uczniom poznanie elementów francuskiej historii (na tle historii świata i Polski), kultury, obyczajowości, a nawet kuchni. Zapraszamy nie tylko uczniów, którzy uczą się języka francuskiego, lecz także wszystkich, którzy chcieliby poznać tę niezwykłą kulturę (filmy będą wyświetlane z polskim lektorem lub napisami).

Jak będzie wyglądał Szkolny Tydzień Kina Francuskiego?

W wydarzeniu mogą wziąć udział nauczyciele i uczniowie biorący udział w roku szkolnym 2014/2015 w *Nowych Horyzontach Edukacji Filmowej*. Będzie to także okazja do odwiedzenia lokalnego kina przez tych, którzy nie mogli uczestniczyć regularnie w programie NHEF.

Spotkania odbędą się w czerwcu w kilkudziesięciu kinach, w których gości NHEF (szczegółowa lista na stronie www.nhef.pl).

W ramach Szkolnego Tygodnia Kina Francuskiego odbędą się:

- projekcje współczesnych filmów francuskich wyselekcjonowanych wspólnie z Instytutem Francuskim w Polsce (filmy skierowane będą do widzów w różnym wieku: przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych);
- warsztaty plastyczne dla najmłodszych, warsztaty analizy filmowej, warsztaty filmowe, warsztaty lingwistyczne dla starszych;
- spotkania z gośćmi;
- dyskusje, debaty;
- pokazy kulinarne i degustacje.

Nauczyciele biorący udział w wydarzeniu otrzymają materiały dydaktyczne związane z tematyką filmów lub wybranymi zagadnieniami kulturowymi. Szczegółowy harmonogram i program spotkań filmowych zostanie zaprezentowany na stronie www.nhef.pl w II semestrze roku szkolnego 2014/2015. Pokazy i warsztaty będą odbywały się w trakcie zajęć lekcyjnych. Udział w Szkolnym Tygodniu Kina Francuskiego będzie można potwierdzać przez cały rok szkolny (do maja 2015 r.) poprzez system rezerwacji udostępniony na stronie www.nhef.pl. Liczba miejsc będzie ograniczona.

projekty nhef

nowe horyzonty edukacji filmowej to również wiele innych projektów dla uczniów i nauczycieli

dla nauczycieli

akademia nowe horyzonty

Projekt przeznaczony jest dla nauczycieli z całej Polski, którzy chcą nauczyć się kręcić filmy i wykorzystywać tę umiejętność w pracy w szkole. Zajęcia nastawione są na zdobycie praktycznych umiejętności i wypracowanie miejsca na tworzenie filmów w programie nauczania. Uczestnicy poznają podstawy pisania scenariuszy filmowych, robienia zdjęć i montażu. Po ukończeniu akademii są zobowiązani do wprowadzenia we własnych szkołach opracowanych przez siebie pomysłów na pracę z filmem oraz prowadzenie dokumentacji działań w postaci bloga. Spotkania odbywają się w Warszawie i we Wrocławiu raz w miesiącu w weekendy od października do czerwca.

letnia akademia nowe horyzonty

W wakacje podczas MFF T-MOBILE NOWE HORYZONTY we Wrocławiu nauczyciele z całej Polski mogą wziąć udział w przygotowanych specjalnie dla nich warsztatach filmowych. Program zajęć jest pomyślany tak, by z jednej strony poruszać na poziomie ogólnym kwestie filozoficzne, jak na przykład historia kina, analiza operatorska i montażowa czy język filmu, z drugiej natomiast

– przybliżyć kino prezentowane na festiwalu oraz pracę nad tworzeniem filmu. Nauczyciele przede wszystkim kręcą własne filmy fabularne, dokumentalne i animowane, biorą udział w warsztatach audiowizualnych oraz w wydarzeniach festiwalowych.

wychowanie w kinie

To cykl warsztatów psychologiczno-wychowawczych opartych na projekcjach filmowych w Warszawie, we Wrocławiu i w Poznaniu. Podstawą projektu jest przekonanie, że film może stanowić ważne i atrakcyjne narzędzie w pracy wychowawczej każdego nauczyciela, bardzo pomocne w rozmowach na temat wartości, modeli postępowania czy światopoglądu. Na przykładzie prezentowanych przez filmowych bohaterów postaw i wyborów, które podejmują, dużo łatwiej budować z podopiecznymi dialog i zachęcać ich do świadomej dyskusji.

psychologia w kinie

Jest to seria spotkań warsztatowych skupiających się na relacjach nauczyciela z całą klasą lub z pojedynczym uczniem. Spotkania składają się z projekcji filmu związanego z poruszonym zagadnie-

niem, dyskusji i ćwiczeń warsztatowych. Pozwalają one nauczycielom rozwijać skuteczniejszą i bardziej świadomą komunikację z podopiecznymi. Każdy uczestnik spotkania otrzymuje gotowe scenariusze lekcji do wykorzystania w szkole. Warsztaty odbywają się cyklicznie w kilkunastu miastach w całej Polsce. Prowadzą je wybitni specjaliści w swoich dziedzinach – psychologowie i pedagodzy. Projekt jest realizowany we współpracy z wydawnictwem Nowa Era.

ekran 2.0

Jest to internetowy pakiet lekcji filmowych przeznaczony dla nauczycieli gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. W skład zestawu wchodzi scenariusze lekcji, karty pracy i prezentacje multimedialne wraz z fragmentami filmów. W oparciu o EKTRAN 2.0 można poprowadzić zajęcia języka polskiego, wiedzy o kulturze, wiedzy o społeczeństwie czy lekcji wychowawczej. Wszystkie materiały są dostępne bezpłatnie i po zalogowaniu na www.nhef.pl

i www.nina.gov.pl w dziale NINATEKA EDU. Projekt powstał we współpracy z Narodowym Instytutem Audiowizualnym.

nowe media w szkole

To scenariusze lekcji przygotowane we współpracy z nauczycielami i pozwalające włączyć do prowadzonych zajęć wątki z obszaru nowych mediów. Przykłady, które umożliwią uatrakcyjnienie oraz uaktualnienie tematyki zajęć i eksponują kulturową ciągłość pomiędzy głównymi obszarami zainteresowania szkoły – choćby literaturą – a tym, co interesuje uczniów. W bazie znajdują się również opisy bezpłatnych i ogólnodostępnych narzędzi, które można wykorzystać w pracy z uczniami, informacje o podstawowych zasadach bezpieczeństwa związanych z korzystaniem z gier komputerowych oraz informacje na temat prawa autorskiego i odnośniki do materiałów uzupełniających. Baza jest dostępna na www.nhef.pl. Projekt powstał we współpracy z Narodowym Instytutem Audiowizualnym.

dla rodziców

nowohoryzontowi rodzice

To spotkania dla rodziców w formie filmowych wywiadówek, na których prezentowany jest projekt *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* oraz propozycje realizacji jego założeń w domu. Wszyscy rodzice mogą korzystać z przygotowanej

między innymi właśnie dla nich bazy analiz psychologicznych i przykładów prac plastycznych, które ułatwią im rozmowę z dziećmi o filmach pokazywanych w kinach, o problemach i możliwościach ich rozwiązywania, o postawach, zachowaniach i emocjach.

dla uczniów

film na horyzoncie

Internetowy kurs kręcenia filmów dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zakończony konkursem. Każda zgłoszona ekipa współpracuje przez Internet ze swoim moderatorem. W wersji rozszerzonej projektu uczestnicy mają dodatkowo możliwość wzięcia udziału w warsztatach scenariuszowych, operatorskich i montażowych w Warszawie. Filmy laureatów konkursu są prezentowane na młodzieżowych festiwalach filmowych w Polsce. Projekt powstał we współpracy z Narodowym Instytutem Audiowizualnym i redakcją magazynu branży audiowizualnej FILM PRO.

gazeta „filmowe horyzonty”

Uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych biorący udział w projekcie *Filmoteka Szkolna. Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej* w kinie Muranów w Warszawie i w Kinie Nowe Horyzonty we Wrocławiu szlifują również swój warsztat krytyczny. Wydają oni kwartalnik, w którym znajdują się recenzje, analizy i wywiady. Gazeta jest dostępna bezpłatnie w budynkach obu kin i na stronie internetowej www.nhef.pl.

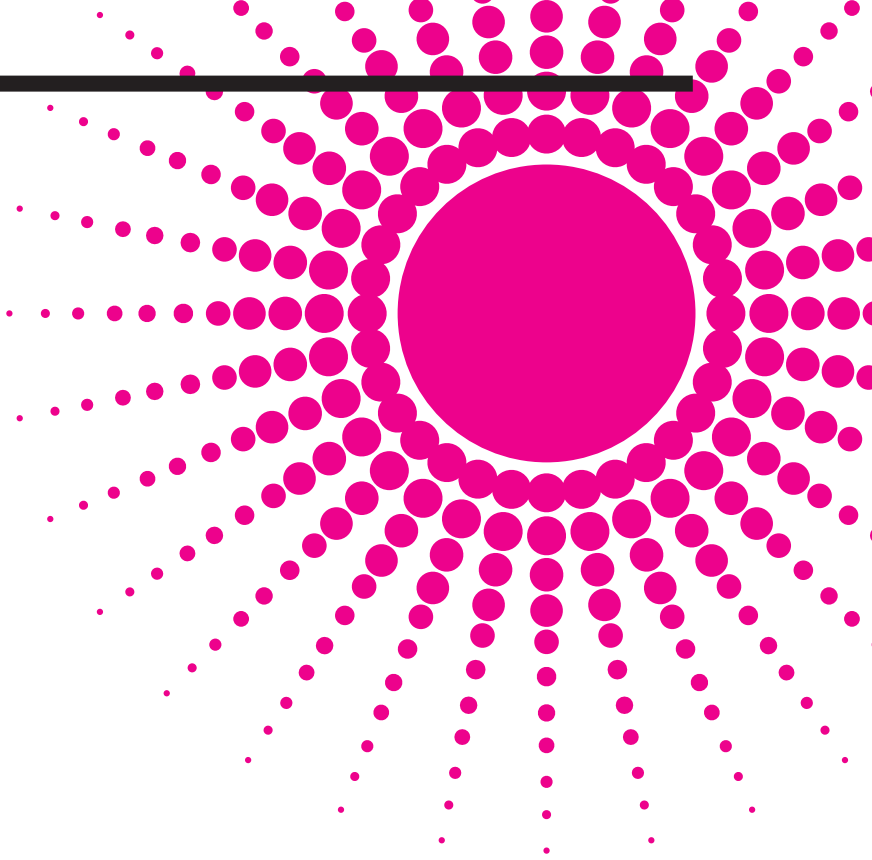

Jesteś Bogiem
reż. Leszek
Dawid

---

notatki

---

notatki

Za użyczenie zdjęć dziękujemy firmom:

Against Gravity, Art House, Best Film, Duński Instytut Filmowy, Duński Instytut Kultury, Gutek Film, Instytut Francuski w Polsce, Kino Świat, AP Mañana, Solopan, Spectator

oraz panu Tomaszowi Pietrzykowi, autorowi zdjęcia Rzecznika Praw Dziecka, Marka Michalaka i panu Bartłomiejowi Ryzemu, autorowi zdjęcia Andrzeja Wajdy

- © Copyright do zdjęć z filmów *Walc z Baszirem* – Against Gravity
- © Copyright do zdjęć z filmu *Dyktator* – Art House
- © Copyright do zdjęć z filmu *Wymyk* – Best Film
- © Copyright do zdjęć z filmu *Karla i Jonas* – Duński Instytut Filmowy
- © Copyright do zdjęć z filmu *Wyjście przez sklep z pamiątkami* – Gutek Film
- © Copyright do zdjęć z filmu *Lubię patrzeć na dziewczyny* – Instytut Francuski w Polsce
- © Copyright do zdjęć z filmu *Chce się żyć* – Kino Świat
- © Copyright do zdjęć z filmu *Dziewczynka w trampkach* – AP Mañana
- © Copyright do zdjęć z filmów *Boy, Ida, Zakazane owoce* – Solopan
- © Copyright do zdjęć z filmu *Combat Girl. Krew i honor* – Spectator
- © Copyright do zdjęć z filmów *Alfie, mały wilkołak, Podejmując ryzyko, Miejsce na miotle, Mały Grufołak, Ślepani, Moja mama jest w Ameryce i spotkała Buffalo Billa, Niesforny Bram, Eskil i Trynidad, Felix, Wicher* – Stowarzyszenie Nowe Horyzonty

Znak odpowiedzialnej
gospodarki leśnej

Stowarzyszenie Nowe Horyzonty

wspiera i promuje ideę certyfikacji FSC®, której celem jest dążenie do odpowiedzialnego korzystania z zasobów leśnych, przy jednoczesnym poszanowaniu wartości społecznych, przyrodniczych i ekonomicznych

stowarzyszenie nowe horyzonty

zamenhofa 1, 00-153 warszawa

www.nhef.pl

nowe horyzonty edukacji filmowej

to szereg projektów realizowanych
w Białymstoku, Bolesławcu, Brzegu,
Bydgoszczy, Częstochowie, Dobrodzieniu,
Elblągu, Gdańsku, Jeleniej Górze, Katowicach,
Kędzierzynie-Koźlu, Kielcach, Kluczborku,
Koninie, Krakowie, Krapkowicach, Krośnie,
Legnicy, Lubinie, Lublinie, Lublińcu, Łodzi,
Namysłowie, Nysie, Oleśnie, Olsztynie, Opolu,
Poznaniu, Praszce, Radomiu, Skierniewicach,
Starym Sączu, Strzelcach Opolskich,
Szczecinie, Tczewie, Wałbrzychu, Warszawie,
Wągrowcu, Wrocławiu, Wrześni, Zgorzelcu,
Zielonej Górze, Żarach oraz Żyrardowie

ISBN 978-83-934651-8-7

organizator

**stowarzyszenie
nowe horyzonty**

partnerzy

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Dofinansowano
ze środków Ministra
Kultury i Dziedzictwa
Narodowego

POLSKI INSTYTUT SŁUCHA I WIDOKU

medius

patroni

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Marek Michalak